

דוח מצב: השנה ה-59 לכיבוש

הפלטפורמה – ארגונים ישראלים למען זכויות אדם

במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; מחסום Watch; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

מחברת הדוח: טל רביב

ועדת היגוי: אלון ארד, נועה סתת ואפרת כהן-בר

יוני 2026

דו"ח זה נכתב על-ידי 21 ארגוני זכויות אדם אשר לחלקם עיקר המימון מגיע מישויות מדיניות זרות. גם בתקופה זו אנו גאים בתמיכתם של מי שסבורים כמונו, שהכיבוש הוא לא עניין פנים-ישראלי, ושמעתקשים על שמירת זכויות אדם. רשימות התומכים מפורטות באתרי האינטרנט של הארגונים ובאתר רשם העמותות.

תוכן העניינים

3	מבוא
4	1. רצועת עזה
5	1.1 הרוגים, פצועים ונעדרים
6	1.2 הקו הצהוב
7	1.3 המשבר ההומניטרי והמגבלות על הכנסת סיוע וסחורות
9	1.4 עקירת האוכלוסייה והשלכותיה
11	1.5 השלכות המלחמה והעקירה על נשים ונערות
12	1.6 משבר הבריאות
15	2. הגדה המערבית
15	2.1 מדיניות סיפוח ושינוי אופן השליטה
20	2.2 נוכחות ופעילות כוחות הביטחון
24	2.3 אלימות מתנחלים
28	2.4 גירוש קהילות וטיהור אתני
30	2.5 אלימות, השחתה ומגבלות גישה בעונת המסיק
32	2.6 חסימות ומגבלות על חופש התנועה
34	2.7 משבר כלכלי ופגיעה בשירותים
35	3. ירושלים המזרחית
35	3.1 נישול קרקעות והרחבת התנחלויות
37	3.2 הפליה במתן שירותים ובתשתיות
39	3.3 אגן העיר העתיקה
40	3.4 הגבלת תנועה וחסמת גישה
41	3.5 גירוש, שלילת תושבות ושלילת אזרחות
42	4. מעצר וכליאה
43	4.1 מנגנוני מעצר וכליאה
44	4.2 מוות במשמורת הצבא או שב"ס
45	4.3 תנאי כליאה
47	4.4 התעללות שיטתית בכלואים
48	4.5 תנאי כליאה ואלימות כלפי ילדים פלסטינים
49	4.6 העלמה כפויה
50	4.7 מניעת ביקורים
51	5. ישראל – צמצום המרחב הדמוקרטי
51	5.1 חוק עונש מוות
52	5.2 הצעת החוק לפיצול תפקיד היועץ המשפטי לממשלה
53	5.3 פגיעה בחופש הביטוי והמחאה
56	5.4 פגיעה בארגוני זכויות אדם

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; Watchdogs; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

מבוא

דוח "הפלטפורמה" הרביעי, הסוקר את שנת הכיבוש ה-59, מוגש על ידי עשרים ואחד ארגוני זכויות אדם ישראלים. הארגונים פועלים, מתעדים וחוקרים בישראל ובשטחים הכבושים מזה שנים רבות, מתוך אמונה עמוקה כי זכויות אדם הן זכויות אוניברסליות, וכי מדיניות הכיבוש – בלתי חוקית ובלתי מוסרית, כשלעצמה – מובילה להפרות זכויות אדם נרחבות, להפרה של כללי המשפט ההומניטרי הבינלאומי, להעמקת משטר האפרטהייד ולטיהור אתני.

כאשר הכיבוש מתקרב לשנתו ה-60, מסכם הדוח שנה קשה ואלימה, שבה המשיכה ממשלת ישראל לקדם במרץ מדיניות גירוש וסיפוח, תוך פגיעה שיטתית בזכויות האדם של האוכלוסייה הפלסטינית בעזה, בגדה המערבית ובירושלים המזרחית, ותוך הפרת מחויבויות ישראל על פי הדין הבינלאומי. במקביל נמשכת נסיגה שיטתית מעקרונות שלטון החוק ופגיעה במרחב הדמוקרטי בישראל.

עזה: באוקטובר 2025 נכנס לתוקפו ההסכם להפסקת הלחימה ברצועת עזה. הלחימה בעזה נוהלה במשך שנתיים תוך הפרת דיני המלחמה, עד כדי ביצוע פשעי מלחמה ואף פשעים נגד האנושות. למרות ובניגוד להסכם, ממשיכה ישראל לתקוף ריכוזי אוכלוסייה, תוך הרג מאות ופציעת אלפי תושבים, ולבצע הרס שיטתי של מבנים ותשתיות בשטח הרצועה המצוי בידיה. מגבלות קשות שמטילה ישראל על הכנסת סיוע ומוצרים, לצד ריכוז האוכלוסייה בשטח הקטן ממחצית הרצועה, מתחזקות משבר הומניטרי כרוני. כשני מיליון התושבות והתושבים ברצועת עזה חיים בצפיפות קשה, במחסור חמור, בפחד ובחוסר ודאות. כ-18,500 חולים ופצועים ממתנים לפינוי רפואי, המתאפשר במשורה. בצל המלחמה האזורית עם איראן נראה כי עזה נשכחה, ולא ניכרת התקדמות לעבר שיקומה.

הגדה המערבית: במקביל, המשיכה ממשלת ישראל לקדם במרץ את מדיניותה לסיפוח של הגדה המערבית, בניגוד לדין הבינלאומי ותוך פגיעה חמורה ושיטתית בזכויות האדם של האוכלוסייה הפלסטינית. אלימות מתנחלים חסרת תקדים, הנתמכת על ידי גורמי מדינה באופן בולט וישיר מבעבר, משליטה טרור ופחד, מובילה לגירוש עשרות קהילות מאדמותיהן, ובכך תורמת את חלקה למימוש החזון להשתלטות קבע על הגדה. המדינה אף אוסרת במקרים רבים על נוכחות פעילי זכויות אדם, ובכך מונעת תיעוד הפרות וסיוע בלתי אלים לקהילות. במקביל, מוגבלת גישת האוכלוסייה הפלסטינית לאזורים נרחבים בגדה, ומגבלות תנועה קשות מוטלות על 3.4 מיליון תושביה הפלסטינים. בתחומי הרשות הפלסטינית שורר משבר כלכלי, ההולך ומחמיר בשל מדיניות ישראלית מכוונת.

ירושלים המזרחית: ממשלת ישראל ועיריית ירושלים מקדמות מהלכים להשתלטות יהודית על המרחב בהיקפים שלא נראו מאז 1967, ומעמידות קהילות פלסטיניות שלמות בפני סכנת עקירה כפויה, תוך שימוש במגוון צעדים משפטיים ובירוקרטיים, ניכוס קרקעות למדינה, תפיסת בתים והעברתם לעמותות מתנחלים ותכנון לבנייה נרחבת לציבור היהודי בלבד. בו בזמן פועלות הממשלה והעירייה תוך הפליה שיטתית של מאות אלפי התושבות והתושבים הפלסטינים בגישה לשירותים ובתשתיות, הקפאה כמעט מוחלטת של תכנון ובנייה עבורם, הריסת בתים השייכים להם והטלת מגבלות תנועה קשות על קהילות הכלואות מעבור לקו התפר.

הפרת זכויות כלואים: מעל ל-9,000 כלואים פלסטינים ביטחוניים, לרבות אסירים, עצורים, עצורים מינהליים ועצורים מכוח חוק כליאתם של לוחמים בלתי חוקיים, ובכללם ילדים, עדיין מוחזקים במתקני כליאה ישראלים בתנאי כליאה בלתי אנושיים. הם סובלים מאלימות, צפיפות, הרעבה והזנחה, לרבות מניעת טיפול רפואי.

ישראל: לצד מדיניות הכיבוש הדורסנית מקודמת בישראל עצמה מדיניות להחלשת מנגנוני הפרדת הרשויות ומערכות המשפט ואכיפת החוק, ולפגיעה בתקשורת החופשית ובחברה האזרחית. קידום חקיקה להחלת עונש מוות, אכיפה בררנית, ניסיונות להגביל פעילות של ארגונים ופעילי זכויות אדם

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; Watchdog; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

ישראליים ופגיעה בחופש הביטוי והמחאה – משחיתים עקרונות דמוקרטיים, ושוחקים גם את מרחב ההתנגדות האזרחית לכיבוש.

פשעי הכיבוש ועוולותיו, רובם ככולם, אינם נחקרים כראוי, ומעשי אלימות קשים מבוצעים ללא מורא בהיעדר אכיפה נגד מבצעייהם – אזרחים או אנשי כוחות הביטחון. בהיעדר תגובה מערכתית נחרצת, מוסיפים הכיבוש והאלימות הממסדית והאזרחית הנלוות אליו להסלים, להחריף את מצוקת הציבור הפלסטיני ולהשחית את החברה הישראלית. חוק עונש המוות, שעבר בכנסת בקול תרועה רמה, מייצג היטב הלך רוח אלים ונקמני וזלזול מופגן בערך חיי אדם.

בעוד השיח הציבורי והפוליטי בישראל הולך ומקצין, שאלת הכיבוש נעדרת משיח הבחירות המתקרבות. זאת על אף השפעתו המכרעת על החברה הישראלית, ולמרות שחיייהם וזכויותיהם של פלסטינים שאינם בעלי זכות הצבעה תלויים בתוצאותיהן. על מנת להתחיל תהליך תיקון, הממשלה הבאה תצטרך להתמודד עם הפרות זכויות האדם שמחוללת ישראל כנושא מרכזי.

המידע המובא בדוח זה קשה לקריאה, אך עלינו, כאזרחי ישראל, מוטלת החובה להביא לידיעת הציבור הרחב את המצב לאשורו. אנו מקווים ומקווים שהדוח הזה ישמש כלי להגברת השיח והדרישה לשינוי, גם לאור הבחירות המתקרבות.

מפאת קוצר היריעה, הדוח מתמקד במגמות העיקריות שבתחומי התמחותם של הארגונים השותפים, ואינו מתיימר לפרט את כלל הפרות הזכויות המבוצעות בשם או על ידי מדינת ישראל כלפי הפלסטינים בעזה, בגדה ובירושלים המזרחית. הדוח אינו מכיל ניתוח ממצה, אך מפנה לפרסומי העומק של הארגונים השונים.

מעצם הגדרתו, הדוח עוסק אך ורק בהפרות זכויות אדם הקשורות ישירות לכיבוש ולמאבק האזרחי נגד בישראל. הפרות אחרות של זכויות אדם, בישראל או מחוצה לה, על ידי מדינת ישראל או כל גורם אחר, ראויות כמובן להתייחסות נפרדת ומורחבת בדוחות אחרים.

בעת כתיבת הדוח נעשה כל מאמץ לרכז, לאמת ולהצליב מידע ולהפנות למקורותיו. ככל הידוע לנו המידע המופיע בדוח זה נכון ומדויק. אם נפלה טעות, הדבר נעשה בשגגה.

1. רצועת עזה

באוקטובר 2025 נכנס לתוקפו ההסכם להפסקת הלחימה בעזה. למרות זאת ממשיכה ישראל לתקוף ריכוזי אוכלוסייה בשטח שבו מצטופפים הפלסטינים, ולבצע הרס שיטתי של מבנים ותשתיות בשטח המצוי תחת שליטתה, לצד ירי חסר הבחנה בכל מי שמתקרב לקו הצהוב או חוצה אותו. כמו כן, עדיין שורר ברצועה משבר הומניטרי קשה בשל המגבלות שמטילה ישראל על כניסת סיוע. מאות אזרחים נהרגו ואלפים נפצעו במהלך החודשים האחרונים כתוצאה מהפרות של הפסקת האש, ותושבי הרצועה מוסיפים לחיות במחסור חמור, בפחד ובחוסר וודאות, בעודם נושאים את טראומת המלחמה והעקירה.

כתוצאה מחלוקת הרצועה על ידי "הקו הצהוב", מעל לשני מיליון תושביה מצופפים בפחות ממחצית משטחה. רובם ככולם עקורים מבתייהם, חיים באוהלים או במבנים הרוסים וללא תנאי מחיה מינימליים, לרבות מי שתייה נקיים, חשמל ותנאי היגיינה בסיסיים. התושבות והתושבים תלויים כמעט לחלוטין בסיוע הומניטרי וכן זקוקים לצידוד בסיסי הכרחי, שאת הכנסתו ישראל ממשיכה להגביל או לחסום. מערכת הבריאות, שהוחרבה בזמן המלחמה, נדרשת להתמודד עם עומס חולים רב ועם מחסור כרוני בכוח אדם, בתרופות, בצידוד רפואי ובדלק. ארגוני סיוע מתריעים מפני התפשטות מחלות מדבקות ומפני משבר עמוק בתחום בריאות הנפש.

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; Watchonion; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

גם כאשר הוכרז בינואר 2026 כי "התוכנית המקיפה לסיום הסכסוך בעזה" עברה מהשלב הראשון לשלב השני, בעקבות שחרור החטופים הישראלים והאסירים הפלסטינים והחלפת גופות ההרוגים משני הצדדים, נותרו אזרחי עזה מצופפים במקבצי עקורים, נטולי הגנה או יכולת להשפיע על עתידם. בעוד חמאס שולט למעשה בציידו הפלסטיני של הקו הצהוב, מעברו השני של הקו מבסס הצבא הישראלי את אחיזתו באמצעות המשך ההרס האינטנסיבי, בניית מוצבים חדשים והקמת מכשולי עפר לאורך הקו הצהוב, שאליו התייחס הרמטכ"ל כאל "הגבול החדש".

למגבלות שמטילה ישראל על הכנסת סחורות, מזון וציוד סיוע יש השפעה ישירה על המשבר ההומניטרי ברצועה. המשבר החמיר עם תחילת המתקפה באיראן, בסוף פברואר 2026, אז צומצמה מאד הפעילות במעברים והוחרפה מצוקת המזון השוררת ממילא ברצועה. בנוסף ממעטת ישראל לאפשר יציאת חולים ופצועים לטיפול רפואי מחוץ לרצועה, ואוסרת לחלוטין על גישתם לטיפול בגדה המערבית, וכך למעלה מ-18,500 חולות וחולים עדיין ממתנים לפינוי רפואי, ורבים נפטרים בעודם ממתנים. למלחמה ולעקירה יש השלכות ייחודיות וחמורות על הנשים והנערות בעזה, לרבות מצבן הנפשי, ביטחון האישי ובריאותן, וכן על התנאים להריון, לידה ואמהות.

ככוח כובש המכתר את הרצועה ובעל שליטה מלאה בתנועות אליה וממנה, ובהתאם להוראות הדין הבינלאומי [ולצווים וחווות הדעת](#) של בית הדין הבינלאומי לצדק, על ישראל מוטלת החובה להגן על האוכלוסייה האזרחית, לאפשר באופן מיידי כניסת הכמויות הנדרשות של סיוע ושל סחורות, לאפשר פינוי חולים ופצועים הזקוקים לטיפול רפואי מחוץ לרצועה, לרבות ובדגש על פינוי לגדה המערבית ולישראל (פתרון הכרחי לנוכח גודל הצרכים) ולהסיר את המגבלות הקשות על מוצרים המותרים להכנסה לרצועה על מנת לאפשר שיקום תשתיות ובנייה מחודשת. בנוסף, על ישראל לפעול לשיקום הרצועה ולהפעלת מנגנון פיצוי בגין ההרס הנרחב לתשתיות אזרחיות, בתים, כבישים ועסקים.

על ישראל לחקור את התנהלותה במהלך שנות המלחמה, לרבות התנהלות הדרג המדיני והדרג הצבאי, להכיר בפשעי מלחמה ובהפרות הדין הבינלאומי ולהפיק את הלקחים הדרושים. כמו כן, על ישראל מוטלת החובה לוודא כי האחראים יתנו על כך את הדין, ובמידה ותתעלם מחובתה זו, תעבור האחריות לכך לקהילה הבינלאומית.

על הפגיעה באוכלוסייה האזרחית בעזה בעת המלחמה:

הפלטפורמה, ארגונים ישראלים לזכויות אדם: [דוח הכיבוש, 2025: השנה ה-58 לכיבוש, מלחמת השנתיים בעזה](#), נובמבר 2025

1.1 הרוגים, פצועים ונעדרים

למרות הסכם הפסקת הלחימה שנכנס לתוקף באוקטובר 2025, נמשכות תקיפות ישראליות ברצועת עזה מאז חתימתו, לרבות בשבועות שבהם התנהלה מלחמה מול איראן, מסוף פברואר ועד לתחילת אפריל 2026.

לפי [נתוני משרד הבריאות בעזה](#), המגובים בשמות ומספרי זהות ומקובלים כאמינים על גורמי מחקר בינלאומיים ואף על [הצבא הישראלי](#), מאז כניסת ההסכם לתוקף ועד ל-26 באפריל 2026 נהרגו 811 בני אדם ונפצעו 2,278 נוספים מירי כוחות ישראליים. מספר ההרוגים בעזה מתחילת המלחמה באוקטובר 2023 עמד ב-26 באפריל 2026 על 72,587 בני אדם, מתוכם [לפי נתוני האו"ם](#) ונכון לסוף 2025, כ-45% נשים וילדים. 172,381 עזתים נוספים סובלים מפציעות בדרגות שונות.

ההנחה היא כי בפועל מספר ההרוגים גבוה עוד יותר, שכן נתונים אלה אינם כוללים אלפי נעדרים, שמרביתם ככל הנראה נהרגו וגופותיהם לכודות עדיין מתחת למבנים שקרסו. על פי [דיווח בעיתון הארץ](#), נכון לפברואר 2026, מאז כניסת ההסכם לתוקפו אותרו או זוהו בעזה מעל ל-4,000 גופות נעדרים,

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; Watchdog; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

בנוסף למאות הגופות שהוחזקו בישראל והושבו לעזה במסגרת ההסכם. על פי נתוני שירותי ההגנה האזרחיים בעזה, ונכון לאפריל 2026, [כ-8,000 גופות](#) נוספות קבורות עדיין תחת ההריסות ברצועה. כמו במהלך המלחמה, גם כיום אחוז חסר תקדים מבין הנפגעים הם אזרחים ואזרחים, לרבות ילדים, קשישים ומשפחות, המוגדרים על ידי הצבא כ"נזק אגבי". [תחקיר שיחה מקומית](#) חשף כי לפי הערכות פנימיות של אמ"ן ממאי 2025, כ-83% מההרוגים הם אזרחים. מדיניותה המתירנית של ישראל לפתיחה באש, המאפשרת הרג בקנה מידה כה רחב, מופעלת גם בחודשים מאז נכנס הסכם הפסקת הלחימה לתוקפו (ואף מיושמת בחזיתות אחרות שבהן נלחם הצבא).

הפגיעות הרבות באזרחים, לרבות ילדים, מתרחשות במהלך תקיפות ישראליות הכוללות הפצצות מהאוויר וירי ארטילרי. כמו כן, מאות תושבים, ובכללם ילדים, נורו רק משום שהתקרבו לקו הצהוב או חצו אותו בטעות. גם במקרים שבהם נטען כי פעולות צבאיות מתבצעות בתגובה להפרת הסכם הפסקת הלחימה מצד חמאס, התקיפות אינן מוגבלות למיקום שממנו פעל חמאס אלא מתבצעות באזורים שונים ברצועה. כך למשל, [ב-4 בפברואר 2026](#), בתגובה לירי חמאס ולפציעת קצין ישראלי, תקף הצבא במקביל באזורים שונים המאוכלסים בצפיפות, והרג 21 פלסטינים, לרבות מספר ילדות, ילדים ותינוק בן 5 חודשים.

לעדכונים שוטפים:

ארגון גישה: [תמונת מצב בעזה](#)

1.2 הקו הצהוב

התנהלותה של ישראל בשטח שהושאר בשליטתה, באופן זמני, תחת הסכם הפסקת הלחימה, ויחסה לאזרחים העזתיים המצופפים כעת בחלקה האחר של הרצועה, הם המשך ישיר למדיניותה בעת המלחמה: הרג, גירוש והרס שיטתי מחד, וביסוס נוכחות בשטח שנותר בידי ישראל מאידך. מדיניות זו תואמת את חזון הטיהור האתני וחיידוש ההתיישבות היהודית בעזה [שביטאו שרים וחברי כנסת](#) שוב ושוב, גם מאז נכנס ההסכם לתוקפו.

התוואי המכונה "[הקו הצהוב](#)" מפריד בין השטח שאליו נסוגו הכוחות הישראליים בעקבות הסכם הפסקת הלחימה לבין השטח שהושאר לפלסטינים תושבי הרצועה. ההסכם, שעל פיו מדובר בהסדר זמני בלבד, משאיר בידי הצבא הישראלי שליטה בכ-58% משטח הרצועה, תוך דחיסתם של כ-2.1 מיליון תושבי עזה לאזור שגודלו פחות ממחצית השטח שבו חיו לפני המלחמה. עם יישומה הובילה חלוקת הרצועה [לעקירה חוזרת של משפחות רבות](#), לירי והרג של מאות פלסטינים, ולביסוס בפועל של קו גבול חדש, המכתר את תושבי הרצועה מכל עבר.

כאשר פורסמה מפת הקו הצהוב באוקטובר 2025, הוזהרו התושבים שלא להתקרב לקו או לחצות לאזורים שבהם נמצאים הכוחות הישראליים. אלא שמהמפה שפרסם הצבא לא ניתן היה להבין היכן בדיוק עובר הקו, שתחילה כלל לא סומן בשטח, והתושבים לא ידעו בוודאות עד היכן יוכלו להגיע בביטחה. במקביל, הוראות הצבא לפתיחה באש באזור הקו הצהוב מתירות ירי אש חיה, ירי על מנת להרוג, בכל מי שעובר את הקו, גם אם אינו מהווה איום ממשי ומיידי על הכוחות. ואכן, מאות אזרחים, בהם גם נשים וילדים, נורו בסמיכות לקו או מעבר לו, בפרט בימים ובשבועות הראשונים, אך גם בחודשים שעברו מאז. כך למשל, ב-29 בנובמבר 2025 דווח כי [נהרגו שני ילדים בני 10 ו-12](#) מירי כטב"ם ישראלי בעת שליקטו עצי הסקה בקרבת הקו הצהוב.

לפי [דיווחים](#) בתקשורת, המבוססים על ניתוח צילומי לוויין, בחלק מהמקומות קוביות הבטון הצהובות לסימון הקו הונחו בתוך השטח שהושאר בידי הפלסטינים, ולא על הקו הצהוב עצמו, תוך הגדלה בפועל של השטח שבשליטת ישראל. במקומות שונים שבהם כבר הוצבו קוביות הבטון הצהובות הן הוזזו שוב,

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דיין; לוחמים לשלום; Watchdog; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

אל תוך השטח הפלסטיני, כך שהסימון [שונה](#), ועל עקורים רבים נכפה פינוי נוסף אל עברו האחר של הקו לפי סימונו החדש.

כיוון שרק כ-42% מסך שטח הרצועה מותרים לתנועת התושבות והתושבים, גישתם של רבים לבתיים ולאדמותיהם חסומה, והם נאלצים להמשיך להתגורר במחנות עקורים, באוהלים ובמבנים הרוסים. בנוסף, מרבית [השטחים החקלאיים](#) ברצועת עזה מצויים מזרחית לקו הצהוב, בתוך האזור שבשליטת ישראל. המשך חסימת הגישה של חקלאים לאדמותיהם מונעת אפשרות של שיקום מקורות מזון חיוניים והפחתת התלות בסיוע חיצוני. גם מערך הסיוע ההומניטרי, שבו תלוי רוב רובה של אוכלוסיית עזה, מושפע מתוואי הקו הצהוב, שכן כל תנועה של עובדי ארגונים או שינוע של מזון וסחורות דורשים תיאום ואישור של הרשויות הישראליות, לרבות הגעת הארגונים למעברי הגבול, הנמצאים כולם בשטח שבשליטת ישראל.

כאמור, לפי ההסכם והתוכנית לסיום הלחימה, הקו הצהוב אמור לשמש כקו זמני. אך מאז תחילת יישום ההסכם מתבסס הצבא באזור באמצעות [הרס](#) אלפי מבנים ותשתיות, בניית מוצבים נוספים בשטח, והקמת מכשול עפר לאורך הקו. המכשול מכסה, נכון [לדיווח ממרץ 2026](#), 17 קילומטר – כ-40% מאורך הקו כולו. פעולות אלה, המתכתבות עם התבטאויות של [הרמטכ"ל](#) בדבר "גבול חדש" ושל [שר הביטחון](#) וחברי קואליציה בדבר שאיפות ליישוב צפון עזה, מעידות כי ממשלת ישראל רואה כאן הזדמנות לחזק את אחיזתה בתוך הרצועה ולא צעד לכיוון פתרון מדיני ארוך טווח.

פעולת הסימון הפיזי אינה פוטרת את הצבא מחובותיו על פי דיני לחימה בנוגע לשימוש בכוח, ומחובותו לעמוד בכללי החוק הבינלאומי המחייבים הגנה על אזרחים ללא קשר למקום הימצאם ולהימנע תמיד מפגיעה מכוונת באזרחים.

לקריאה נוספת:

ארגון גישה: ["הקו הצהוב": כ-58% משטח הרצועה עדיין בשליטה ישירה של ישראל](#), נובמבר 2025 לעדות וידאו:

ארגון בצלם: ["הקו הצהוב" ברצועת עזה – הרג ועקירה חוזרת ונשנית](#), דצמבר 2025

1.3 המשבר ההומניטרי והמגבלות על הכנסת סיוע וסחורות

לישראל שליטה מוחלטת על תנועת אנשים וסחורות לתוך רצועת עזה כבר עשורים רבים. מניעת כניסה של מזון, תרופות, דלק וסחורות לרצועה עזה בזמן המלחמה היתה גורם מרכזי למשבר ההומניטרי חסר התקדים ולהרעבת האוכלוסייה. גם כיום, הישרדות האוכלוסייה תלויה באופן ישיר בפתיחת המעברים למעבר מזון ומוצרים חיוניים. ההגבלות שמטילה ישראל על הכנסת סיוע הומניטרי וציוד לשיקום הרצועה, ועל הארגונים ההומניטריים הפועלים בה, מקבעות את המשבר ואינן מאפשרות התאוששות.

אכן, במסגרת יישום ההסכם להפסקת הלחימה בין ישראל לחמאס נרשם שיפור בכמות המוצרים המוכנסים לרצועה. אך מרבית האישורים להכנסת מוצרים ניתנים על ידי הצבא לסקטור הפרטי. כך, למרות כניסת סחורות וחרף ירידת המחירים, המזון הנגיש בשווקים המקומיים עדיין מעבר להישג ידם של רבים מהתושבות והתושבים בשל העוני הכבד [האבטלה הגואה](#). כיוון שכך, רוב רובו של הציבור בעזה תלוי בסיוע הומניטרי. למרות [טענות הצבא](#) כי בקשות להכנסת סיוע מאושרות בהתאם להנחיות האו"ם וארגוני הסיוע מתקשים לספק את צורכיהם הבסיסיים של התושבים הנזקקים, בשל מגבלות מחמירות מאד של ישראל על [סוג המוצרים](#), ומגבלות על כמויות וקצב כניסת משאיות הסיוע לרצועה. בנוסף קיים קושי לוגיסטי להגיע בתדירות הנדרשת לקהילות המבודדות בשל הרס מערכת הכבישים, בפרט כאשר מזג האוויר סוער.

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; מחסוחסון; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

מאז פרצה המלחמה פועלת ישראל באופן שיטתי לפגיעה במערך המקצועי רב השנים להגשת סיוע הומניטרי בעזה (ובגדה המערבית) על ידי מוסדות וארגונים בינלאומיים מומחים. זאת באמצעות הערמת מכשולים בירוקרטים ואחרים, שלילת ויזות מעובדים בינלאומיים ומניעת כניסת עובדים אחרים. בחודשים האחרונים, באמצעות [קביעת מנגנון רישום](#) ובו דרישות בלתי מידתיות הפוגעות [בעצמאות ובנייטרליות](#) של הארגונים, שללה ישראל רישיונות פעילות מעשרות ארגונים, לרבות כאלה שפעלו ברצועה שנים רבות והפעילו מערכי סיוע חיוניים ורחבי היקף בהתאם לסטנדרטים בינלאומיים. [בדיון במרץ 2026](#) בעתירות שהוגשו בעניין, הותירו שופטי בג"ץ את מנגנון הרישום על כנו.

1.3.1 חוסר בטחון תזונתי – נתונים

לפי [דו"ח האו"ם](#) מאפריל 2026, כ-1.6 מיליון בני אדם, שהם 77% מתושבי הרצועה, סובלים מרמות שונות של חוסר בטחון תזונתי, כאשר למעלה מ-500 אלף מצויים במצב חירום תזונתי. כמו כן קיים מחסור כרוני בגז לבישול, בשל מגבלות על הכנסתו לרצועה ומחירו היקר. על פי [סקר ארגון המזון העולמי \(WFP\)](#) ממרץ 2026, 48% מהמשפחות נאלצות לשרוף זבל על מנת לבישל. בינואר 2026, כאשר הכנסת הסיוע דרך מעברי הגבול איפשרה זאת, [סיפקו WFP ושותפיו](#) סיוע ל-1,661,496 נשים, גברים וילדים – בין אם באמצעות חבילות מזון, שקי קמח או ארוחות חמות, ובין אם באמצעות מענק כספי בסך 1,250 ש"ח למשפחה. בחודשים הבאים חלה [ירידה בחלוקה](#) בשל קשיים בהכנסת המזון לרצועה, אך נרשמה התאוששות מסוימת [בחודש אפריל](#).

1.3.2 מגבלות על הכנסת הסיוע ההומניטרי ועל חלוקתו

עם תחילת המלחמה מול איראן בסוף חודש פברואר 2026 [הודיעה](#) ישראל על סגירת כלל המעברים לעזה לתנועת אנשים וסחורות, בניגוד להסכם הפסקת הלחימה. בין המעברים שנסגרו – מעבר כרם שלום להכנסת סחורות, שדרכו נכנס רוב הסיוע, ומעבר רפיח, שרק זמן קצר לפני כן [חזר לפעול](#) במסגרת מצומצמת, לאחר שעמד סגור מאז תפיסתו על ידי ישראל במאי 2024. סגירת המעברים גרמה לעליית מחירים חדה בשווקים ולמחסור כמעט מיידי במוצרי מזון ובמוצרי יסוד אחרים. בהמשך, פתיחת המעברים באופן חלקי הובילה לכך שבתחילת מרץ 2026 הוכנסו לעזה במוצע רק [63 משאיות סיוע ביום](#), לעומת 230 משאיות סיוע במוצע יומי בחודש שקדם לו – ירידה של כ-70%. באפריל 2026 חל שיפור מסוים בקצב ובכמות המשאיות שהורשו להכנס, וכן נפתח [מעבר זיקים](#), אשר מקל על הגישה לקהילות הפלסטיניות בצפון הרצועה.

מעבר לתנודות בפתיחת וסגירת המעברים, ובניגוד להסכם הפסקת הלחימה, ישראל עדיין מונעת באופן רציף הכנסת אלפי מוצרים החיוניים לשירותי הבריאות, המים והתברואה, כמו גם לצרכי בינוי ושיקום, שכן אלו מוגדרים על ידה [כציוד "דו-שימושי"](#) העלול לשמש גם לפעילות טרור, או מכיוון שלהגדרתה הם אינם נכנסים תחת ההגדרה "סיוע הומניטרי". כך למשל [דיווח האו"ם](#) בתחילת חודש מרץ 2026 כי לא הורשתה הכנסתם של מכשירי אולטרסאונד, אינקובטורים וציוד נוסף הנחוץ מאד עבור מחלקות יולדות בבתי החולים בעזה.

ההרס שנגרם ל-77% מהכבישים והדרכים ברצועה בעת המלחמה גורם לבעיית נגישות הסיוע בתוך הרצועה עצמה. ללא כבישים עבירים, מזון ומוצרים אחרים נתקעים במעברים ומתקלקלים, בזמן שהאוכלוסיות בצפון ובמרכז הרצועה סובלות מתת-תזונה חריפה. באין היתר מצד ישראל להכניס חומרים וציוד מכני לשיקום וסלילת כבישים, הקהילה ההומניטרית מרכזת את מאמציה בפתרונות זמניים וביצירת דרכים עוקפות, הגורמות לאובדן זמן ומשאבים יקרים.

הישרדותם של התושבות והתושבים, שיפור מצבם ובעתיד גם שיקום הרצועה, תלויים בפתיחת המעברים ובהסרת המגבלות הדרקוניות על הכנסת ציוד וחומרים הנחוצים לתקון תשתיות, פינוי הריסות

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; Watchdog; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

ושיקום מבנים. ככל שישראל מערימה קשיים על הכנסת סיוע וסחורות היא פוגעת באוכלוסייה האזרחית בעזה, בניגוד לחובתה הבינלאומית ובניגוד להסכם הפסקת הלחימה.

לקריאה נוספת:

ארגון גישה: [חיוניים אך אסורים: המדיניות הישראלית בנוגע להכנסת סחורות "דו-שימושיות" לעזה](#), 17.3.2026

1.3.3 עזה עדיין מנותקת מחשמל

ב-7 באוקטובר 2023, כחלק מתגובת ישראל למתקפת חמאס, החליטה הממשלה לעצור לחלוטין את אספקת החשמל הישירה לרצועת עזה, כמו גם את הכנסת הדלקים לצורך הפעלת תחנת הכוח. הפקת חשמל בגבולות הרצועה מתאפשרת מאז באמצעות גנרטורים מקומיים ופאנלים סולאריים בלבד, אך גם רבים מהם [הושמדו](#) בתקיפות הישראליות.

לפי [הערכות של חברת החשמל בעזה](#) מספטמבר 2025, 70% מתשתיות חלוקת החשמל שברשותה נהרסו כליל, לצד נזק נרחב שנגרם למרבית המבנים, הכלים, הרכבים ומחסני חברת החשמל. על פי [נתוני החברה](#), מעל 5,000 ק"מ של רשת חשמל ויותר מ-2,200 שני חשמל הושמדו.

נכון לאפריל 2026, ישראל ממשיכה לחסום אספקת חשמל דרך הקווים שפעלו ערב המלחמה, למעט חיבור יחיד למתקן התפלה. כמו כן אסורה הכנסת דלקים לצורך הפעלת תחנת הכוח של עזה. זאת ועוד, המגבלות הקשות שכופה ישראל על כניסת [מוצרים "דו-שימושים"](#) לרצועת עזה חלות על גנרטורים, פאנלים סולאריים וחלקי חילוף לתיקונם.

בהיעדר חשמל, בתי חולים פועלים במתכונת מצומצמת על אף הצרכים האקוטיים, ביוב אינו מטופל, ומעטות האפשרויות לשמור בקירור מזון ותרופות מצילות חיים. מערך הבריאות כולו תלוי כיום במספר מצומצם של גנרטורים. למחסור בחשמל השפעות רבות נוספות, ישירות ועקיפות, על יכולתם של כלל התושבים לשרוד, להתקיים בכבוד ולהשתקם. על ישראל מוטלת החובה לפעול לתיקון הקווים ושיקום תשתיות החשמל, לאפשר הכנסת גנרטורים וחלקי חילוף, ולחדש לאלתר את אספקת החשמל דרך הקווים.

לקריאה נוספת:

ארגון גישה: [המלחמה של ישראל בחשמל עזה נמשכת](#), 19.4.2026

1.3.4 הרס מתמשך של אתרי מורשת

המגבלות על הכנסת חומרים וציוד, והיעדר גישה בשל המצב הביטחוני וריבוי נפלים בשטח, אינם מאפשרים שיקום נכסי תרבות ואתרי מורשת ברצועת עזה. על פי [דוח מתעדכן](#) של אונסק"ו ממרץ 2026, 164 מנכסי התרבות והמורשת ברצועה נהרסו או ניזוקו, ובהם אתרי דת, אתרים ארכיאולוגיים, מסגדים וכנסיות, אוניברסיטאות, מבנים היסטוריים, ארכיונים ומוזיאונים. זאת בניגוד לדין הבינלאומי, האוסר על הרס מכוון ושיטתי של אתרי ארכיאולוגיה, מבנים היסטוריים ומוסדות תרבות ודת גם בעת לחימה. ללא שיקום מיידי וייצוב שרידי המבנים, חלק גדול מהאתרים שנפגעו עומדים כיום בפני פגיעות נוספות.

1.4 עקירת האוכלוסייה והשלכותיה

1.4.1 נתוני עקירה ותנאי מחיה

על פי נתוני האו"ם עוד מ-2024, [כ-90%](#) מתוך 2.1 מיליון תושבי הרצועה נעקרו במהלך המלחמה לפחות פעם אחת, ורבות מהמשפחות נאלצו לעבור עקירה חוזרת ונשנית, לעיתים 10 פעמים ואף יותר,

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; Watchonion; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

במנוסה מתקיפות ישראליות. עקירת התושבים הייתה לעיתים קרובות פתאומית, לעיתים תחת אש, ללא אמצעי תחבורה ראויים ובלי שיגיעו אל מקום מפלט בטוח. בדרך כלל לא ניתן פרק זמן מספיק לארוז חפצים נחוצים (שהלכו והתמעטו מעקירה לעקירה). כיום, רובם המכריע של תושבי עזה עדיין עקורים, כיוון שבימים נהרס ו/או כיוון שאסורה עליהם גישה לאזור שבו חיו טרם פרצה המלחמה.

נכון ל-27 במרץ 2026, מרבית העקורים, 1.7 מיליון בני אדם, חיים ב-1,600 אתרי עקורים, בעוני מחפיר ובתנאי מחיה קשים מאד. למעלה ממחציתם (כ-900,000 בני אדם), אף ללא ציוד החירום הבסיסי והחיוני ביותר למגורים. באין שירותים ותשתיות בסיסיות, כגון ביוב, חשמל ומים בטוחים לשתיה, וללא תנאי היגיינה מינימליים ביותר, תושבות ותושבים במרבית מחנות העקורים סובלים ממחלות עור ומפגיעת טפילים ומכרסמים. על פי בדיקת ארגוני סיוע באפריל 2026, בכ-80% מהאתרים הללו, שבהם חיים כ-1.45 מיליון בני אדם, נצפים באופן קבוע מזיקים כגון קרציות ופרעושים, ומכרסמים – חולדות ועכברים. באין גישה לחומרי הדברה אין אפשרות יעילה להתמודד עם בעיה תברואתית חמורה זו, המסכנת את מרבית האוכלוסייה. ואכן, מראשית 2026 דווח על מעל ל-70,000 מקרי מחלה או זיהום כתוצאה מפגיעת מכרסמים וטפילים.

על פי נתוני האו"ם מאפריל 2026, רק כ-51% מהילדות והילדים בגילאי גן ובית ספר רשומים ללמידה ב-585 מרחבי למידה זמניים. אלה מופעלים בסיוע האו"ם וארגונים הומניטריים, תוך מחסור חמור בציוד למידה, וכאשר מרבית המורות והמורים מלמדים בהתנדבות.

1.4.2 התעצמות המשבר בתנאי מזג אוויר קיצוניים

בהיעדר מחסה ראוי ובתנאי מגורים מינימליים, הופכים אירועי מזג אוויר קיצוני למסכני חיים. המגורים באוהלים או במבנים הרוסים, והיעדר תשתיות בסיסיות כגון מערכות ביוב וניקוז, הפכו את תנאי החורף לקשים במיוחד. הרוחות והגשמים העזים הפכו מחנות אוהלים צפופים לביצות, עשרות אלפי אוהלים הוצפו או התעופפו ברוח, עשרות מבנים הרוסים למחצה התמוטטו, ועשרות אלפי משפחות נותרו ללא קורת הגג הזמנית והדלה שתחתיה חיו. המחסור החמור בחומרי חימום, ביגוד חורפי וחשמל הגביר את התחלואה, בפרט בקרב ילדים וקשישים. בחודשים דצמבר 2025 וינואר 2026 בלבד דווח כי 39 תושבים, בהם 22 קטינים, מתו כתוצאה מהיפותרמיה ומקריסת מבנים רעועים בשל תנאי מזג האוויר הקשים.

במרץ 2026 פקדה את הרצועה סופת חול עזה, שגרמה לזיהום אוויר כבד ולפגיעות קשות במערכות הנשימה של השוהים באוהלים ובמבנים פרוצים, באין הגנה מחלקיקי האבק והחול. הרוחות העזות והחול אף פגעו במתקנים להתפלת מים, והקשו על שינוע של סיוע הומניטרי.

למגבלות שמטילה ישראל על הכנסת ציוד מחסה חיוני יש תרומה ישירה לסבל, לתחלואה ולמקרי מוות הנובעים ממגורים לקויים, שאינם מספקים הגנה מפגעי מזג האוויר. הכנסת אוהלים ויריעות פלסטיק אמנם מותרת, אך ההליך הבירוקרטי הממושך ומגבלות שעות הפעילות במעברים יוצרים עיכובים וחוסרים שאינם מאפשרים מענה מיידי לצרכים דחופים. הכנסת מוטות אוהלים לעומת זאת – נאסרה. איסורים על הכנסת מבנים טרומיים וכן ציוד וחומרים לתיקון מבנים ולבנייה מחודשת אינם מאפשרים מעבר לפתרונות דיור ראויים יותר מאוהלים.

לקריאה נוספת:

ארגון בצלם: 39 בני אדם, בהם 22 קטינים, מתו בעזה בדצמבר וינואר עקב פגעי מזג האוויר, לאחר שישראל השמידה במכוון את תשתית החיים ברצועה, 23.2.2026

1.5 השלכות המלחמה והעקירה על נשים ונערות

על פי נתוני משרד הבריאות בעזה, מאז אוקטובר 2023 ועד לסוף דצמבר 2025 נהרגו בעזה לפחות **10,983 נשים** כתוצאה מתקיפות ישראליות. אלפי נשים ונערות סובלות מפציעות משנות חיים (משמע – פציעות שאינן מאפשרות החלמה מלאה וחזרה לשגרת החיים שקדמה לפציעה). עשרות אלפי נשים נוספות התאלמנו, איבדו ילדים, הורים או קרובים. כ-90% מכלל תושבות ותושבי הרצועה נמלטו מבתיהם, ונאלצו לעבור עקירה חוזרת ונשנית.

לצד האובדן והטראומה הקולקטיביים, למלחמה ולעקירה יש השלכות מרחיקות לכת וייחודיות על **הנשים בעזה**. נשים בעזה נושאות בנטל כבד במיוחד הן ברמה המעשית והן ברמה הנפשית. בצד הטראומה המתמשכת מתקיפות הצבא הישראלי, העקירה והאובדן שחוו, מוטל עליהן לעמוד בציפייה החברתית להמשיך ולתפקד באופן מלא ולשאת באחריות הכבדה לטיפול בילדים ובקשישים, תוך התמודדות עם המחסור החמור במזון ובמים, הצפיפות והיעדר היגיינה ופרטיות. כל אלה יוצרים **עומס רגשי עצום**, מתח, חרדה וייאוש. במקביל חלה עלייה חדה בשיעורי האלימות, לרבות אלימות מינית נגד נשים ונערות, מצד בני זוג, קרובי משפחה או זרים, בזמן שמבנים חברתיים, משפחתיים ומשפטיים שהגנו על חייהן, גופן וכבודן בעבר, התפרקו כתוצאה מהמלחמה.

המשבר התברואתי והיעדר תנאי ההיגיינה פוגעים במיוחד בבריאותן של נשים ונערות, ויוצרים, לצד זיהומים ואי נוחות פיזית, גם תחושת בושה ומתח נפשי. בהיעדר מוצרי היגיינה בסיסיים הפך המחזור החודשי למקור לתחושות בושה והשפלה. תחת המוסכמות השמרניות בחברה הפלסטינית, נשים משלמות מחיר כבד על אובדן הפרטיות והיעדר מרחב אישי, שבו יכלו בעבר לנהוג בחופשיות. בשל המחסור במבנים סגורים ובמקלחות, **נשים מדווחות** כי הן נותרות בלבוש מלא ובעטיית חיג'אב בכל עת – גם בתנאי חום קיצוניים, בעת מחלה או לאחר לידה – מתוך חשש מתמיד מחדירה למרחב המגורים הארעי.

לקריאה נוספת:

ארגון בצלם: **להיאחז בחיים שאינם חיים: חייהן של נשים פלסטיניות בצל הגינוסיד בעזה**, מרץ 2026

ארגון גישה: **מקום בטוח לנפש: נשים ובריאות הנפש תחת מתקפה בעזה**, מרץ 2026

1.5.1 נשים וילדות בסיכון

57,000 אימהות יחידניות, וכן נשים צעירות, נערות וילדות שהופרדו ממשפחותיהן כתוצאה מהמלחמה, מצויות ב**סיכון גבוה** לאלימות ולניצול, לרבות ניצול מיני, בשל המצוקה החומרית המוגברת והיעדר תמיכה והגנה מצד בני משפחה וחברי הקהילה שבה חיו לפני המלחמה. תנאי המחיה, בעיות נגישות, מגבלות חברתיות והיקפו הנרחב של המשבר אינם מאפשרים למערך ההומניטרי להציע מענה מספק. נכון ל**אפריל 2026** מופעלים ברצועה רק 68 מרחבים בטוחים, שני מקלטים לנשים וקו חם אחד.

דו"ח קרן האוכלוסין של האו"ם לרבע הראשון של שנת 2026 מזהה בדאגה עלייה ב**בנישואים ובהריונות של ילדות** בגילאי 14 עד 16. במקרים רבים משפחות המתקשות לכלכל את כל ילדיהן משיאות את הבנות, כמנגנון התמודדות מסוכן עם מציאות החיים הקשה בעזה. על פי הארגון, 63% מהילדות המושאות חוות אלימות לסוגיה. במקביל, 10% מכלל ההריונות החדשים שנרשמו בעזה בשנת 2025 היו הריונות של נערות. הריון בגיל כה צעיר מלווה בסיכונים ייחודיים, והמחסור בשירותים רפואיים לנשים הרות ולילודות מעלה עוד יותר את רמת הסיכון לנערה ההרה ולתינוקה.

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל – ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; Watchers; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

1.5.2 הריון ולידה במציאות החיים בעזה

בצל הפעילות הצבאית הישראלית בזמן המלחמה, שגרמה להרס מערכת הבריאות המקומית לצד עקירה והעברה בכפייה, הרעבה ותקיפות בלתי פוסקות, הפכו [ההריון והאמהות](#) ברצועת עזה למצבי סיכון. בהיעדר תזונה מספקת, בשל תנאי המגורים הקשים ובשל המחסור המתמשך בשירותי בריאות, גם בשנת 2026 נשים הרות אינן זוכות לתנאים, לטיפול ולמעקב הרפואי הנחוצים על מנת להבטיח הריון בטוח לאם ולילד. על פי האו"ם, נכון למרץ 2026 חיו בעזה כ-50,000 נשים הרות, והתרחשו בין 130 ל-160 לידות ביום תחת תנאים קשים. רק 15% ממתקני הרפואה ברצועה מספקים שירותי חירום להריון ולידה, וקיים מחסור חמור במיטות אשפוז, מכשירי אולטרסאונד, אינקובטורים, מכונות הנשמה ויחידות לידה ניידות. המצב מוביל [לשחרור מוקדם](#) של נשים לאחר לידות ופרוצדורות רפואיות מורכבות, לעיתים אף שעות ספורות בלבד לאחר ניתוחים קיסריים.

כפיית תנאי חיים הפוגעים בזכויות רבייה, לרבות רעב והרס התשתיות המיועדות לבריאות האם, נכללים תחת ההגדרות של ג'נוסייד במשפט הבינלאומי. שלילת התנאים לביטחון אישי ולהחלמה והמשך ההגבלות הקשות על סיוע הומניטרי מהווים הפרה של זכויותיהן של נשים בעזה לבריאות, לחיים בכבוד ולהגנה מפני יחס בלתי אנושי.

לקריאה נוספת:

ארגון רופאים לזכויות אדם: [אמהות תחת אש: מעבר לגבול הסבל](#), ינואר 2026

1.6 משבר הבריאות

לאחר שהביאה להרס מסיבי של מערכת הבריאות בעזה בעת המלחמה, מפרה המדיניות הישראלית הנוכחית את זכויות תושבי עזה לחיים ולבריאות על ידי הטלת מגבלות על הכנסת התרופות והציוד הרפואי הנדרשים לתוך הרצועה, אילוץ התושבים לחיות בתנאים הגורמים לעלייה בתחלואה, והגבלת האפשרויות של חולים ופצועים קשים לצאת לטיפול מחוץ לרצועה.

מערכת הבריאות בעזה מתקשה להשתקם מההרס השיטתי שנגרם לה, אך נדרשת להתמודד עם עומס מטופלים גדול ועם מחסור ברופאים, בתרופות, בציוד רפואי ובדלק. במקביל חלה עלייה בתחלואה, הנובעת מהצפיפות, המחסור ותנאי המחיה הקשים שנכפו על תושבי עזה באתרי העקורים. התחלואה כוללת, בין היתר, התפשטות של מחלות מדבקות בדרכי הנשימה, מחלות עור ומחלות בדרכי העיכול, בהן גם צהבת מסוג A, ונגעים המועברים על ידי טפילים ומכרסמים.

1.6.1 מצב מערכת הבריאות

לאחר שנתיים וחצי של מלחמה, ברצועת עזה נותרו כ-42,000 פצועים קשים, הזקוקים לשיקום ולטיפול מתמשכים, מתוכם 10,500 ילדים. עם כניסת הסכם הפסקת האש לתוקף חלה ירידה במספר ובקצב הפצועים החדשים המגיעים לבתי החולים, ובמקביל חלה עלייה בכמות התרופות והציוד הרפואי שהוכנס לרצועה. גם מספר המתקנים הרפואיים הפעילים עלה. עם זאת, בסוף אפריל 2026 פעלו ברצועה רק [296 מתקני טיפול](#) מתוך 683, וכמעט כולם פועלים באופן חלקי בלבד. ברצועה פועלים 18 בתי חולים בלבד. המערכת הרפואית עדיין פועלת תוך [מחסור קשה בתרופות, בציוד ובמיכשור רפואי](#), לרבות שולחנות ניתוח וחלקי חילוף למכשירי אולטרסאונד, מכונות הנשמה ואינקובטורים, בהיעדר אישור מישראל להכנסת ציוד זה לרצועה. באפריל 2026 אף [דוות](#), על פי מידע שפרסם משרד הבריאות ברצועה, כי יותר ממחצית מהתרופות החיוניות בעזה אינן זמינות כלל, וכי אוזלים גם המלאים של חומרי בדיקה במעבדות ושל ציוד רפואי מתכלה.

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; Watchchom; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

1.6.2 מחסור בסגל רפואי ומגבלות על כניסת מומחים

אל מול הצורך האדיר בשירותי רפואה ניצבת מערכת בריאות מרוסקת, שאיבדה למעלה מ-1,700 אנשי סגל רפואי בתקיפות ישראליות, ובכללם רבים מבכירי הרופאים והרופאות ומנהלי ומנהלות בתי החולים. גם לפני המלחמה, מערכת הבריאות ברצועת עזה נעזרה בסיוע של רופאים מומחים מישראל, מהגדה המערבית ומרחבי העולם. מאז פרצה המלחמה ועד היום, ישראל אינה מתירה לרופאים מישראל ומהגדה המערבית להכנס לעזה כלל, ודוחה בקשות רבות של רופאים מתנדבים ממקומות שונים בעולם ללא הסבר, למרות המצב הקשה והצורך הדחוף בעזרתם.

ב-5.2.2026 [עתרו לבג"ץ](#) האגודה לזכויות האזרח, ארגון רופאים לזכויות אדם וארגון גישה בשם שבעה רופאות ורופאים מתנדבים מבריטניה ומארה"ב, שכניסתם לרצועה סורבה ברגע האחרון, באופן שרירותי, ללא הנמקה וללא מתן זכות שימוע. בעתירה נדרש לתקן את המנגנון לאישור כניסת רופאים לרצועת עזה, וכן לקבוע ולפרסם הוראה שלפיה מסירת עדות, השמעת ביקורת או מסירת מידע על אודות מצב מערכת הבריאות או המצב ההומניטרי ברצועת עזה לא יהוו עילה לדחיית בקשות של אנשי צוות רפואה להיכנס לרצועה.

כניסתם של רופאים מתנדבים כמוה כהכנסת כל סיוע הומניטרי לשטח לחימה או לשטח המצוי תחת שליטה לוחמתית, וככזו היא כפופה למסגרת המחייבת של כללי המשפט הבינלאומי ההומניטרי ולא לרצונה של המדינה, שעליה מוטלת חובה לאפשר טיפול רפואי לתושבי עזה.

לקריאה נוספת:

האגודה לזכויות האזרח: [לאפשר את כניסתם של רופאים מתנדבים בינלאומיים לרצועת עזה](#), 5.2.2026

1.6.3 מגבלות על פינוי חולים מחוץ לרצועה

על רקע הרס מערכת הבריאות על ידי ישראל, אלפי חולים ברצועת עזה אינם מקבלים מענה למצבים רפואיים קשים, לרבות טיפול בסוגי סרטן שונים או שיקום מפציעות מורכבות. למעלה מ-18,500 חולים ופצועים ממתנינים לפינוי על מנת לקבל טיפול רפואי בחו"ל. אך גם עבור מי ש"הצליח" להכנס לרשימה הזו, הסיכוי לצאת מהרצועה ולקבל טיפול מחוצה לה – קלוש.

לפי נתוני האו"ם, [1,080 חולים](#) בלבד פונו מהרצועה מאז אוקטובר 2025 ועד ל-23 באפריל 2026, מרביתם פצועי מלחמה. במהלך אפריל 2026 פונו רק 32 חולי סרטן, בעוד אלפים נוספים ממתנינים לטיפול מציל חיים. רוב המפונים הרפואיים פונו לקבלת טיפול במצרים. הקושי העיקרי הוא מגבלות שמטילה ישראל על היציאה מעזה. [קושי נוסף](#) הוא סירובה של ישראל לאפשר העברת חולים לטיפול בבתי חולים בגדה המערבית או בירושלים המזרחית, כפי שנעשה לפני שפרצה המלחמה באוקטובר 2023.

מאז אוקטובר 2023 ישראל חוסמת כל גישה לטיפול רפואי בין עזה לגדה המערבית, ירושלים המזרחית וישראל. טיפולים רפואיים בגדה ובירושלים המזרחית היו יכולים לאפשר למטופלים רצף טיפולי ופיקוח רפואי הנדרשים להם. זוהי האפשרות היחידה עבורם להגיע לטיפול במהירות ולשוב לעזה בתום הטיפול. במרחק שעת נסיעה אחת בלבד, הם יכולים להגיע לרשת של בתי חולים הערוכה ומוכנה לקבלם, עם כל הציוד הנדרש, שאינו זמין בבתי החולים בעזה כבר למעלה משנתיים.

בנובמבר 2025 הגישו ארגון רופאים לזכויות אדם, ארגון גישה, המוקד להגנת הפרט, האגודה לזכויות האזרח וארגון עדאלה עתירה לפתיחה מחדש של מסדרון רפואי בין עזה לגדה וירושלים המזרחית. לצד הארגונים התייצבו 32 רופאים ישראלים בכירים, שביקשו להצטרף לעתירה ולתמוך בבקשה לחידוש המסדרון. בדיון שהתקיים ב-30.3.26 קבעו השופטים כי לא ניתן לדון בעתירה לנוכח המלחמה עם

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; Watchdog; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

איראן, ודחו את הדין למועד שטרם נקבע. זאת, בעוד אלפי חולים בעזה נאבקים על חייהם ללא מענה רפואי הולם.

לקריאה נוספת:

ארגון גישה: [מדיניות חולה: יחסה של ישראל לפינוי רפואי מעזה](#), 12.2.2026.

ארגון רופאים לזכויות אדם: [יש שלושה פתרונות אפשריים לחולים בעזה, ואת כולם ישראל מסכלת](#), מאמר מאת קרן שביט, פורסם בעיתון הארץ ב-15.4.2026.

1.6.4 משבר בריאות הנפש בעזה

משבר חמור בבריאות הנפש שורר כיום ברצועת עזה. [נתוני קרן האוכלוסין של האו"ם](#) שפורסמו במרץ 2026 מצביעים על כך ש-61% מבני הנוער הראו סימני פוסט טראומה, 38% סבלו מדיכאון ו-41% מחרדה. 20% מהמבוגרים שנשאלו העידו כי הם חושבים מחשבות אובדניות מדי יום ביומו. להערכת הארגון, כמיליון ילדים בעזה זקוקים בדחופות לטיפול פסיכו-סוציאלי. לפי [הערכות ארגון הבריאות העולמי](#), כבר בראשית שנת 2025 סבלו כ-485,000 אנשים ברצועת עזה מהפרעות נפשיות (קרי, פגיעה מתמשכת ומשמעותית בתפקוד הרגשי, הקוגניטיבי או ההתנהגותי).

העקירה המתמשכת, אובדן הבית וקרובי משפחה והיעדר מרחב אישי מינימלי ותנאי מחיה בסיסיים מובילים לטראומה מצטברת, השוחקת את יכולת ההתמודדות של תושבי הרצועה. לכך מתווסף משבר הרעב, המהווה איום קיומי ומקור למצוקה נפשית. מעל [1.6 מיליון בני אדם](#) (77% מהאוכלוסייה) מוסיפים לסבול מחוסר ביטחון תזונתי ברמות שונות. הרעב, המחסור ואי-הוודאות היומיומית מעצימים חרדה, דיכאון ותשישות נפשית, ומעמיקים את הפגיעה באוכלוסייה האזרחית ככל שהמשבר נמשך.

[דו"ח ארגון גישה](#), בשיתוף "תכנית עזה לבריאות הנפש" ואנשי מקצוע נוספים, מצביע על העקירה כחוויה טראומטית מרכזית ומתמשכת מהמלחמה. העקירה מלווה בשינויים פתאומיים ומבהילים, לעיתים הליכה למרחקים ארוכים תחת אש, הגעה למקומות לא מוכרים, ללא מחסה בסיסי, והתמודדות עם אובדן תחושת שליטה או יציבות. בהמשך, התנאים שאליהם מגיעים העקורות והעקורים לאחר שברחו מבתיהם – אוהלים צפופים ורעועים שאינם עמידים בפני פגעי מזג האוויר, ניתוק מתשתיות חשמל ומים, היעדר פרטיות מוחלט ותחלואה נרחבת – אינם מאפשרים התאוששות או יציבות רגשית. תנאים אלה, והיעדר כל אופק לשיפורם, הם גורם מרכזי לייאוש ולעלייה בשיעורי האלימות הבין-אישית בקהילה ובמשפחה.

על פי הדו"ח, הצטברות גורמי הסיכון יוצרת דפוסים של טראומה מורכבת וכרונית, החורגים מהמסגרות האבחוניות המקובלות. שירותי בריאות הנפש המצומצמים ביותר הזמינים ברצועה והעקירה המתמשכת יוצרים חסמים פיזיים, לוגיסטיים וחברתיים לגישה לטיפול. זאת, כאשר תנאי היסוד לטיפול נפשי – מרחב בטוח ופרטי, יציבות חברתית והפרדה בין מטפל למטופל – אינם מתקיימים.

המשבר בבריאות הנפש בעזה אינו נובע רק ממחסור בשירותים, אלא גם משבר מערכתי עמוק ומהתפוררות המרקם החברתי. התערבויות טיפוליות מסורתיות, גם כאשר הן זמינות, אינן נותנות מענה מספק למציאות של טראומה מתמשכת.

על כן, ברמה המיידית יש ליצר תנאים, ולו מינימליים, שיאפשרו לאוכלוסייה להתחיל בתהליך של התאוששות והחלמה. הדבר נכון לגבי כל תחומי החיים ברצועה. בכלל זה, נדרשים הפסקה מיידית של התקפות על אזרחים, הסרת הגבלות על תנועת אנשים וסחורות, גישה לאספקה הומניטרית מלאה, וקידום תוכניות לתמיכה פסיכו-סוציאלית המותאמת לנסיבות בעזה, בדגש על טיפול ממוקד-קהילה.

לקריאה נוספת:

ארגון גישה: [מקום בטוח לנפש: נשים ובריאות הנפש תחת מתקפה בעזה](#), 30.3.2026.

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; Watchers; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

2. הגדה המערבית

בשנת הכיבוש ה-59 המשיכה ממשלת ישראל לקדם במרץ את מדיניותה לסיפוח של הגדה המערבית, בניגוד לדין הבינלאומי ותוך פגיעה חמורה ושיטתית בזכויות האדם של האוכלוסייה הפלסטינית. אלימות מתנחלים, בהיקף ובחומרה חסרי תקדים, משליטה טרור ופחד, מובילה לגירוש עשרות קהילות מאדמותיהן, ובכך תורמת את חלקה למימוש החזון להשתלטות קבע על הגדה.

מדיניות הסיפוח מקודמת באמצעות העברת סמכויות מהמינהל האזרחי לגורמים הכפופים לדרג הפוליטי, הרחבת השליטה הישראלית בתחומים אזרחיים שונים גם לשטחי A ו-B, ויצירת שינויים מהפכניים בתחום משטר הקרקעות. כמו כן אושרו בשנה החולפת תחומי שיפוט לעשרות התנחלויות חדשות, ואושרה בניית אלפי יחידות דיור בהתנחלויות קיימות. כ-360 מאחזים וחוות לא חוקיים, המוקמים ללא תכנון ואישור, פזורים ברחבי הגדה, חולשים על מאות אלפי דונמים, זוכים להגנת הצבא, ובהמשך, במקרים רבים, לחיבור לתשתיות עוד טרם החל הליך "הסדרתם".

עשרות פלסטינים נורו למוות השנה בידי חיילים או מתנחלים ומאות רבות נפצעו, בכללם קשישים, נשים וילדים. מאות משפחות, לרבות קהילות רועים שלמות, נאלצו לעקור מבתיהן ומאדמותיהן כתוצאה מאלימות מתנחלים ומגבלות גישה, בעוד שכ-33,000 תושבי מחנות הפליטים בצפון הגדה, שגורשו מבתיהם במסגרת מבצע צבאי לפני למעלה משנה, עדיין עקורים, חיים בתנאים קשים ואינם מורשים לשוב לבתיהם.

ארגוני זכויות אדם ופעילי נוכחות מגנה מדווחים על שיתוף פעולה בין מתנחלים לחיילים במידה שעולה על שראו בעבר, על עלייה בשימוש במעצרי שווא על ידי הצבא ככלי להתעמרות והרתעת פלסטינים, ועל המשך השימוש בצווי סגירה זמניים לשם סילוק פעילי נוכחות מגנה. צווי סגירה ומגבלות שמטיל הצבא, שנועדו כביכול להגנה על הסדר הציבורי והקהילה המקומית, יוצרים לעיתים תנאים מיטיבים למתקפות מתנחלים בכך שאינם מאפשרים נוכחות של פעילי זכויות אדם ותקשורת, ומעכבים הגעת סיוע רפואי, בעוד המתנחלים מפרים את צו הסגירה ותוקפים את התושבים הפלסטינים באין מפריע.

זכותם של 3.4 מיליון פלסטינים לנוע בחופשיות בתוך הגדה מוגבלת יום יום באמצעות כמעט אלף חסימות דרכים מלאות או חלקיות, חלקן סגורות באופן קבוע ואחרות נסגרות ונפתחות על ידי הצבא ללא תיאום או תוכנית מוסדרת. גישתם של עשרות אלפי חקלאים לאדמותיהם מוגבלת, ומחייבת תיאום ואישורי צבא הניתנים במשורה. מעל למאה אלף עובדים פלסטינים אינם מורשים לחזור ולעבוד בישראל זו השנה השלישית ברציפות. למגבלות אלה תרומה ישירה למצב הכלכלי הקשה בגדה המערבית, לו אחראית גם מדיניות הקפאת כספי הסילוקין – מיליארדי שקלים השייכים לרשות הפלסטינית ונחוצים לתפעול השירות הציבורי בגדה, שמוחזקים על ידי ישראל.

עתירה לבג"ץ נותרה כלי מרכזי למאבק בהפרות זכויות אדם שיטתיות ובפגיעות לא חוקיות באזרחים פלסטינים על ידי גורמי מדינה, אם במדיניות, אם במעשה ואם במחדל. אולם גם האפקטיביות של השימוש בכלי יסוד זה היא חלקית בלבד לאור משך הזמן הממושך שבו מתנהלים ההליכים אל מול הקצב המהיר שבו מתבצעות ההפרות, הירתעות בית המשפט מהתערבות במקרים רבים, ונטיית הצבא והמינהל האזרחי לפרש את פסיקתו באופן מצמצם.

2.1 מדיניות סיפוח ושינוי אופן השליטה

ממשלת ישראל ה-37 ממשיכה לקדם במרץ מדיניות לסיפוח ולהחלת ריבונות ישראלית בגדה המערבית, כפי שעשתה מאז כוננה בדצמבר 2022 ([ראו דיווח קודם בדוח לשנת הכיבוש ה-58](#)). מדיניות זו מוכתבת ומיושמת על ידי הממשלה באמצעות החלטות, הנחיות, תוכניות ותקציבים, ובאה לידי ביטוי בשטח

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; מחסוּח; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

באמצעות השתלטות אלימה על שטחים, הרחבת התנחלויות, בנייה והכשרה של מאחזים וגירוש קהילות פלסטיניות.

העברת סמכויות נרחבות לניהול החיים האזרחיים בגדה המערבית מן המינהל האזרחי (הגוף הצבאי שאחראי על ניהול ההיבטים האזרחיים בגדה המערבית) לגורמים אזרחיים הכפופים לדרג הפוליטי (ובפרט לשר במשרד הביטחון, בצלאל סמוטריץ') היא אחד הכלים המרכזיים להעמקת השליטה הישראלית ולהכשרת הקרקע להחלת ריבונות. בהובלת השר הוקמה "מינהלת ההתיישבות", גוף אזרחי הכפוף לו. במינהל האזרחי עצמו מונה אזרח לתפקיד סגן ראש המינהל האזרחי, ואף הוא כפוף לשר ולא לקצין הצבא הבכיר העומד בראש המינהל האזרחי. לסגן זה הועברו סמכויות ליבה בתחומים כגון מקרקעין, תכנון ובנייה, תשתיות וכלכלה.

מהלכים אלה מחלישים את המינהל האזרחי ומחדירים לפעילותו שיקולים פוליטיים פסולים שאינם עולים בקנה אחד עם חובותיו כלפי תושבי השטחים הפלסטינים. אף שבעקבות [עתירת ארגון יש דין והאגודה לזכויות האזרח](#) הודיעה המדינה על צמצום-מה בסמכויות השר וסגן ראש המינהל האזרחי, הודעה שהובילה לדחיית העתירות על ידי בג"ץ, עיקר העברת הסמכויות נותר בעינו.

כך, וכל עוד הסמכויות לגבי ניהול החיים בגדה המערבית נותרות בידי שר בממשלת ישראל, לרבות החלטות הנוגעות ישירות לחייהם של הפלסטינים המתגוררים בה, מדובר בשינוי המסגרת המשפטית לשליטה הישראלית בגדה, באופן המנוגד לדין הבינלאומי.

השינויים המרכזיים המאפיינים את החודשים האחרונים כוללים צעדים להרחבת השליטה הישראלית בשטחי B ו-A בנוסף לשטחי C, ושינויים מהפכניים בתחום משטר הקרקעות. בשתי החלטות שקיבלו ממשלת ישראל והקבינט המדיני-ביטחוני בפברואר 2026 נטלת לעצמה הממשלה את הסמכויות ואת שיקול הדעת של המפקד הצבאי, ומבצעת פעולות שלטוניות-ריבוניות בלתי הפיכות. ההחלטות מצטרפות כאמור לשורת מהלכים משפטיים ומבניים שביצעה הממשלה מיום השבעתה, ואשר מובילים לנישול רחב היקף של פלסטינים מאדמותיהם, להעמקת האפליה ולפגיעה קשה בזכויות אדם נוספות. ההחלטות מהוות הפרה חמורה של הדין הבינלאומי, האוסר על סיפוח השטח הכבוש ועריכת שינויים ארוכי טווח, ואף מיועדות לסכל סיכוי להסכם מדיני עתידי וליישום זכותם של הפלסטינים להגדרה עצמית.

2.1.1 החלטת הקבינט הביטחוני-מדיני לשינוי המסגרת המשפטית בגדה המערבית

ב-8 בפברואר 2026 אישר הקבינט הביטחוני-מדיני [שורת צעדים](#) המשנים באופן עמוק את המסגרת המשפטית בגדה המערבית, וצפויים להוביל להפרות נרחבות של זכויות האוכלוסייה הפלסטינית. הצעדים, שנוסחו בהובלת מינהלת ההתיישבות במשרד הביטחון, נועדו לחזק שליטה ישראלית אזרחית ולאפשר פיתוח מואץ של ההתנחלויות, על ידי:

1. הסרת מכשולים חוקיים ובירוקרטיים לרכישת קרקעות על ידי מי שאינם פלסטינים, בין אם מדינת ישראל או גורמים פרטיים;
2. חיזוק השליטה הישראלית באמצעות נטילת סמכויות מוניציפליות ואחרות לגבי היישוב היהודי בחברון, מערת המכפלה, קבר רחל ואתרי מורשת נוספים מידי העיריות הפלסטיניות הרלוונטיות (חברון ובית לחם) והעברתן לידי ישראל;
3. הרחבת סמכויות אכיפה ישראליות "ביחס לעבירות מים, פגיעה באתרי מורשת וארכיאולוגיה ומפגעים סביבתיים" בשטחי A ו-B. זאת בהמשך להחלטה דומה מיוני 2024 ותוך הפרה של הסכמי אוסלו. אופן יישום ההחלטות לא הוגדר על ידי הקבינט, אך ניתן להניח שהיישום יתבצע באמצעות צווים צבאיים בחתימת אלוף פיקוד מרכז, שהוא המפקד הצבאי הבא בנעלי הריבון בגדה המערבית.

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; Watchdog; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

2.1.2 החלטת הממשלה לחדש את רישום הזכויות במקרקעין בגדה המערבית

ב-15 בפברואר 2026 התקבלה [החלטת ממשלה מס' 3882 על חידוש ביצוע הסדר המקרקעין בשטח C](#). רישום מקרקעין הוא צעד סופי ובלתי הפיך בעל השלכות עמוקות, שנועד לקבע זכויות במקרקעין בשטח כבוש. זהו אחד הצעדים המשמעותיים ביותר שנקטה ישראל בעשורים האחרונים, שמטרתו להחיל ריבונות ישראלית על הגדה המערבית תוך נישול פלסטינים מזכויות הקניין שלהם והפרה של הוראות המשפט הבינלאומי ודיני הכיבוש, האוסרות על יצירת עובדות קבועות ובלתי הפיכות בשטח כבוש.

החלטת הממשלה התקבלה זמן קצר לאחר שבג"ץ דחה [עתירה](#) שהגישו הארגונים יש דין, האגודה לזכויות האזרח, במקום והמוקד להגנת הפרט נגד [החלטה מוקדמת יותר](#) שקיבל הקבינט המדיני-ביטחוני במאי 2025 לחדש את מרשם המקרקעין בגדה. בפסק הדין מה-27 בינואר 2026 בית המשפט הורה על דחיית העתירה בנימוק שהיא מוקדמת מדי ותיאורטית, בקבעו כי החלטת הקבינט מהווה שלב מקדמי בלבד ושטרם ננקטו צעדים שיביאו לנזק בלתי הפיך. כאמור, כשבועיים לאחר מכן קיבל הקבינט החלטה מעשית, הכוללת תוכנית סדורה ומתוקצבת, שעיקריה:

1. חידוש רשמי של הסדר המקרקעין בשטח C ושינוי חקיקה: הממשלה מורה למפקד הצבאי בגדה המערבית להסמיך את הרשות לרישום והסדר זכויות מקרקעין במשרד המשפטים לבצע הליך הסדר מקרקעין מלא בשטח C. בכך מבוטלת באופן רשמי הקפאת הליכי המרשם שהוטלה בצו צבאי משנת 1968.
2. הקמת מנגנון ממשלתי-צבאי ייעודי: תוקם מסגרת בין-משרדית לניהול התהליך בהובלת רשות רישום והסדר מקרקעין במשרד המשפטים. העברת הסמכויות למשרד המשפטים הישראלי מבטלת בפועל את ההפרדה המינהלית בין ישראל הריבונית לבין שטחים הכבושים על ידה.
3. יעדים ולוחות זמנים: הממשלה קבעה יעד לפיו לפחות 15% מכלל הקרקעות הלא-מוסדרות בשטח C יירשמו עד סוף 2030, בעוד שהתהליך כולו צפוי לארוך כ-30 שנה. משמע – ממשלת ישראל אינה צופה סיום לכיבוש, נהפוך הוא. בדברי ההסבר להחלטת הממשלה צוין כי ניתן להתחיל בביצוע הסדר הקרקעות כבר במהלך תקופת הקמת מנגנון הרישום, (שהקמתו צפויה להימשך כשנה וחצי), וכבר הוקצה תקציב לשלב התפעולי בתקציב 2026.
4. תקציב והקצאת כוח אדם: המדינה מקצה כ-244 מיליון ש"ח לארבע שנים שבהן היא מתכננת מסלול מואץ לרישום כ-15% מהקרקע הלא רשומה.

לקריאה נוספת:

ארגון יש דין:

[Update and Analysis: The Cabinet Approved a Series of Dramatic Annexation Decisions](#), 10.2.2026

עמותת במקום – תכנון וזכויות אדם: [נטילת סמכויות בתחומי התכנון והבנייה בתחומי השמורה ההסכמית](#), דצמבר 2025

[מאגר חוקי סיפוח](#) באתר ארגון יש דין

ארגון יש דין:

[GOI Decision to Renew the Land Rights Registration Process in the West Bank is a Breach of International Law, Reflects Israeli Sovereignty Over the Territory and Will Lead to Mass Violation of Palestinians' Rights](#), 16.2.2026

עמותת במקום – תכנון וזכויות אדם: [פתיחת הסדר המקרקעין בגדה המערבית](#), פברואר 2026

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; מחסום Watch; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

2.1.3 הכשרת מאחזים ופיתוח התנחלויות

הממשלה הנוכחית שמה לה למטרה להגדיל ככל האפשר את מפעל ההתנחלויות, תוך דחיקת הפלסטינים לשטחים הולכים וקטנים. מאז הקמתה הכריזה הממשלה על הקמת 102 התנחלויות חדשות. לפני הקמת הממשלה הנוכחית היו בגדה המערבית 127 התנחלויות, כלומר מדובר על גידול של 80%. חלק מהתנחלויות החדשות הן מאחזים אשר יעברו הכשרה, חלקן קיימות בפועל כשכונות של התנחלויות קיימות ויקבלו מעמד עצמאי, וחלקן חדשות לגמרי.

לפי נתוני שלום עכשיו, באפריל 2026 היו בגדה המערבית 156 מאחזים ו-204 חוות, מתוכם 91 שהוקמו בשנת 2025, ו-25 שהוקמו בשנת 2026. לפי ספירת שלום עכשיו, מספרים אלה כוללים כ-33 מאחזים שהוכשרו, וכ-48 נוספים הנמצאים בתהליכי הכשרה. **לפי דו"ח הארגונים כרם נבות ושלום עכשיו**, מאחזים וחוות אלו חלשו כבר בסוף שנת 2024 על כ-786 אלף דונם, שהם 14% משטחי הגדה המערבית. המאחזים והחוות מוקמים בכל רחבי הגדה, לרבות בשטחי B. ההשתלטות על השטחים והקמת המאחזים מלוות לרוב בהטרדה שיטתית **ובגירוש של עשרות קהילות ומקבצי רועים מקומיים**, המונים אלפי גברים, נשים וילדים פלסטינים, בעיקר בבקעת הירדן, בדרום הר חברון ובסמוך לאזור השמורה ההסכמית.

למרות שמאחזים וחוות מוקמים ללא אישור ובניגוד לחוק, על פי עדות קצין צבא שנכללה **בתחקיר "זמן אמת"** של תאגיד השידור הציבורי בדצמבר 2025 חלק מהחוות הוקמו לכאורה בידיעת הצבא ובתיאום עמו, בהוראת אלוף פיקוד המרכז, אבי בלוט. על פי **דיווח בעיתון הארץ** מאפריל 2026 אמר האלוף עצמו בפורום סגור כי 150 חוות הוקמו בתיאום עם הצבא. אך גם אם עלו על הקרקע ללא ידיעת הצבא, מרגע שהוקמו החוות והמאחזים הם מוגנים על ידי הצבא, המקצה כוחות רבים למטרה זו.

הממשלה מעודדת את הקמת המאחזים בשלל אמצעים. לדוגמה, כבר בפברואר 2023 התקבלה החלטת קבינט המאפשרת **חיבור מאחזים לתשתיות ובניית ציבור**, וזאת על בסיס הכרזה על "אתרים להסדרה" עוד טרם הכשרתם. כלומר, הממשלה מאפשרת וממנת בניית מבנים והקמת תשתיות הדורשים על פי חוק היתר בנייה גם במקומות שבהם אין כלל תוכניות בנייה, משמע – בניגוד לחוק, ואף ללא החלטה מוסדרת על הקמת יישוב או שכונה. מאז התקבלה החלטה זו הוכרזו עשרות מאחזים כ"אתרים להסדרה", והם מקבלים תקצוב, תשתיות ושירותים אזרחיים מהמדינה. זאת למרות שרבים מהמאחזים הללו אינם עומדים בקריטריונים הבסיסיים ביותר לצורך הסדרה, כגון מאחזים שאינם צמודי-דופן להתנחלות האם, או כאלה הממוקמים בתוך שטח אש, באזור בעל רגישות סביבתית גבוהה או בתחומי איסור בנייה של כביש מרכזי.

במסגרת המאמצים להכשיר מאחזים ולהפוך אותם להתנחלויות, נקבעו במחצית השנייה של 2025 תחומי שיפוט ל-17 התנחלויות חדשות. במרץ 2026 חתם אלוף הפיקוד על תחומי שיפוט לשמונה התנחלויות נוספות. בנוסף, שבע התנחלויות שהוסדרו בעבר כשכונות בהתנחלויות קיימות קיבלו ב-2025 מעמד של התנחלות עצמאית, צעד המאפשר הגדלת הקצאת תקציבים מהמדינה.

הכשרת מאחז והפיכתו להתנחלות מוכרת ובעלת תחום שיפוט מעמיקה ומקבעת את הפגיעה בזכויות תושבי המקום הפלסטינים באופנים שונים, ובהם פגיעה בחופש התנועה שלהם ומניעת גישה לאדמות חקלאיות ושטחי מרעה שנכנסים כעת תחת תחום השיפוט של ההתנחלות החדשה, לרבות פגיעה בזכות הקניין כאשר מדובר באדמות בבעלות פרטית.

שני מאחזים, "כנפי השחר" ו"מצוקי הארץ", אשר הופכים כעת להתנחלויות מוכרות, קמו על חורבות הקהילות המגורשות עין סאמיה ומוערג'את מרכז, בהתאמה. מגמה חדשה זו מעידה על האופן שבו אלימות מתנחלים ופעולות הממשלה משתלבות זו בזו לצורך מטרה משותפת – לגרש באופן קבוע את הקהילות מהשטחים שבהם חיו עשרות שנים ולהגדיל את הנוכחות היהודית בגדה המערבית.

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; Watchdog; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

התרחבות האחיזה היהודית בגדה המערבית מתבצעת גם באמצעות הרחבת התנחלויות קיימות. [לפי נתוני שלום עכשיו](#) אושרו ב-2025 כ-15,700 יחידות דיור חדשות בהתנחלויות. כמו כן, למעלה מ-12,000 יחידות דיור נוספות נמצאות בשלבי תכנון שונים. במקביל האוכלוסייה הפלסטינית המקומית סובלת [מאפליה שיטתית](#) במתן אישורי בנייה ובחיבור לתשתיות.

בין היתר, אושרו בסוף אפריל 2026 תוכניות ל-[126 יחידות דיור בשא-נור](#), התנחלות שפורקה במסגרת חוק ההתנתקות ב-2005, ואשר הקבינט החליט על הקמתה מחדש במאי 2025. ב-19.4.2026 [התיישבו במקום 16 משפחות](#), באירוע מתוקשר ובנוכחות שרים וחברי כנסת. כבר בדצמבר 2025 חתם אלוף פיקוד המרכז על צו תפיסה של [למעלה מ-500 דונם קרקע פרטית](#) לצורך סלילת כביש עוקף באורך של כ-6 ק"מ אל ההתנחלות.

לקריאה נוספת:

לעניין החלטות לקביעת תחום שיפוט והשלכותיהן על תושבי המקום הפלסטינים ראו:

עריית עקרבה ועמותת במקום – תכנון וזכויות אדם: [השגה על קביעת תחום השיפוט](#), מרץ 2026

עמותת במקום ותושבי אל-פונדוקומיה: [התנגדות לתוכנית מס' 2/108 להתנחלות שא נור](#), מרץ 2026

2.1.4 תוכניות פיתוח שטח E1 – "ירושלים הגדולה"

בין תוכניות הפיתוח שאושרו בשנת 2025 נכללות גם שתי תוכניות באזור מעלה אדומים, בשטח הידוע כ-E1. התוכניות מקיפות שטח של כ-2,100 דונם, ומאפשרות בנייה של כ-3,400 יחידות דיור, תוך התעלמות מוחלטת מהקהילות הפלסטיניות החיות בסביבה ובשטח הנכלל בתוכניות. מיקומן מצידו הצפוני של כביש מס' 1, במנותק מהמרקם העירוני הקיים, מעיד כי לא מדובר בהתרחבות עירונית טבעית של מעלה אדומים. מטרתן העיקרית של התוכניות היא ליצור רצף התיישבות יהודי בין ירושלים למעלה אדומים, באופן שיבטל את הגדה לשני חלקים נפרדים, שרק כביש גישה צר מחבר ביניהם. יישום התוכניות משמעותו גירוש של כל הקהילות הפלסטיניות החיות במרחב, מניעת מעבר של פלסטינים באזור ויצירת מרחב לישראלים בלבד, בלב הגדה המערבית. מהלך זה מצטרף לשורת צעדים שמשמעותם [העמקת השליטה הישראלית ב"ירושלים הגדולה"](#) – אזורי הגדה המקיפים את ירושלים, וסילוק התושבים הפלסטינים מהאזור. בין הצעדים הללו קיימות גם תוכניות לסלילת כבישים שישרתו התנחלויות ויבטרו עוד יותר את המרחב הפלסטיני; הצבת חסימות בדרכים המשרתות תנועה פלסטינית; הכרזה על מרחבי תפר; ודרישות חדשות להיתרי שהייה.

בבית המשפט המחוזי בירושלים מתנהלת עתירה נגד מתן תוקף לתוכנית, שהוגשה על ידי הארגונים עיר עמים, במקום ושלום עכשיו באמצעות עו"ד מיכאל ספרד ואוחדה עם עתירות נוספות מטעם תושבי האזור הפלסטינים. עם זאת, בהיעדר צו מניעה, פרסמה הממשלה בדצמבר 2025 מכרזים ליישום התוכנית.

לקריאה נוספת:

עמותת במקום – תכנון וזכויות אדם:

[The E1 Development Plans, Meaning and Implications](#)

עמותת עיר עמים: [סיכום שנת 2025: מדיניות ישראל במזרח ירושלים – העמקת הסיפוח והגירוש](#), ינואר 2026

2.1.5 ארכיאולוגיה כאמצעי לשליטה ולסיפוח

בתקופה המסוקרת בדוח זה המשיכה הממשלה להשתמש באתרים ארכיאולוגיים ככלי לקידום שליטה ישראלית בשטחי C, ואף לגלישת סמכויות לתוך שטחי A ו-B. זאת תוך פגיעה בזכויותיהן של קהילות

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; מחסום Watch; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

פלסטיניות מקומיות, הפרה מובהקת של הדין הבינלאומי וביטול הסכמי אוסלו ככל שהם נוגעים לארכיאולוגיה.

לאחר שביוני 2024 החליט הקבינט המדיני-ביטחוני להעניק למינהל האזרחי סמכויות מסוימות לגבי אתרי עתיקות בשטחי B של הגדה המערבית, [בפברואר 2026](#) קיבל הקבינט החלטה לאפשר גם אכיפה באתרים ארכיאולוגיים בשטחי A. זאת במסגרת החלטה רחבה יותר, המסמיכה את הרשויות הישראליות לבצע פעולות אכיפה גם לניהול מים ועניינים סביבתיים אחרים, בנוסף לאתרי ארכיאולוגיה.

בנוסף, ב-11.5.2026 [עברה בקריאה ראשונה](#) הצעת חוק שמטרתה להעביר את הסמכות לניהול ולפיקוח על אתרי עתיקות מהמינהל האזרחי אל רשות סטטוטורית חדשה, שתהיה כפופה למשרד המורשת. בהתאם למגמה הכללית המסוקרת בדוח זה, בדבר צמצום סמכויות המינהל האזרחי והעברתן לידי רשויות ישראליות אזרחיות, זהו [צעד נוסף לעבר סיפוח](#). אם יאושר החוק בקריאה שניה ושלישית, יולאם בפועל ניהול העתיקות בגדה המערבית. הצעת החוק זו, כמו גם החלטות הקבינט, מנוגדות לדין הבינלאומי.

הצעת החוק והחלטות הקבינט האלה מצטרפות לשורת החלטות לפיתוח אתרים ארכיאולוגיים ברחבי הגדה המערבית באופן המונע בסופו של דבר את גישת הקהילות הפלסטיניות החיות בסמיכות לאתרים לסביבת מגוריהן, לאדמות החקלאיות שלהן ולאיתרים עצמם. כך, [בסבסטיה הופקע האתר כולו](#) ושטחים נרחבים סביבו. האתר מיועד להפוך לאתר תיירות בניהול ישראלי, דבר שצפוי לפגוע בפרנסתם של תושבי המקום, המבוססת במידה רבה על התיירות לאתר. הפקעת אזור סבסטיה היא הפקעת הקרקעות הגדולה ביותר לצורכי ארכיאולוגיה מאז 1967, והיא מצטרפת ל-[60 הכרזות](#) אחרות של המינהל האזרחי על אתרים ארכיאולוגיים בקיץ 2025. מרבית ההכרזות נוגעות לאתרים בצפון הגדה, באזור שכם. ארגון עמק שווה מצביע על חשש כי צווים אלה, החלים על אתרים הסובבים את העיר שכם מכל עבר, הם צעד ראשון בפעולות פיתוח עתידיות העלולות לנתק את העיר שכם מן היישובים הפלסטיניים הסובבים אותה.

לקריאה נוספת:

ארגון עמק שווה:

[Unprecedented Annexation Move: Knesset Committee Votes to Establish a Civilian Authority to Govern Antiquities in the West Bank](#), 4.2.2026

2.2 נוכחות ופעילות כוחות הביטחון

2.2.1 הרוגים ופצועים פלסטינים בגדה המערבית, לרבות ירושלים המזרחית

מספר האזרחים הפלסטינים, לרבות נשים וילדים, הנהרגים או נפצעים בידי כוחות הביטחון הישראליים בגדה המערבית, נמצא בשנים האחרונות בעלייה מתמדת. בין הסיבות המרכזיות למגמה חמורה זו ניתן לכלול:

1. הקלה בהנחיות הפתיחה באש ואימוץ פרקטיקות לחימה שאומצו בעת הלחימה בעזה, ואשר מגבירות את הסיכון לפגיעה באזרחים בלתי מעורבים.
2. ריבוי והתעצמות תקיפות מתנחלים על יישובים וקהילות פלסטיניים נעדרי הגנה, תוך התעלמות כוחות הביטחון או "גרירתם" לתגובה, המסתיימת במקרים רבים בפגיעות אלימות דווקא בפלסטינים, לרבות הרג תושבים פלסטינים, [אלימות פיזית ומעצרי שווא](#).
3. היעדר חקירה וטיפול אפקטיביים בחיילים הפוגעים. על פי [נתוני הצבא](#) שנמסרו לארגון יש דין, רק 0.9% מהתלונות שהוגשו בגין חשד לעבירות חיילים בין השנים 2016 ו-2024 הניבו כתב אישום. בפחות מרבע מהמקרים נפתחה חקירה.

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; Watchdogs; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

לפי [נתוני ארגון בצלם](#), במהלך שנת 2025 נהרגו בגדה המערבית ובירושלים המזרחית 221 פלסטינים, מתוכם 54 ילדים ו-5 נשים. רובם המכריע נהרגו על ידי כוחות הביטחון הישראליים, תשעה על ידי מתנחלים וארבעה על ידי כוחות הביטחון או מתנחלים. על פי [נתוני האו"ם](#), 3,984 פלסטינים נוספים נפצעו במהלך שנת 2025, מתוכם 3,141 בידי כוחות הביטחון ו-832 בידי מתנחלים (לגבי 11 נוספים קביעה חד משמעית). אזרחים רבים, בהם נשים, קשישים וילדים, נפגעו במבצע הצבאי הנרחב בצפון הגדה בראשית 2025 ובפעולות הצבאיות נוספות שבאו בעקבותיו.

בשנת 2026 נמשכת העלייה במספר ובחומרת הפגיעות בנפש ובגוף. מתחילת השנה ועד ל-18.5.2026 [מדוח האו"ם](#) על 52 הרוגים פלסטינים, מתוכם 36 נורו על ידי כוחות הביטחון, 13 על ידי מתנחלים, ולגבי שלושה אין קביעה חד משמעית. בנוסף [מדוח האו"ם](#) על 1,087 פצועים פלסטינים, מתוכם 614 שנפגעו על ידי כוחות הביטחון הישראליים ו-473 על ידי מתנחלים.

[נתוני יש דין](#) מלמדים על מדיניות ברורה של חסינות לחיילים שהרגו פלסטינים: הסיכוי שחייל ישראלי יועמד לדין בעקבות הרג פלסטינים בגדה המערבית עומד על פחות מחצי אחוז (0.4%). שיעור תיקי ההרג שבהם מערכת אכיפת החוק הצבאית ביצעה חקירה פלילית הוא נמוך ביותר. בניגוד למדיניות החקירות הרשמית של הצבא, בפחות ממחצית ממקרי ההריגה (46%) נפתחה חקירה מיידית, ומשך הזמן להחלטה על פתיחה בחקירה היה ממושך מאד – עשרה חודשים בממוצע. כלל מקרי הרג שנחקרו הובילו כאמור לשיעור כמעט אפסי של העמדה לדין, ומשך הטיפול הכולל בתיקים אלה הגיע בממוצע למעט יותר משנתיים (746 יום).

כך למשל, [הרג בני משפחת עודה](#) בחודש מרץ 2026. בכפר טמון שבצפון הגדה פתחה יחידת מסתערבי מג"ב באש חיה לעבר מכונית שנסעה לתומה, לטענת הלוחמים כיוון שהמכונית לא עצרה לסימון פנס. זוג הורים ושני ילדים בני 7 ו-5 נהרגו במקום, ואחד משני הילדים שניצלו הוכה על ידי לוחם מיד לאחר הירי. למרות שרשמית נפתחה חקירה, על פי הדיווח בעיתונות [מח"ש החליטה](#) שלא לזמן את הלוחמים לחקירה ואף [לא ננקטו צעדי חקירה אחרים](#) גם בחלוף שבוע ויותר ממועד האירוע, וככל הידוע גם מאז.

לקריאה נוספת ולמידע מתעדכן:

ארגון בצלם: [מסד נתוני הרוגים והריסות בתים](#)

ארגון יש דין: [דף נתונים: משך הטיפול בתלונות על עבירות חיילים כלפי פלסטינים בגדה המערבית – נתוני 2016-2025](#), דצמבר 2025

2.2.2 גירוש, הרס וביזה במסגרת פעילות צבאית יזומה

לפי [נתוני האו"ם](#) מינואר 2026, מעל 33,000 תושבי מחנות הפליטים ג'נין, טול כרם ונור-א-שמס שגורשו מבתיהם בשל המבצע הצבאי הנרחב בצפון הגדה בראשית שנת 2025, והפעילות הצבאית האינטנסיבית בעיר שכם בקיץ 2025, עדיין עקורים. המבצעים שהוכרזו על ידי ממשלת ישראל במטרה לחסל התארגנויות טרור באזור הביאו למותם ולפציעתם של נשים, קשישים וילדים ולפינוי כפוי של עשרות אלפי תושבים מבתיהם. הם כללו הרס מכוון ושיטתי של בתי מגורים ושכונות שלמות, לרבות הרס מסיבי של תשתיות אזרחיות וכבישים, באופן ההופך שיבה לרבות מן השכונות לבלתי אפשרית ללא שיקום רחב היקף.

האוכלוסייה העקורה מצויה במצוקה הומניטרית קשה, בהיעדר קורת גג, גישה לרכוש ולציוד חיוני וגישה סדירה למערכות החינוך והבריאות. מרבית התושבים המפונים הפכו לנתמכי סעד. בספטמבר 2025 הגישה האגודה לזכויות האזרח [עתירה](#) בדרישה לאפשר את חזרתם של תושבי מחנות הפליטים שנעקרו לבתיהם. בעתירה הודגש כי עקירה כפויה, בפרט נרחבת ומתמשכת, שאינה בהתאם לתנאים ולמגבלות הקבועים בדין הבינלאומי, היא פשע מלחמה. במענה לעתירה טענה המדינה לקיומו של צורך ביטחוני

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; Watchdog; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

בהמשך הרחקת התושבים מבתיהם, על אף שידוע שעיקר הלחימה מוצתה בחודשים הראשונים למבצע, ועל אף שנטען כי הצבא לא כפה את פינויים של התושבים.

העתירה עדיין תלויה ועומדת. ביולי 2026 המדינה אמורה לעדכן לעניין מועדים לחזרת התושבים, בעוד האגודה לזכויות האזרח מנסה לקצר את לוחות הזמנים. עם זאת, [תחקיר עמותת במקום](#), שכלל בחינה מדוקדקת של תצלומי אוויר, ניתוח מפות ותיעוד משטח מחנה הפליטים טולכרם לפני ואחרי ההריסות, מצא כי ההרס שבוצע במקום בפועל נרחב מהמתוכנן, לרבות מבנים שלא סומנו מראש להריסה, וכי הפגיעה בתשתיות כה קשה ורחבה שקיים ספק רב אם חזרה למגורים באזור אפשרית בעתיד הקרוב.

נוסף על כך, לארגוני זכויות האדם הגיעו עדויות ותיעודים על תפיסות בתים פלסטיניים באזורים שונים בגדה על ידי הצבא [במהלך ההפצצות מאיראן](#), ועל סילוק המשפחות מבתיהן למרות סכנת הטילים. זאת, כאשר יישובים פלסטיניים בגדה המערבית [אינם ממוגנים](#), ומצויים בסכנה ממשית לפגיעות טילים ושברי מיירטים. למרות הסכנה, בתים נתפסו ומשפחות סולקו מבלי שתינתן להן אופציה אחרת להתגוננות, או שכל בני המשפחה נכלאו בחדר אחד בזמן שכוחות הביטחון שוהים בבית ועושים בו כרצונם.

כמו כן, נמשכים הדיווחים על [מעשי ביזה](#) בגדה המערבית – גניבה של רכוש או כסף מזומן השייך לפלסטינים על ידי חיילים או שוטרים ישראלים. מגמה זו מצויה בעלייה על רקע [נרמול מעשי הביזה](#) על ידי חיילים ישראלים במהלך הלחימה ברצועת עזה, ומעשים דומים מתועדים כיום גם בלבנון. בגדה המערבית מעשי ביזה מתבצעים בחסות חיפושים במחסומים ופלישות לילות לבתים – פעולות מבצעיות המתבצעות מכוח תחיקה צבאית המעניקה לחיילים ולשוטרים סמכויות כמעט בלתי מוגבלות. מסגרת זו, החסרה מנגנוני פיקוח והגנה, היא שמאפשרת ניצול לרעה של הכוח וביצוע מעשי ביזה, המהווים פשע מלחמה.

לקריאה נוספת:

ארגון במקום – תכנון וזכויות אדם: [ארכיטקטורה של הרס ושליטה](#)

האגודה לזכויות האזרח: [לאפשר את חזרתם של תושבי צפון הגדה המערבית לבתיהם](#), 18.8.2025;

[החרפת הפגיעה בפלסטינים בגדה בחסות המלחמה עם איראן](#), 8.3.2026

ארגון יש דין: [שוד במדים - ביזת כסף ורכוש של פלסטינים בידי חיילים ושוטרים ישראלים בגדה המערבית](#), אוגוסט 2025

2.2.3 מעצרים בלתי חוקיים על ידי הצבא

הקרב למגיני זכויות אדם מדווחת על ריבוי מקרים שבהם [הצבא עוצר או מעכב](#) אזרחים פלסטינים, לרבות פעילי זכויות אדם פלסטינים, ללא כל סיבה וללא הליך חוקי, תוך פגיעה בזכויותיהם הבסיסיות לחירות, להליך הוגן ולחופש מעינויים ומיחס משפיל ובלתי אנושי, ובניגוד לדין המקומי והבינלאומי. למרות שהפרקטיקה נפוצה במיוחד באזור דרום הר חברון, היא מתועדת גם באזורים אחרים בגדה המערבית.

בין נובמבר 2025 לסוף פברואר 2026 תיעדה הקרב 89 מקרים, 46 מהם (מעל 50%) בפברואר 2026 בלבד. ב-60 מהמקרים (67%) התרחשו ה"מעצרים" לאחר או בהמשך לאירועי אלימות של מתנחלים כלפי אותם פלסטינים או לפלישת מתנחלים לאדמותיהם. בעשרה מהמקרים שתועדו "נעצרו" אזרחים פלסטינים שהתקשרו ביוזמתם למשטרה לדווח על אלימות מתנחלים.

המעצרים מבוצעים ללא דיווח למשטרה וללא כל הליך רישום, וה"עצורים" משוחררים בסופו של דבר כעבור שעות או ימים ללא חקירה או אישום. פרקטיקה זו מעלה חשש ממשי לכך שהשימוש בסמכות העיכוב מנוצל לרעה ובניגוד לחוק למטרות הפחדה והתעמרות. זאת ועוד, לעיתים קרובות מעורבים מתנחלים במהלך תפיסת הפלסטינים, ובמקרים חמורים עוד יותר תפיסתם והחזקתם מבוצעת על ידי מתנחל, במדים או ללא מדים, בליווי חייל או ללא ליווי חייל.

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרב למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; מחסום Watch; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

בין המקרים שתועדו על ידי הקרן גם "מעצרים" חוזרים ו"מעצרי" ילדים. הפלסטינים המוחזקים על ידי החיילים או המתנחלים סובלים לעיתים קרובות מיחס משפיל ומאלימות, והיו מקרים שבהם שחרורם כלל השלכתם, הלכה למעשה, מג'יפ צבאי.

כך למשל, ב-11 במרץ 2026 [דיווח](#) ארגון הורים נגד מעצרי ילדים על מעצר של ילד בן 14 בידי חיילים, לאחר שמתנחלים ממאחז סמוך הטרידו נערים מכפרו וטענו נגדו כי השליך לעברם אבן. המקרה דווח בזמן אמת על ידי פעילי זכויות אדם שנכחו במקום והעידו כי הילד נלקח על ידי חיילים למוצב סמוך, מבלי שאיפשרו לאביו ללוותו, הוכה ושוחרר כעבור כשעה.

בינואר 2026 פנו בעניין האגודה לזכויות האזרח, הקרן למגיני זכויות אדם, חקל – ברית להגנה על זכויות אדם והמוקד להגנת הפרט לבכירים בצבא. למרות פניות חוזרות בפברואר ובמרץ לא התקבל מענה, והתופעה נמשכה. לפיכך, באמצע מאי [עתרו](#) ארבעת הארגונים יחד עם חמישה עותרים פלסטינים פרטיים לבג"ץ, בדרישה שהצבא יחדול ממדיניות זו.

לקריאה נוספת:

האגודה לזכויות האזרח: [עיכוב פלסטינים על ידי חיילים ללא עילה ושלא כדין](#), 14.5.2026

2.2.4 שימוש בצווי סגירה

הוצאת צווים צבאיים לסגירת אזור יישוב פלסטיני בעקבות מקרי אלימות מתנחלים, כלי שלכאורה נועד להפחית מתיחות ואלימות, משחקת במקרים רבים דווקא לידי התוקפים. אלה מפרים את הצווים באין מפריע, בעוד שפעילי נוכחות מגנה וכלי תקשורת מורחקים מהאזור. צווים כאלה, המוטלים בדרך כלל באופן מיידי, מובילים לסילוק אלמנט ההגנה האחרון על הקהילות הפלסטיניות שבמקום.

כך למשל, בראשית מרץ 2026, בזמן שפעילים ישראלים ובהם פעילי הארגונים תורת צדק ולוחמים לשלום הורחקו על ידי הצבא מכוח צו האוסר נוכחות ישראלית אזרחית, התעלמו מתנחלים מהצו באין מפריע, והחמירו את מתקפותיהם החוזרות ונשנות על [קהילת כעבאנה](#) שבפאתי הכפר דומא. התקיפות הובילו לעקירתה של הקהילה הקטנה. ארגון תורת צדק אף מדווח כי חיילים הפועלים לאכיפת הצווים חיפשו פעילים בבתי הפלסטינים, ושאלו אותם על נוכחות פעילים ספציפיים שאותם הזכירו בשמם.

כמו כן, פעילים ישראלים ותושבים פלסטינים [מדווחים](#) כי עצם הטלת הצו מובילה לעיתים קרובות לגירוש משפחות, הנמלטות מבתיהן מתוך ההבנה כי גברה הסכנה לחייהן, לעדרי הצאן שלהן ולרכושן הדל. ואכן, לאחר שהוטל הצו באזור דומא, עקרו שלוש משפחות מבתיהן בחירבת אל-מרג'ם, כפר נוסף באזור. על פי דיווח מהקהילה, לאחר עזיבתן הרסו מתנחלים את אחד מבתיהן, וכוחות צבא שנקראו למקום לא ביצעו מעצרים. למרות שסגירת האזור לא מנעה את המשך נוכחותם של המתנחלים ואת תקיפותיהם על הקהילות המקומיות, הוארך תוקף צו הסגירה לשנה נוספת, עד אפריל 2027 – תקופת זמן ארוכה שאינה אופיינית לשימוש בצווים אלה.

במקרים אחרים צווי הסגירה מונעים אפשרות לקיום פעילויות מחאה בלתי אלימות נגד הכיבוש, או מונעים את גישתם של פלסטינים לאדמותיהם, באופן הפוגע בפרנסתם, בזכות הקניין ובחופש התנועה שלהם. מתנחלים המפרים את הצווים באין מפריע מגיעים לאדמות ועושים בהן כרצונם.

בינואר 2026, בדיון [בעתירות](#) שהוגשו על ידי הקרן למגיני זכויות אדם, קבעו שופטי בג"ץ עקרונית כי נעשה שימוש מופרז בצווים לסגירת שטחים צבאיים, באופן החורג מהצידוק החוקי להוצאתם. השופטים דרשו כי עבור כל צו עתידי של שטח צבאי סגור יספק הצבא הצדקות ברורות ותשתית ראייתית המצביעה על איום ביטחוני מיידי, ואם מטרת הצו למנוע נוכחות פעילי זכויות אדם – אינדיקציה מודיעינית מוחשית שהם אלה המתכוונים להפר את הסדר הציבורי. למרות שאת הצווים הספציפיים שעליהם נסובו העתירות לא ניתן היה לבטל רטרואקטיבית, הזהירו השופטים כי אם יימשך השימוש בהכרזות שרירותיות ובלתי

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל – ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; מחסוּח; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

מוצדקות על שטחים צבאיים סגורים ללא ראיות לצורך ביטחוני מידי, התערבות משפטית נוספת עשויה להיות מוצדקת. אולם מאז ניתנה הפסיקה ועד לאפריל 2026 תיעדה הקרן כ-15 מקרים שבהם הוצאו צווים בניגוד לעמדת בג"ץ. פנייה בעניין לפרקליטות ולצבא הניבה מענה המתעלם מנסיבות המקרים שעליהם דווח בפנייה, תוך טענה כי לגישת המדינה בג"ץ התיר שימוש בצווים.

לקריאה נוספת:

הקרן למגיני זכויות אדם:

[Legal Win: HRDF Petition Leads Supreme Court to Curb Arbitrary Closed Military Zone Orders](#), 26.1.2026

עיתון זמן ישראל:

[Year-long IDF closure said to bolster settler violence by only barring Palestinians' allies](#), by Nurit Yohanan, 15.4.2026

2.3 אלימות מתנחלים

בהמשך למגמה משנים קודמות, בשנת 2025 ועוד יותר מתחילת 2026 רבו והחמירו התקיפות האלימות שמבצעים אזרחים ישראלים, מרביתם תושבי התנחלויות ומאחזים, כלפי פלסטינים ורכוש פלסטיני בגדה המערבית (אלימות מתנחלים). מאז ראשית 2026 ועד לאמצע מאי [תיעד האו"ם](#) מעל 800 תקיפות מתנחלים אלימות שהסתיימו בפגיעות לאדם או לרכוש, על למעלה מ-220 קהילות פלסטיניות. אלימות מתנחלים מתבצעת בגיבוי המדינה, כחלק ממדיניות הסיפוח ודחיקת הפלסטינים מאדמותיהם.

המלחמה עם איראן, בין סוף פברואר לתחילת אפריל 2026, הוותה הזדמנות לעלייה חדה נוספת במספרם של מקרי התקיפה והפגיעות בנפש ובגוף. לפי [נתוני ארגון יש דין](#), המבוססים על הצלבה של פרסומים ודיווחים ממקורות שונים, במהלך 40 ימי המלחמה עם איראן דווח על 378 אירועי אלימות מתנחלים ב-148 יישובים וקהילות פלסטיניות. 10 אירועים ביום במוצע, שבמהלכם ירו מתנחלים למוות בשמונה פלסטינים וכ-200 פלסטינים נוספים נפצעו. מעשי האלימות מכוונים גם נגד נשים, ילדים וקשישים.

גם לאחר שהופסקה המלחמה עם איראן מוסיפה אלימות המתנחלים לגאות, ומדי שבוע מתועדות עשרות התקפות ופגיעות של מתנחלים בפלסטינים. למרות [התבטאויות המגנות](#) אלימות זו בעת האחרונה, מצד ראש הממשלה, הרמטכ"ל, ואלוף פיקוד המרכז, לא ניכר כל שינוי במגמה.

כבעבר, רבות מתקיפות המתנחלים יוצאות ממאחזים ומחוות שהוקמו בסמוך לקהילות ולכפרים הפלסטינים המותקפים. פרובוקציות אלימות, פלישות לבתים והטרדות חוזרות ונשנות – כולן מיועדות לפגוע בקהילה, ולערער את תחושת הביטחון במידה כזו שתוביל בסופו של דבר לגירושה, מתוך [מטרה להשתלט על אדמותיה](#). מעשי האלימות וההפחדה מבוצעים רובם ככולם מבלי שכוחות הביטחון מגינים על הפלסטינים, ולעיתים אף בסיועם. תושבים פלסטינים, ארגוני זכויות אדם ופעילי נוכחות מגנה מתעדים בקביעות פניות חוזרות ונשנות למשטרה, שאינן זוכות למענה מידי או למענה בכלל.

מגבלות גישה שמטיל הצבא, בטענה שנועדו להגנה על הקהילה, יוצרות לעיתים תנאים מיטיבים למתקפות אלימות בכך שאינן מאפשרות נוכחות פעילי זכויות אדם ותקשורת, ומעכבות הגעת אמבולנסים באופן שעלול להחמיר את מצבם של פצועים ואף לסכן את חייהם. במקביל מצויים צוותי הרפואה הפלסטינים עצמם בסכנה להתקפות מתנחלים, כפי שעולה מראיונות שערך ארגון רופאים לזכויות אדם עם פרמדיקים, חובשים ומתנדבים הפועלים באזור דרום שכם.

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; Watch190; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

לקריאה נוספת:

ארגון יש דין: [כ-10 אירועי אלימות מתנחלים התרחשו מדי יום בכל אחד מ-40 הימים של המלחמה עם איראן. כל יום](#), 15.4.2026

ארגון בצלם: [בחסות המלחמה עם איראן: מיליציות של מתנחלים מחריפות את השימוש בירי חי ומגבירות את מעשי ההרג כחלק מהטיהור האתני בגדה המערבית](#), 9.3.2026

ארגון מחסום וואטש: [בקעת הירדן: פעילים ישראליים נחסמים בדרכם לקהילות הרועים החסומות](#), 9.3.2026

2.3.1 אלימות מתנחלים – נתונים ומגמות

לפי [נתוני ארגון בצלם](#), בשנת 2025 ירו מתנחלים למוות בתשעה פלסטינים (לגבי ארבעה הרוגים נוספים לא ברור אם נהרגו בידי מתנחלים או חיילים). מאז, מינואר ועל לראשית מאי 2026 בלבד, [דיווח האו"ם](#) על 13 הרוגים פלסטינים מירי מתנחלים.

גם מספר הפצועים, שהיה גבוה מאד כבר ב-2025, זינק מתחילת השנה. על פי [נתוני האו"ם](#), מתחילת השנה ועד ל-3.5.2026 פצעו מתנחלים 473 פלסטינים, לעומת 181 בתקופה המקבילה ב-2025 – עלייה של 160%. 832 פלסטינים נפצעו בידי מתנחלים במהלך שנת 2025 כולה. בין הפצועים עשרות נשים, קשישים, ילדים וילדות. מתנחלים משתמשים באמצעים שונים על מנת לתקוף או לאיים, לרבות נשק חם, סכינים, אלות ומקלות, אבנים, אזיקונים וכלבים.

בין ינואר למרץ 2026 תועדו ע"י האו"ם [545 תקיפות](#) מתנחלים נגד פלסטינים שהסתיימו בפגיעות לגוף או לרכוש, לעומת [355 תקיפות](#) כאלה בין ינואר למרץ 2025 – עלייה של 53%. נתונים אלה אינם כוללים הטרדות, לרבות אלימות מילולית, נוכחות מאיימת וחדירה לבתים ולמרחבים פרטיים, המתרחשות ברמה יומיומית. אלה אמנם אינן מסתיימות בפגיעה פיזית באדם או ברכוש, אך זורעות חרדה רבה בקרב הקהילות והחקלאים ופוגעות בשגרת יומם, לעיתים עד כדי גירושם מבתיהם ומאדמותיהם.

עוד בשנת 2025 נרשמה עלייה של כ-25% במספר התקיפות ביחס לשנת 2024. על פי [נתוני האו"ם](#), במהלך שנת 2025 תועדו 1,835 תקיפות מתנחלים נגד תושבים פלסטינים אשר הסתיימו בפגיעות בגוף או ברכוש, לעומת 1,449 תקיפות שדווחו לאורך שנת 2024. גם [נתוני מערכת הביטחון](#) מינואר 2026, הגם שנמוכים מנתוני האו"ם, מעידים על עלייה של כ-25% באירועי פשיעה לאומנית כלפי פלסטינים בגדה בשנת 2025 בהשוואה ל-2024. במקביל, נתוני הצבא מזהים עלייה גם במספר תקיפות מתנחלים המכוונות נגד כוחות הביטחון.

[מתנחלים מוסיפים לחבל באספקת המים הסדירה](#) ליישובים פלסטינים, שבהם עשרות אלפי בתים. כך למשל, גם ב-2026 נמשכות פגיעות של מתנחלים בתשתיות המספקות מים ליותר מ-100,000 תושבים פלסטינים בכפרים באזור רמאללה. מאפיינים נוספים של אלימות המתנחלים כוללים תקיפת של חקלאים פלסטינים המעבדים את אדמותיהם, תקיפת צוותי רפואה ואמבולנסים המוזעקים לטפל בפצועים, עקירה או השחתה של אלפי עצי ושתילי זית, שריפת מבנים ורכבים, גניבת עדרי צאן, שעליהם פרנסתן של רבות מהקהילות המותקפות, [התעללות והרג בעלי חיים](#), פריצה לבתים ונוכחות מאיימת בקרבת נשים וילדים, ואיומים באונס וברצח.

במקביל לעלייה במספר התקיפות, נראה כי חלה אף עליית מדרגה ברמת התכנון והאכזריות, כפי שעולה מנתוני ההרוגים והפצועים ומדיווחי פלסטינים ופעילים. כך למשל, בלילה שבין ה-12 ל-13 למרץ 2026 עשרות ישראלים רעולי פנים [תקפו את קהילת חירבת חומסה](#) שבצפון בקעת הירדן. הם היכו ואזקו גברים ונשים, בהם גם פעילות נוכחות מגנה שהתארחו במקום, פגעו מינית באחד הגברים לעיני משפחתו, הרסו ובזזו רכוש ומזון, גנבו מאות ראשי צאן ואיימו כי אם תשאר הקהילה במקומה יחטפו ויאנסו את הבנות

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; מחסום Watch; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

ויהרגו את הילדים. הפלסטינים והפעילות העידו כי כוח צבאי הגיע למקום רק כעבור כשעה, וכוחות המשטרה – רק כעבור כשעתיים וחצי. עדרי הצאן, שעליהם פרנסת המשפחות, לא הושבו לבעליהם עד למועד כתיבת דוח זה. על פי הודעתה, [המשטרה עצרה](#) שבעה חשודים בתקיפה, שוד מזויין, אלימות חמורה ומעשים מגונים. [לפי פרסומים](#) העצורים הם תושבי התנחלויות שונות, וכן תושבי ירושלים ורעננה.

לצד זאת מדווחים פעילים כי רמת החשש בקרב הקהילות למודות המתקפות כה גבוה עד שבמקרים מסוימים עצם הגעתם של המתנחלים או סילוק פעילי הנוכחות המגנה די בהם כדי להבריח תושבים או למנוע מהם מלהמשיך בשגרת יומם. כמו כן, עצם הסגת הגבול – כניסה ללא רשות לבתים ולאוהלים, תוך קירבה פיזית לנשים וילדים – מעוררת חרדה רבה ועשויה להוביל לעקירה.

לקריאה נוספת ועידכונים:

ארגון בצלם: [אלימות מתנחלים = אלימות מדינה, דיווחים](#)

2.3.2 חלוקת נשק וציוד צבאי כגורם מגביר אלימות

מאז מתקפת שבעה באוקטובר 2023, והמלחמה שפרצה בעקבותיה, תוגברו כוחות ההגנה המרחבית (הגמ"ר) מקרב ההתנחלויות בגדה המערבית, במטרה לספק הגנה לאוכלוסייה היהודית. במסגרת זו חולקו אלפי כלי נשק על ידי הצבא, ובמקביל קודמה מדיניות מתירנית לחלוקת נשק אזרחי על ידי המשרד לביטחון לאומי. צעדים אלו תרמו לעלייה במספר מקרי האיום והאלימות כלפי פלסטינים בכלל, ושימוש בנשק חם בפרט. למרות שרבים מהמתנחלים שגויסו כבר אינם בשירות מילואים פעיל, מרבית כלי הנשק והציוד הצבאי נותרו ברשותם, ויש העושים בהם שימוש לתקיפת פלסטינים.

במקרים רבים תועדו מתנחלים חמושים, לעיתים בלבוש צבאי מלא או חלקי, כשהם מבצעים ירי, תקיפות פיזיות, הסגת גבול ופגיעה ברכוש. במקרים אלו, זהות התוקפים וסמכותם אינן תמיד ברורות: חלקם חיילים בשירות פעיל, אחרים חיילים בחופשה, ואחרים אזרחים שאינם מגויסים אך מחזיקים בנשק ובציוד צבאי שחולק במסגרת הגמ"ר. כך למשל, בראשית מרץ 2026 [ירה למוות מתנחל לבוש מדים](#) בשני אחים פלסטינים במהלך תקיפת מתנחלים על הכפר הפלסטיני קריות. על פי תחקיר ארגון בצלם, היורה הגיע למקום עם התוקפים, ולא עם הכוח הצבאי שהוזעק למקום מאוחר יותר.

ארגוני פעילים, ובהם תורת צדק, מדווחים כי בין רכבי השטח (טרקטורונים / "רינג'רים") שבהם נעשה שימוש לשם תקיפות והטרדות, יש גם כאלה שעליהם עדיין מודבקות מדבקות המצינות כי הוענקו למאחזים ולחוות על ידי המשרד להתיישבות ומשימות לאומיות.

[תיעוד של ארגון יש דין](#) מצביע על כך שכאשר מוגשות תלונות, רשויות האכיפה נוטות להימנע מנטילת אחריות: הפרקליטות הצבאית טוענת כי האירועים אינם תחת סמכותה כאשר אינם מתרחשים במסגרת פעילות צבאית רשמית, בעוד המשטרה עשויה להימנע מחקירה בטענה שמדובר באירועים שבהם מעורבים לובשי מדים. כך נוצר חלל של אי-אכיפה המאפשר את המשך הפגיעות ללא מתן דין, ותורם לתחושת החסינות הכללית.

בחינת המצב מובילה למסקנה הקשה כי הלכה למעשה, ובאופן עקבי, מדיניות ישראל מאפשרת את טשטוש ההבחנה בין אזרחים יהודים תושבי השטחים לבין כוחות צבא, ומקדמת בכך פעולות אלימות למען אינטרסים התנחלותיים ונגד אוכלוסייה אזרחית פלסטינית.

לקריאה נוספת:

ארגון יש דין: [מתנחלים במדים – אלימות של אזרחים ישראלים במדי צבא כלפי פלסטינים בגדה המערבית](#), דצמבר 2025

2.3.3 חסינות לפוגעים והסתה ברשתות החברתיות

קו ישיר מחבר בין מדיניות ממשלת ישראל השואפת להשתלט על אדמות פלסטיניות בגדה המערבית לבין אלימות המתנחלים. לאלימות זו תפקיד משלים או מקדים לפעולות הממשלה, מבלי שישראל תדרש להצהיר במפורש על מדיניותה ולשאת באחריות לגירוש אלים של קהילות פלסטיניות. בפועל, ניתן לראות במתנחלים ובאזרחים הישראלים האחרים המצטרפים אליהם והמפעילים אלימות אידיאולוגית שיטתית כלפי פלסטינים כחוד החנית לביצוע מדיניות הסיפוח.

העלייה בהיקף האלימות כלפי פלסטינים מלווה בהתגאות פומבית במעשי התקיפה החמורים ואף בהסתה למעשי אלימות, ללא כל חשש מרשויות החוק. בקבוצות ווטסאפ וטלגרם המזוהות עם פעילי ימין קיצוני מהמאחזים מופצות הודעות המתפארות בתקיפות, בהצתות ובהשחתת רכוש בכפרים פלסטיניים. לעיתים המפרסמים אף מזדהים בשמם. כך למשל [בקבוצת הווטסאפ "חדשות אנ"ש"](#), המתוארת כקבוצה ל"חדשות ודיווחים על המאבק באויב הערבי" ובה למעלה מ-750 חברים, פורסמו סיכומים חודשיים המפרטים התקפות על עשרות כפרים פלסטיניים, לצד נתונים על פצועים פלסטינים, על מספר כלי רכב ובתים שהוצתו, על אלפי עצי זית שנכרתו ועל נזק נרחב לרכוש. ב-22 במרץ 2026 פורסמו ברשתות ובקבוצות פעילי ימין [קריאות ל"נקמה וגירוש האויב"](#) בעקבות מותו של הנער יהודה שרמן מפגיעת רכב פלסטיני. בהמשך תועדו עשרות תקיפות אלימות, הצתות והפרות סדר על ידי אזרחים ישראלים ביישובים פלסטיניים.

[מעקב שקיים ארגון יש דין](#) משנת 2005 ועד לאוקטובר 2025, אחר 1,750 תיקי חקירה שנפתחו בעקבות עבירות לכאורה שביצעו אזרחים ישראלים נגד פלסטינים בגדה המערבית, מגלה כי מתוך 1,685 תיקים שתוצאתם ידועה כ-93% נסגרו ללא הגשת כתב אישום. ב-6.7% מהתיקים בלבד הוגשו כתבי אישום, ורק 57 תיקים בלבד, או 3%, הובילו להרשעה מלאה או חלקית. הכישלון המערכתי המתמשך בטיפול באלימות אידיאולוגית יהודית נגד פלסטינים מנרמל את המעשים ומגבה אותה הלכה למעשה.

עמותת חקל סייעה לתושביהם של מספר כפרים פלסטינים בדרום הר חברון לתעד מאות אירועי אלימות, מרביתם ב-2025. אלה כללו תקיפות אלימות, הצתות, כריתות עצים, פריצה לבתים ורעייה תוך הסגת גבול באדמות פרטיות. למרות תלונות שהוגשו, ולמרות שהמדינה אישרה בעתירות שהוגשו בעניין כי רבים מהמקרים מוכרים לה, לא הוגש כתב אישום בגין אף אחד מהאירועים.

אין זה מפתיע, איפוא, שמרבית נפגעי העבירה הפלסטינים בוחרים שלא להגיש תלונה כלל. כך למשל, מראשית 2023 ועד 31 באוקטובר 2025 תיעד ארגון יש דין 513 אירועי פגיעה בפלסטינים מצד אזרחים ישראלים, וב-299 מהם (58.3%) נפגעי העבירה בחרו שלא להגיש תלונה. מה גם שרבות מתחנות המשטרה שאמורות לתעד את תלונותיהם ממוקמות בתוך התנחלויות ישראליות, והכניסה אליהן מחייבת ליווי של שוטר משער ההתנחלות ועד לתחנה. בפועל, מתלוננים ממתנינים לעיתים שעות ארוכות בשער ההתנחלות ללא מענה, וגם לאחר שהותרה כניסתם, פעמים רבות לא נמצא בתחנה שוטר דובר ערבית לקבלת התלונה. פלסטינים רבים חוששים שמא תלונה נגד אזרחי ישראלי תוביל לפגיעה נוספת בהם או בבני משפחתם. ובסופו של דבר מציאות חייהם מוכיחה כי הסיכוי שהגשת התלונה תוביל לחקירה ראויה, להענשת האשמים ולהפסקת ההתנכלות – קלוש.

לקריאה נוספת:

ארגון יש דין: [אכיפת החוק על אזרחים ישראלים בגדה המערבית \(אלימות מתנחלים\) נתוני מעקב יש דין](#), 2025-2005, דצמבר 2025

2.3.4 פגיעות בפעילי זכויות אדם ומגבלות על פעילות של נוכחות מגנה

נוכחות מגנה של פעילי זכויות אדם ישראלים ואחרים הוותה בעבר גורם ממתן וסייעה במניעת אלימות מתנחלים. אולם בחודשים האחרונים התרבו והחמירו איומים ותקיפות של מתנחלים כלפי הפעילים,

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; Watchdog; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

לרבות אלימות פיזית עד כדי פציעה ואישפוז, כפיתה והתעללות, חבלה ושריפת כלי הרכב, וגניבת חפצים כגון טלפונים, ארנקים ודרכונים.

הקרן למגיני זכויות אדם מדווחת כי בין נובמבר 2025 למרץ 2026 הגיעו לקו החם שלה מספר שיא של 196 דיווחים על תקיפות מתנחלים נגד פעילי זכויות אדם ונוכחות מגנה. דפוס הפעולה שעולה מניתוח מקרים אלה ומקרים קודמים שתועדו בשנים האחרונות כולל תקיפה, היעדר הגנה מצד כוחות הביטחון ולעיתים אף מעורבות חיילים, ולבסוף חקירה בלתי יעילה וסגירת התיק הפלילי ללא הגשת כתב אישום. זאת, גם כאשר קיים תיעוד רב וברור של התקיפה ולעיתים אף כאשר ידועה זהותו של התוקף, וגם במקרים שבהם קורבן התקיפה סובל או סובלת מפציעה רצינית המחייבת אישפוז ותקופת החלמה ממושכת. תיקי חקירה נסגרים ללא סיבה, לעיתים אפילו ללא תשאול של קורבן התקיפה, ומבלי שתינתן הזדמנות על כך למתלוננים.

אפילו במקרים שבהם הקרן למגיני זכויות אדם מגישה עררים על סגירת תיקי החקירה למחלקת העררים בפרקליטות המדינה, הרי שגירת הרגליים של המחלקה בטיפול בעררים מרוקנת אותם מתוכן. כך היה למשל בעניין חקירת [תקיפתה של הפעילה ד"ר הגר גפן](#). ד"ר גפן בת ה-70 הותקפה באלימות קשה באוקטובר 2022 במהלך המסיק בכפר כיסאן, ונזקקה לאשפוז ממושך עקב שברים בצלעות וחור בריאה. בינואר 2024, ולאחר פניות חוזרות ונשנות, נודע כי תיק החקירה בעניינה נסגר מבלי שנמסרו מועד הסגירה ועילתה. לאחר עיכובים בהעברת חומר החקירה, הוגש ערר על סגירת תיק החקירה, ובהיעדר מענה, הוגשה עתירה בעניין לבג"ץ. בפסק הדין שניתן במרץ 2026 קבע בג"ץ כי ערר מחודש על סגירת תיק החקירה יבחן תוך שלושה חודשים. בדבריה בפסק הדין תיארה השופטת ברק ארז את מחדלן של הרשויות בטיפול בתלונה כנזק לחברה כולה.

למרות הביקורת הנוקבת, לא נראה בינתיים שינוי בהתנהלות רשויות האכיפה והתביעה.

2.4 גירוש קהילות וטיהור אתני

ברחבי הגדה מתגוררות קהילות רועים פלסטיניות רבות המתפרנסות בצניעות מרעיית צאן ומחקלאות. מרביתן חיות במקומותיהן עשרות שנים, לאחר שגורשו מאזור הנגב עם הקמת מדינת ישראל. בעשור האחרון, וביתר שאת מאז אוקטובר 2023, משפחות וקהילות מגורשות ממקום מושבן כתוצאה מאלימות מתנחלים שיטתית ומתמשכת, היעדר הגנה מצד הרשויות הישראליות, והפעלת מנגנונים בירוקרטיים וצבאיים לסילוקן.

ההיקף והשיטתיות שבהם מבוצעות המתקפות וההטרדות המובילות לגירושים בקצב הולך וגובר משנה לשנה, היעדר פעולות אפקטיביות מצד כוחות הביטחון למניעתן או ליצירת התנאים שיאפשרו חזרת התושבים לבתיהם, תמיכת המדינה במאחזים ובחוות וכן מהלכים נרחבים לתפיסת מקרקעין – מצביעים במצטבר על מהלך שיטתי העולה לכדי [טיהור אתני](#) והפרה חמורה של הדין הבינלאומי.

2.4.1 גירוש קהילות – נתונים ומגמות

על פי [נתוני ארגון בצלם](#), מאז שבעה באוקטובר 2023 ועד לאמצע מרץ 2026 סולקו ממקום מושבן 763 משפחות המונות 4,530 נשים, גברים וילדים. משפחות אלה, שנעקרו מבתיהן, ממקום מושבן הקבוע ומאדמותיהן, משתייכות ל-59 קהילות שגורשו באופן מלא ו-16 קהילות שגורשו בחלקן, ובהן כמה מקהילות הרועים הגדולות בגדה המערבית.

ברבעון הראשון לשנת 2026 נרשמה עלייה חדה הן במספר התקיפות ורמת האלימות המופעלת כלפי בני הקהילות, והן במספר הקהילות שעזבו את בתיהן. מניתוח [נתוני בצלם](#) עולה כי כ-30% מכלל המגורשים בשנים האחרונות נעקרו מבתיהם בחודשיים וחצי הראשונים של שנת 2026. מראשית ינואר

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; Watchdog; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

2026 ועד ל-16 במרץ גורשו 15 קהילות בשלמותן ושמונה קהילות באופן חלקי, בסך הכל 329 משפחות, ובהן 853 ילדים.

למרות שמרבית הקהילות יושבות באותו מקום מזה עשרות שנים, המינהל האזרחי מעולם לא הסכים להכיר בקיומן של מרביתן במרחב, וסירב להכין עבור רובן תוכניות הסדרה. כתוצאה מכך, מרבית הבתים, מבני הציבור ואפילו בורות המים מוגדרים כ"בנייה ללא היתר" וחשופים להריסה ולאטימה ממסדית. מדיניות מדיירה זו יצרה קרקע נוחה להקמת מאחזים וחוות בסמוך לקהילות, ומהם יוצאים מתנחלים להטריד ולתקוף את בני הקהילות ואף חוסמים פיזית את גישתם של בני הקהילה ועדרי הצאן שלהם לשטחי המרעה ולמקורות המים ששימשו אותם במשך שנים רבות. בהיעדר הכרה מחד והגנה מפני האלימות מאידך, מאפשרת המדינה למתנחלים לפלוש, לפגוע ולגרש קהילות משטחי C, ולאחרונה אף משטחי B.

שיטת הפעולה כוללת שורה של אמצעים המשולבים זה בזה: כיתור הקהילות באמצעות מאחזים לא חוקיים, לעיתים אפילו **בצמוד** לכפר הפלסטיני ממש, והפעלת אלימות מתנחלים שיטתית ומתמשכת שכוללת על פי תיעוד ועדויות תקיפות פיזיות קשות, ביזוי והשפלה, איומים – לרבות איומים באלימות מינית, גניבה ופגיעה בעדרי צאן וברכוש, חסימת גישה לאדמות מרעה, למקורות מים ולמשאבים חיוניים, פלישה לבתים ונוכחות מרתיעה.

ההתנכלות מבוצעת תוך עצימת עין של המדינה ולעיתים תוך סיועה הפעיל – כאשר מוצאים ומבוצעים צווי הריסה בגין "בניה לא חוקית", מוחרם רכוש, מוחל צו שטח צבאי סגור או שמוטלת מגבלת תנועה אחרת, או כאשר **חיילים הנוכחים באירועי האלימות** מגבים את מעשי המתנחלים.

במקרים רבים, בתים וציוד שהמגורשים נאלצו להשאיר מאחור **נהרסים או מועלים באש מיד לאחר הגירוש** בידי מתנחלים או גורמי מינהל. במקרים אחרים הורסים הפלסטינים עצמם את בתיהם או רכושם בטרם יימלטו.

גורמי הביטחון, שלא מנעו מלכתחילה את גירוש הקהילות, אדישים לזכותן לשוב למקום מושבן, ונמנעים מיצירת התנאים הנדרשים לחזרת התושבים הפלסטינים לבתיהם. כך למשל, במסגרת עתירה שהגישו ארגון תורת צדק ונציגי קהילת ואדי א-סיק בדרישה לאפשר את שיבתם הבטוחה של בני הקהילה למקום מושבם, ממנו גורשו באלימות קשה עוד בשנת 2023, השיבו גורמי הביטחון כי ייערכו לחזרתם, אך לא סיפקו כל ערובה לכך שיפעלו למנוע פגיעות חוזרות מצד המתנחלים תושבי המאחז הסמוך – אותם מתנחלים שהובילו לגירוש הקהילה מלכתחילה. העתירה בעניין תלויה ועומדת.

פניית האגודה לזכויות האזרח לגורמי ביטחון ואכיפת החוק ביולי 2025, בה פורטו עשרות מקרי אלימות וגירוש, לא זכתה לכל מענה. ניכר כי המדיניות המכילה אלימות וגירושים שרירה וקיימת, שכן בחודשים שחלפו מאז גורשו קהילות נוספות בקצב הולך וגובר.

לקריאה נוספת ולמידע מתעדכן:

ארגון בצלם: **רשימה מתעדכנת: טיהור אתני של קהילות ומשפחות מבודדות בגדה המערבית**

האגודה לזכויות האזרח: **לעצור את הטיהור האתני ואת גירוש הקהילות הפלסטיניות בגדה המערבית**, 16.4.2026

ארגון יש דין וארגון רופאים לזכויות אדם: **קהילות עקורות, אנשים נשכחים: העברה בכפייה של פלסטינים בגדה המערבית על ידי ישראל**, אפריל 2025

2.4.2 גירוש קהילת ראס עין אל-עוג'א – הגדולה בקהילות הרועים בגדה

בינואר 2026 גורשה קהילת הרועים הגדולה ביותר בגדה המערבית והאחרונה בדרום בקעת הירדן, היא קהילת ראס עין אל-עוג'א. אנשי הקהילה נאלצו לעזוב לאחר שנים של התעמרות מתנחלים בלתי פוסקת

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; Watchdog; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

ומתועדת, שכללה הטרדות יומיומיות, פלישה לאזורי המגורים, גניבת צאן, פגיעה ברכוש ובמקורות מים, חסימת גישה וצמצום מרחבי מרעה. בכפר חיו כ-150 משפחות, חלקן הגיעו לאזור עין עוג'א לפני 1967 וחלקן בשנות ה-70, חכרו שטחים פלסטינים פרטיים והתפרנסו מרעיית צאן ומחקלאות מקומית. למרות שחכרו אדמות פרטיות הרשומות בהסדר המקרקעין הירדני, המינהל האזרחי לא הכיר בקהילה במקום מושבה, לא נערכה עבודה תוכנית, ולא נקבע "קו תיחום" שיגדיר את גבולותיה ויחזק את מעמדה בשטח. מאחזים שהוקמו באזור לאורך השנים השתלטו על מרחבי המרעה ומקורות מים, תוך פגיעה מתמשכת בפרנסת התושבים הפלסטינים ובשגרת חייהם. [בשנת 2024 הוחמר המצב](#). עת הוקם מאחז רועים מאות מטרים בודדים מן הקהילה. הטרדות ופגיעות הפכו למסכת סבל יומיומית, אך [פניות למשטרה נותרו ללא מענה](#).

במרץ 2025 עתרו שישה מתושבי הקהילה בדרישה להגנת המדינה מפני הפגיעות היומיומיות. לאחר דחיות חוזרות ונשנות, ולאחר שתושבי הקהילה כבר נאלצו לעקור מבתיהם, [הורה בית המשפט](#) בפברואר 2026 לצבא, למשטרה ולמינהל האזרחי לסייע לקהילה לשוב ולהתגורר במקום, תוך הבטחת ביטחונה. לאחרונה קבע בית המשפט כי הצבא יעדכן עד 19.5.2026 בצעדים שננקטו על מנת לאפשר את חזרת התושבים לאדמתם. במועד כתיבת דוח זה טרם התקבל עדכון המדינה בתיק, ולא ידוע על צעדים שננקטו.

לקריאה נוספת:

ארגון בצלם: [ראס עין אל-עוג'א, דרום בקעת הירדן: ישראל גירשה את קהילת הרועים הגדולה ביותר בגדה המערבית באמצעות אלימות מתנחלים בגיבו המדינה](#), 26.1.2026
 עמותת במקום – תכנון זכויות אדם: [תחום הגנה תפקודי – ראס עין אל-עוג'א](#)

2.5 אלימות, השחתה ומגבלות גישה בעונת המסיק

לעצי הזית ולמסיק הזיתים מקום מרכזי באורח החיים ובמסורת של הפלסטינים בגדה המערבית. מטעי הזיתים מכסים חלק נכבד מהאדמות החקלאיות בגדה, [ולפי נתוני האו"ם](#) מסיק הזיתים הוא מקור פרנסה יחיד או עיקרי עבור 80,000 עד 100,000 אלף משפחות. מזה שנים מהווה עונת המסיק מוקד למעשי אלימות ותקיפה של פלסטינים בידי מתנחלים, ועונת המסיק 2025 היתה קשה במיוחד.

במהלך חודשי המסיק, אוקטובר ונובמבר 2025, [תיעד האו"ם](#) 178 תקיפות מתנחלים הקשורות ישירות למסיק ואשר הסתיימו בנפגעים ו/או בפגיעה ברכוש. מספר האירועים שכללו "רק" [אימים](#) או שלא נגעו ישירות למסיק גבוה בהרבה. בממוצע תועדו שלושה אירועי אלימות הקשורים למסיק בכל יום, ובכללם תקיפות חקלאים ופעילי זכויות אדם בתוך מטעי הזיתים או בדרכם אליהם, מניעת גישה למטעים באימים ובכוח, גניבת יבולים, גניבה או השחתה של ציוד חקלאי, וכן השחתת מספר שיא של עצים ושתילים – מעל 6,000. [במקרים רבים](#) נכחו באירועים חיילים, שוטרי מג"ב ואנשי ביטחון מההתנחלויות, ולעיתים השתתפו בהם.

בשני מקרים, בכפר ביתא ובכפר דיר ג'ריר, [נהרגו ילד וצעיר פלסטינים](#) בעת המסיק. במקרה הראשון נפטר הילד משאיפת גז מדמיע שפיזר כוח צבאי במטעים, ובמקרה השני נורה הצעיר על ידי חיילים שהגיעו בעקבות תקיפת מתנחלים. עשרות מוסקים נוספים ומספר פעילי נוכחות מגנה נפצעו ונזקקו לטיפול רפואי, ורבים [דיווחו](#) על מצוקה נפשית קשה.

במהלך עונת המסיק תועדו מעשי אלימות והשחתה ב-88 מקומות יישוב פלסטיניים בכל רחבי הגדה המערבית – בשטחי C והשנה יותר מבשנים קודמות גם באזורים המוגדרים כשטחי B. במקומות רבים חקלאים פלסטינים כלל [לא הצליחו למסוק](#) השנה את העצים שבעלותם.

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; Watchdog; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

בצד אירועי האלימות, ארגון יש דיין [מדווח](#) כי השנה התרבו והתרחבו גם המגבלות הרישמיות שהטילו כוחות הביטחון הישראליים על המסיק. באזורים נרחבים הצבא מנע את קיום המסיק באופן גורף באמצעות סגירה של שטחים חקלאיים בצווי סגירה ואיסור מוחלט על בעלי האדמות להגיע אליהן למשך תקופות ממושכות, גם טרם המסיק. מניעת גישה לאורך השנה, בפרט בשנת בצורת כפי שהיתה השנה האחרונה, מונעת השקיה וטיפול בעצים ותורמת [לפגיעה קשה ביבול](#) ובפרנסת החקלאים ומשפחותיהם. באזורים שבהם נדרש תיאום או אישור מטעם הצבא לחקלאים הפלסטינים להגיע אל אדמותיהם ולמסוק – נעשה התיאום השנה במועד מאוחר בעונה ולמשך זמן קצר מאוד, לעיתים יום או יומיים בלבד, דבר שמנע מהחקלאים להשלים את המסיק. הקצאת מועדים לשלב מאוחר בעונת המסיק גם פגעה באיכות הזיתים שנקטפו ובאיכות השמן שהופק מהם. במקביל, הגבלת הגישה איפשרה במקרים אחרים למתנחלים ממאחזים סמוכים לגנוב יבולי זיתים באין מפריע. כך יוצא שבפועל, "מנגנון התיאום" שיצר הצבא כדי להגן על הפלסטינים מאלימות המתנחלים ולאפשר את קיומו הבטוח של המסיק, מהווה בעצם אמצעי יעיל למניעתו, תוך פגיעה בפרנסתם ובזכות הקניין של החקלאים.

בנוסף, עמותת חקל תיעדה מקרים שבהם הצבא סילק חקלאים ממטעיהם אף באזורים שבהם לא חל צו סגירה ולא נקבע שיש לקבל אישור מוקדם, תוך דרישה אד-הוק שיקבלו אישור כזה. זאת בניגוד להצהרות הפיקוד הצבאי כי מטרת הצבא להגן על המוסקים וכי לא סולקו מוסקים בכוח.

למרות שהאלימות ועקירת העצים חמורות במיוחד בתקופת המסיק, חשוב לציין כי פגיעה בחקלאים והשחתה או עקירה של עצי ושתילי זית מתרחשות לאורך השנה כולה. כך למשל [מדווח האו"ם](#) כי בשבועיים הראשונים לחודש פברואר 2026 הושחתו למעלה מ-800 עצי ושתילי זית בתקיפת מתנחלים. גם הפרקטיקה הנפוצה והבלתי חוקית של מתנחלים לרעות צאן דווקא במטעים פלסטיניים [גורמת נזק רב](#) לעצים.

בצד אלימות אזרחית, נעקרו לאורך השנים רבבות רבות של עצים [בפעולות יזומות של הצבא](#) מטעמי ביטחון, [על מנת לסלול דרכים וכבישים](#) שישרתו את הציבור היהודי, [לשם הרחבת התנחלויות](#) או כ"פעולות עיצוביות" (כפי שהצדיק באוגוסט 2025 אלוף פיקוד המרכז את עקירתם של 3,100 עצי זית בתגובה לניסיון פיגוע), שבפועל הן [כלי לענישה קולקטיבית](#). צווי החישוף שמוציא הצבא מסמיכים "העתקה" של עצי זית באזור מתוחם, אך בפועל לא ניתנת לחקלאים הפלסטינים אפשרות להעתיק את העצים. במקרים רבים החישוף גם נעשה בשטח נרחב מזה שעליו מורה הצו, כפי שהמדינה נאלצה להודות במענה לעתירה שהוגשה על ידי האגודה לזכויות האזרח נגד צווי חישוף שהוצאו באדמות הכפר יעבד.

החבלה בעצים או כריתתם, המגבלות על גישת החקלאים למטעי הזיתים והתקיפות האלימות פוגעות בקשת רחבה של זכויות כלכליות, קנייניות ותרבותיות, ומנוגדות לחובותה של ישראל כלפי האוכלוסייה הפלסטינית בגדה המערבית תחת הדין הבינלאומי.

לקריאה נוספת:

עיתון הארץ: [התקיפות התעצמו, השיטות שוכללו: עונת מסיק כזאת עוד לא הייתה](#), 5.12.2025

ארגון יש דיין: [סיכום עונת המסיק 2025: אלימות, מניעת מסיק והשחתת עצי זית](#), 17.12.2025

2.5.1 פגיעה בחקלאות לאורך השנה כולה

הרחבת מפעל ההתנחלויות והמאחזים בחסות הממשלה וההשתלטות על שטחים נרחבים פוגעות בגישתם של חקלאים פלסטינים לאדמות חקלאיות בכל רחבי הגדה. מדיניות הצבא כוללת מניעת גישה גורפת, דרישה לתיאום מוקדם לשם כניסה לשטחים החקלאיים שנמצאים ברדיוס של התנחלויות או מאחזים (גם במקרים של מאחזים לא מוסדרים), או הרחקת החקלאים הפלסטינים מאדמתם בטענה לחשש לחיכוך.

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דיין; לוחמים לשלום; Watchdog; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

במקרים רבים מוצבות חסימות פירטיות או צבאיות בדרכים החקלאיות, באופן שמונע מעבר כלי עבודה הנדרשים לחקלאות. מדיניות זו, העומדת בניגוד להלכה הפסוקה שנקבעה בפסיקת בית המשפט העליון באשר לזכותם של חקלאים לגישה חופשית לאדמות חקלאיות פרטיות, החמירה והקצינה מאז שבעה באוקטובר 2023. כתוצאה מכך במקרים רבים משתלטים מתנחלים ומאחזים על אדמות חקלאיות פלסטיניות, בעת שהבעלים מנועים מלגשת אליהן. המתנחלים מעבדים את החלקות החקלאיות ובהמשך מעלים טענות לזיקה ולזכות שימוש באותם שטחים.

מניעת הגישה השיטתית של חקלאים פלסטינים לאדמותיהם מאז אוקטובר 2023, על ידי כוחות הביטחון או מתנחלים, תורמת למצוקה הכלכלית חסרת התקדים השוררת בשנתיים האחרונות בגדה המערבית, ואשר הולכת ומחריפה. על פי [סקר ארגון החקלאות](#) של האו"ם מ-2025, 90% מהמשפחות החקלאיות בגדה המערבית סובלות ממחסור כתוצאה מירידת התפוקה החקלאית, כאשר גילויי אלימות, מגבלות גישה למקורות מים ומגבלות תנועה מהווים גורמים עיקריים לפגיעה ביכולתן לעסוק בחקלאות ולהתפרנס מגידולים או ממשק חי. מעבר לנזק הכלכלי, המצב פוגע בביטחון התזונתי בכל שטחי הגדה המערבית. לירידה בהיקף התפוקה החקלאית נוספות מגבלות התנועה הרבות שקמו בשטח, ובעוד ייצור המזון פחת, עלות הובלתו התייקרה מאוד, והתוצאה היא עלייה ניכרת במחירי המזון.

2.6 חסימות ומגבלות על חופש התנועה

חופש התנועה הוא זכות בסיסית ומרכיב חיוני לחירותו של האדם במובנה הפשוט ביותר. מגבלות על חופש התנועה פוגעות ישירות בזכויות אדם אחרות בשל היעדר גישה לשירותי רפואה או חינוך, למקומות עבודה, לאדמות חקלאיות, לרכישת מזון וכיו"ב. זכותם של מיליוני פלסטינים בגדה המערבית לנוע בחופשיות בתוך הגדה מוגבלת ברמות שונות עוד מראשית ימי הכיבוש, אך החמירה מאד מאז אוקטובר 2023, ולאחרונה בצל המלחמה עם איראן מסוף פברואר 2026. כמעט אלף מחסומים מסוגים שונים חוסמים דרכים וכניסות ליישובים באופן מלא או חלקי, ללא מנגנון ליידוע התושבים מתי והיכן יפתחו ולכמה זמן. במקביל, [וכפי שדווח בעבר](#), מעל למאה אלף עובדים פלסטינים אינם מורשים לחזור ולעבוד בישראל זו השנה השלישית ברציפות. למגבלות אלה תרומה ישירה למצב הכלכלי הקשה בגדה המערבית.

2.6.1 חסימות תנועה בגדה המערבית ובירושלים המזרחית

מיד עם פרוץ המלחמה בעזה באוקטובר 2023, השית הצבא מגבלות תנועה קיצוניות על הפלסטינים בכל רחבי הגדה המערבית, לרבות על קהילות בבקעת הירדן וב"מרחב התפר". מדיניות זו, ההולכת ומחמירה מאז, מגבילה באופן כמעט מוחלט את נסיעתם של פלסטינים בכבישים הראשיים, או מחייבת מעבר במחסומים רבים ועמידה בפקקי תנועה ארוכים. קהילות וכפרים פלסטינים רבים כותרו בפועל באמצעות שערים ומיני חסימות קבועים או ארעיים, וצירי תנועה ליציאה ולכניסה מהכפרים ומהעירות נחסמו.

מגבלות התנועה המוטלות על ידי הצבא, ולעיתים אף על ידי מתנחלים, משבשות באופן עמוק את חיי היום-יום של האוכלוסייה הפלסטינית ופוגעות קשות בזכויות התושבים לנוע, להתפרנס, ללמוד ולהגיע לשירותים ולמצרכים חיוניים. המחסומים, השערים, החסימות וסגירות האזורים פוגעים ברציפות הטריטוריאלית הנחוצה לקיומה של רפואת חירום, ומשליכים ישירות על מצבם של חולים ופצועים, על ביטחונם של צוותי הבריאות ועל יכולתם לבצע את עבודתם.

בדוח מעקב האו"ם נכון [לאפריל 2026](#) נמצאו ברחבי הגדה 925 חסימות, המונעות לחלוטין או מגבילות ומפקחות על תנועתם של 3.4 מיליון הפלסטינים בגדה המערבית, בירושלים המזרחית ובאזור H2 בחברון, באופן קבוע או לסירוגין. החסימות כוללות אמצעים שונים כגון מחסומים המאושישים באופן קבוע, מחסומים המאושישים חלקית, שערי דרך, קוביות בטון, סוללות עפר וסלעים.

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דיין; לוחמים לשלום; מחסומים; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

פעילות מחסום ווטש מדווחות כי במהלך 2025 וראשית 2026 נמענה גישתן לכפרים פלסטינים רבים שבהם ביקרו בקביעות בעבר. ברבים מהכפרים הללו כניסות לרכב נחסמו בשערי ברזל ובסוללות עפר, ודרכים צדדיות נחסמו בגושי בטון. לפעמים נתיב אחד בלבד מאפשר כניסה ויציאה מהכפר, ובו מחסום המאויש על ידי חיילים, ואף הוא נשאר סגור למשך שעות רבות.

תופעה בולטת במסגרת מדיניות החמרת מגבלות התנועה היא הצבת שערים בכניסה לכפרים ולעיירות ובכבישי גישה מרכזיים לערי המחוז. הצבת השערים נעשתה במספר סבבים, האחרון שבהם בחודש מרץ 2026. השערים משמשים אמצעי קל לכליאת תושבים בכפרים ולמניעת גישה לכבישים משותפים שבהם מתנחלים עושים שימוש. השערים נסגרים ונפתחים לעיתים תכופות ללא התראה וללא פרסום צו.

לפי [דיווח האו"ם](#) ועדויות פעילים ישראלים ופלסטינים מראשית מרץ 2026, מאז ראשית המלחמה עם איראן ב-28 לפברואר 2026 החמירו כוחות הביטחון את המגבלות. עוד לפני מועד זה היו 221 מתוך 420 שערי הדרכים סגורים, ומאז נסגרו גם מרבית השערים הנותרים. שערים אלה הם חלק מרכזי ממערך המחסומים, והשפעתם על מגבלות התנועה מכרעת, לרבות מניעת מעבר סיוע הומניטרי לקהילות נזקקות.

ארגוני זכויות אדם [עתרו לבג"ץ](#) כבר בפברואר 2025 בדרישה שהצבא וראש המינהל האזרחי יפרסמו באופן שוטף את הצווים המורים על מגבלות התנועה החלות על הפלסטינים בשטחים, על מנת שאלה יוכלו לדעת ולנהל את חייהם בהתאם. מהודעת עדכון שהוגשה על ידי הצבא והמינהל ב-24.3.2026 עולה כי אף הם עצמם לא ידעו מהן מגבלות התנועה הקיימות בשטח, ונזקקו לשורה של ישיבות ולעבודות מטה מקיפה רק כדי למפות מגבלות שנאכפות זה מכבר. משמע, הגבלות תנועה הוטלו תוך חריגה מנהלים ומסמכות באופן שבו לרשויות השלטון עצמן אין ידיעה ברורה היכן הן קיימות ובאילו תנאים. הצבא הציע מהלך חלקי לסימון מגבלות תנועה מסויימות באופן שאין בו תועלת לציבור הפלסטיני, המבקש לדעת היכן ומתי מוטלות מגבלות שימוש בדרכים.

לקריאה נוספת:

האגודה לזכויות האזרח: [לפרסם את הצווים המורים על מגבלות תנועה על הפלסטינים בגדה](#), אפריל 2026

2.6.2 קיבוע מגבלות הגישה לאדמות מרחב התפר

מאז פרוץ המלחמה באוקטובר 2023 מטיל הצבא הגבלות גישה חסרות תקדים על "מרחב התפר" – השטח שבין חומת ההפרדה לקו הירוק, המהווה 9.4% משטחי הגדה המערבית, ואשר מאז הקמת החומה נשלט על ידי משטר היתרים צבאי. ההגבלות מונעות מכ-20,000 החקלאים שאדמותיהם כלואות במרחב התפר מלהגיע ולעבד אותן באופן סדיר. בנוסף, בעלי עסקים הממוקמים במרחב התפר עדיין מתקשים לקבל מספיק היתרים לעובדים על מנת לתחזק את בתי העסק שלהם. בעקבות [עתירה בעניין](#) החל הצבא בשנה שעברה להנפיק היתרים כאלה, אולם כאמור באופן מצומצם מדי.

למרות שהמגבלות הקשות במרחב התפר הוטלו והוצגו כצעד חירום זמני, הצבא בחר להפוך אותן למציאות קבועה ולעגן אותן בנהלים רשמיים. ב-16.11.2025 פרסם המינהל האזרחי עדכון חדש לנהלי הכניסה למרחב התפר. הנוהל החדש משנה באופן יסודי את עקרון הזכאות להיתרי כניסה – מזכות המבוססת על בעלות וזיקה לקרקע, לזכאות זמנית שמותנית ב "צרכים חקלאיים" שקובע הצבא. כך, מצב החירום מסוף 2023 והנוהל החדש מנובמבר 2025 מובילים להפחתת מעמדם של החקלאים במרחב התפר. בפועל, השינוי מנובמבר 2025 מבטל את זכותם של כ-95% מהחקלאים, מגדלי הזיתים, להגיע ולעבד את אדמותיהם לאורך השנה, ומגביל אותם לכניסה עונתית בלבד בעונת המסיק.

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; Watchchom; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

משמעות הדבר כבר ניכרת בשטח. ההיעדרות הכפויה והממושכת של חקלאים מהאדמות במהלך המלחמה הביאה לפגיעה ביבול, ולהשתלטות של אזרחים ישראלים על קרקעות ולהפיכתן לאדמות מרעה ולאטרי פסולת.

בינואר 2026 דחה בג"ץ עתירה שהגיש המוקד להגנת הפרט נגד ההגבלות, ושהתנהלה למעלה משנתיים. לגישת בית המשפט, הפרת זכויותיהם של החקלאים הייתה מידתית ביחס לחובתו של המפקד הצבאי לשמור על הסדר והביטחון באזור מרחב התפר. פסק הדין לא פירט מהן ההתפתחות הביטחונית האחרונות שמצדיקות את המשך ההגבלות.

לקריאה נוספת:

המוקד להגנת הפרט: [מהגבלות חירום לנוהל קבוע: הצבא מעגן את המגבלות הדרקוניות על חקלאי "מרחב התפר" גם לאחר סיום המלחמה](#), 6.1.2026

2.6.3 הרחבת מרחב התפר

[בספטמבר 2025](#) הוכרזו כ-20,000 דונם סביב ההתנחלות גבעת זאב כשטח סגור. מהלך זה כפה על תושבי הכפרים בית איכסא, נבי סמואל ואל-ח'לאלילה להנפיק היתרי שהייה פרטניים כדי להמשיך ולהתגורר בבתייהם. נכון לאביב 2026, הדבר הוביל לגל של סירובים ביטחוניים המעמידים מאות משפחות בסכנת עקירה. במקביל, הלחץ על המרחב גבר עם הקמתו של מאחז חדש בסמוך לבית איכסא במרץ 2026. הקמת המאחז, שלוותה בנוכחות צבאית מוגברת, מהווה כלי נוסף להצרת צעדיהם של החקלאים המקומיים ולערעור ביטחונם האישי של התושבים הפלסטינים.

2.7 משבר כלכלי ופגיעה בשירותים

בגדה המערבית שורר [משבר כלכלי קשה](#). והמצב מוסיף ומתדרדר כתוצאה ממדיניות ישראלית של הקפאת מיליארדי שקלים – כספי הסילוקין השייכים לרשות הפלסטינית ומצויים בידי ישראל, כמו גם המשך מניעת כניסתם של עשרות אלפי פלסטינים לעבודה בישראל, ומגבלות התנועה הקשות אשר מונעות או מעכבות גישה למקומות עבודה ולאדמות חקלאיות ומפחיתות תפוקה.

על פי נתוני [ארגון העבודה העולמי](#), האבטלה בגדה עמדה ב-2025 על 28.7%. גם כיום, מעל למאה אלף הפלסטינים שהחזיקו באישורי עבודה בישראל באוקטובר 2023 עדיין אינם מורשים לעבוד בה, למעט אלפים בודדים. פועלים המתפרנסים באין ברירה מעבודה בישראל ללא אישור מתגנבים לשטח ישראל תוך נטילת סיכון לחייהם – אם מאש כוחות הביטחון, ואם מקפיצה מגדר ההפרדה. על פי [דיווח האו"ם](#), משבעה באוקטובר 2023 ועד 11 במאי 2026 נהרגו 17 פלסטינים ונפצעו 290 בעת שניסו לחצות לישראל. באפריל 2026, במקרה שתועד וזכה לתהודה תקשורתית רחבה, [נתפסו](#) ונעצרו 68 פלסטינים שנדחסו למשאית אשפה בניסיון להגיע לעבוד ביישובים שונים בישראל.

כ-14 [מיליארדי שקלים](#), כספי סילוקין, רובם מכסים שישראל גובה עבור הרשות הפלסטינית, מוחזקים ומוקפאים על ידי הרשויות בישראל, בהנחיית הקבינט ושר האוצר. בהיעדר מקור הכנסה זה, אין בידי הרשות לשלם משכורות מלאות לכ-170,000 עובדי השירות הציבורי, מה שמוסיף למצוקת הציבור ואף מוביל לצמצום שירותים חיוניים, ובהם שירותי [בריאות](#) וחינוך. מאז אוקטובר 2023 בתי הספר הציבוריים המנוהלים על ידי הרשות הפלסטינית פתוחים רק [שלושה ימים בשבוע](#) במקום חמישה בימים כתיקונם. ככל שמצב דברים זה נמשך זו השנה השלישית – ההשלכות על הילדים ומשפחותיהם מחריפות.

לישראל תרומה ישירה ומכרעת למשבר הכלכלי השורר ברצועה. זהו אופן נוסף שבו המדיניות הישראלית מובילה לפגיעה בזכויות אדם בסיסיות של תושבי הגדה הפלסטינים, כמו הזכות לחינוך, הזכות לבריאות והזכות לקיום בכבוד.

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; Watchdog; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

3. ירושלים המזרחית

בירושלים חיים כמיליון תושבים, 40% מהם פלסטינים. 90% מהם בעלי מעמד של תושבות קבע בישראל, ו-9% אזרחי ישראל. 60% מהתושבים הפלסטינים בירושלים חיים מתחת לקו העוני – פי שניים משיעור העוני בקרב האוכלוסייה היהודית בעיר.

למרות מעמדם כתושבי קבע (ומיעוטם כאזרחים), סובלים התושבות והתושבים הפלסטינים בירושלים המזרחית מהפליה שיטתית ורב-מערכתית זה שנים רבות, וביתר שאת בשנים האחרונות. שירותים מוניציפליים בסיסיים, כגון חינוך, אספקת מים, תחזוקת תשתיות ואיסוף אשפה אינם מסופקים באופן שוויוני, ולעיתים אינם מסופקים כלל. חסימות כבישים פוגעות בשגרת חייהם של עשרות אלפי תושבים, ובמהלך המלחמה עם איראן, בין סוף פברואר לאפריל 2026, אף נוספו מגבלות גישה ותנועה, שחלקן נותרו בתוקף גם לאחר שהוכרזה הפסקת אש.

בחינה של החלטות ממשלתיות ועירוניות והליכי הסדר רישום מקרקעין, תכנון ובנייה ופיתוח עירוני מעלה תמונה עגומה וברורה של נישול קרקעות ופעולה שיטתית להרחבת נוכחות יהודית במזרח העיר על חשבון התושבים הפלסטינים. אלה חיים בצפיפות וללא פתרונות דיור הולמים. כך, מאז חודש השימוש בהליך הסדר המקרקעין בירושלים המזרחית בשנת 2018, נרשם רק אחוז אחד מן הקרקעות שהוסדרו על שם בעלים פלסטיניים, בעוד שמרבית האדמות הוכרזו כאדמות מדינה. במקביל, מאשרת הממשלה תוכניות לבניית עשרות אלפי יחידות דיור, גם על אדמות מוסדרות אלה, עבור הציבור היהודי, תוך הפליה ודחיקת הציבור הפלסטיני המתגורר במקום. בינואר 2026 החליטה הממשלה להאיץ את התהליך, וקבעה יעד של ארבע שנים להשלמת ההסדרה של 100% מן המקרקעין במזרח העיר. במקביל, נרשמה ירידה משמעותית במספר הדירות המאושרות לבנייה עבור תושבי העיר הפלסטינים, לצד עלייה מתמשכת בהיקף הריסות הבתים והמבנים שבבעלות תושבים פלסטינים. במרץ 2026 גורשו 15 משפחות מבתיהן בשכונת בטן אל-הווא בצו בית משפט, ומאות משפחות נוספות מצויות בסכנת גירוש.

3.1 נישול קרקעות והרחבת התנחלויות

3.1.1 הסדר המקרקעין כמנגנון של נישול קרקעות

ב-2018 החליטה ממשלת ישראל על חידוש הסדר המקרקעין בירושלים המזרחית, לאחר שזה הוקפא מאז 1967. מאז משמש ההסדר בפועל ככלי נוסף לנישול התושבים הפלסטינים מאדמתם, ומחזק את מפעל ההתנחלויות במזרח העיר. בינואר 2026 אף החליטה הממשלה להאיץ את התהליך, תוך קביעת יעד של ארבע שנים לסיום הסדרת 100% מהאדמות במזרח העיר.

עמותות במקום ועיר עמים עוקבות אחר התקדמות תהליך ההסדר מאז הוכרז על פתיחתו, ומנגישות את המידע באמצעות אתר מעקב. ממעקב זה עולה כי מתוך כ-41,000 דונם של קרקע שאיננה מוסדרת באופן סופי, נפתחו הליכי הסדר בקרוב ל-9,000 דונם (כ-20%). עד סוף 2025 הוסדרו ונרשמו באופן סופי כ-2,300 דונם (כ-5% מכלל הקרקע הלא מוסדרת).

ממפוי הבעלויות שנרשמו בפועל, שערכה עמותת במקום, עולה כי 82% מתוך 2,300 הדונם שהליכי ההסדר שלהם הושלמו עד סוף 2025 נרשמו על שם המדינה, על זרועותיה השונות, או על שם עיריית ירושלים. ארבעה אחוזים נרשמו על שם בעלים יהודיים – פרטיים או חברות מסחריות, שמרביתם קשורים למפעל ההתנחלויות בעיר. אחוז אחד בלבד נרשם על שם בעלים פלסטיניים. מדובר בגוש אחד ועוד מספר חלקות בודדות. כמו כן, לפחות במקרה ידוע אחד נרשמה על שם הקרן הקיימת לישראל קרקע שקיימים עליה בתים שנבנו בהיתר, וזאת ללא ידיעת הבעלים. במקרה זה הוגשה עתירה נגד רישום הקרקע ונגד צווי הפינוי שהוצאו בעקבות הרישום, וההליך עודנו מתנהל.

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; Watchdog; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

נתונים אלו מעידים באופן ברור כי השימוש בהליכי ההסדר אינו משרת את תושביה הפלסטינים של העיר, אלא דווקא מאפשר השתלטות על קרקעות שהם עדיין מחזיקים בהן. תעיד על כך הבהילות שבה מבקשת כעת ממשלת ישראל לסיים את מלאכת הסדר הקרקעות בירושלים המזרחית. בינואר 2026 קיבלה הממשלה החלטה חדשה – [רישום והסדר זכויות מקרקעין במזרח ירושלים \(החלטה מספר 3792\)](#). בהחלטה נקבע כי הסדר המקרקעין בירושלים המזרחית יושלם עד שנת 2029. ההחלטה אף הקצתה כ-30 מיליון ש"ח לארבע השנים הקרובות לקידום הסדר המקרקעין בירושלים המזרחית, והוסיפה תקנים וכוח אדם לרשות רישום והסדר המקרקעין, לאפוטרופוס לנכסי נפקדים, לרשות מקרקעי ישראל ולמרכז למיפוי ישראל.

לקריאה נוספת:

עמותת במקום – תכנון וזכויות אדם: [הסדר מקרקעין בשירות מדינת המתנחלים](#)
 עמותת עיר עמים: [סיכום שנת 2025: מדיניות ישראל במזרח ירושלים – העמקת הסיפוח והגירוש](#), ינואר 2026

3.1.2 תכנון, בנייה והריסה

הצלבת נתוני התכנון עם נתוני הסדרת הקרקע מעידה באופן ברור כי מטרת הליכי הסדר המקרקעין היא לאפשר את הרחבת ההתנחלויות בירושלים המזרחית, תוך העמקת ההפליה כלפי תושבי העיר הפלסטינים.

בירושלים המזרחית מתוכננות כיום 16 התנחלויות חדשות (או הרחבות של שכונות קיימות), ובהן קרוב ל-20,000 יחידות דיור, המיועדות לציבור היהודי וממוקמות מעבר לקו הירוק. מתוכן, שמונה התנחלויות לפחות ממוקמות בשטחים שבהם הושלמו במקביל גם הליכי הסדר המקרקעין שתוארו לעיל, ואשר מעבירים את הקרקע לידי המדינה או אחת מזרועותיה. בשכונות אלו כבר אושרו קרוב ל-10,400 יחידות דיור חדשות, וחלקן כבר נבנות בפועל.

לצד ההאצה בתהליכי התכנון והבנייה בעיר לטובת האוכלוסייה היהודית, ניכרת ירידה משמעותית במספר יחידות הדיור המאושרות עבור תושביה הפלסטינים של ירושלים. לפי [נתוני עמותת במקום](#), בשנת 2025 נרשמה ירידה דרמטית עוד יותר מבבער בכמות יחידות הדיור שאושרו לפלסטינים בעיר – [641 יחידות דיור](#) בלבד, לעומת 8,898 יחידות דיור ליהודים, מתוכן 2,500 יחידות מעבר לקו הירוק. כלומר, רק כ-7% מכלל יחידות הדיור שאושרו בשנת 2025 נועדו לשרת את התושבים הפלסטינים, המהווים 40% מתושבי העיר.

אחת הסיבות שבגללן לא מאושרות תכניות למגורים בירושלים המזרחית נוגעת לנהלים של הוכחת הבעלות בקרקע, אשר הוחמרו מאד בסוף 2022. למעשה, הדרישות להוכחת בעלות לצורך תכנון ולצורך הוצאת היתרי בנייה הושוו לדרישות לצורך רישום קרקע, באופן המנוגד לחוק ולהיגיון, ומקשה במיוחד על התושבים הפלסטינים. התוצאה היא ירידה חדה בכמות התוכניות המצליחות לעמוד בתנאי הסף לצורך קידום. ממוצע התיקים שהוגשו לאישור עבור בנייה בשכונות פלסטיניות בירושלים המזרחית ירד מכ-140 תיקים בשנה לכ-40 תיקים בשנים 2023-2025, ובקרקע לא מוסדרת ולא רשומה, המהווה כ-70% מכלל הקרקע בשכונות הפלסטיניות בירושלים המזרחית, נפתחו תיקים ספורים בלבד מאז שונה הנוהל.

לעומת העצירה הכמעט מוחלטת בקידום ואישור תוכניות והיתרים במזרח העיר, נמשכה גם בשנת 2025 מגמת העלייה בהריסות בתים. לפי [נתוני האו"ם](#), בשנת 2025 נהרסו 250 מבנים במזרח העיר, ומאז ראשית השנה ועד ל-12.5.2026 נהרסו 118 נוספים. אלפי בתים ומבנים נוספים נתונים בסכנת הריסה מיידית.

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; Watchdog; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

לקריאה נוספת:

עמותת במקום – תכנון זכויות אדם: [מזרח ירושלים במספרים](#), ינואר 2026**3.1.3 פינוי וגירוש**

המדינה פועלת במקביל במישורים המשפטי, התכנוני והביצועי כדי לשנות את הדמוגרפיה בירושלים המזרחית, תוך ניצול פערי הכוחות והחוק על מנת להעביר נכסים וקרקעות מידיים פלסטיניות לידיים יהודיות. השימוש המגמתי בהליך הסדר המקרקעין, מדיניות התכנון והבנייה המפלה, האצת הריסת הבתים השייכים לפלסטינים, חקיקה מפלה (חוק האפוטרופוס לנכסי נפקדים וחוק הסדרי משפט ומינהל), הכרזה על פארקים לאומיים (כמו גן המלך בסילוואן, שהקמתו דורשת הרס של עשרות בתים בשכונת אל-בוסתאן וסילוק יושביהם) – כולם אמצעים לנישול ובסופו של דבר לגירוש פלסטינים מירושלים המזרחית. מאמץ זה נעשה בחסות החוק, [באמצעות מגוון רשויות המדינה ובכליה הפרוצדורליים](#).

כתוצאה מכך, שש קהילות פלסטיניות ואלפי תושביהן בירושלים המזרחית מצויים כיום בסכנת גירוש ממשית: בטן אל-הווא ואל-בוסתאן (סילוואן), שייח ג'ראח, אום טובא, ולאג'ה ונועמן.

ואכן, בין ה-23 ל-25 במרץ 2026, במבצע פינוי רחב במיוחד, [סולקו מבתיהן 15 משפחות פלסטיניות בשכונת בטן אל-הווא](#). רובן ככולן התגוררו במקום במשך עשרות שנים, ופנו בצו בית משפט בתום מאבק משפטי ממושך מול עמותת עטרת כוהנים. זו פועלת לייחוד השכונה בשם הקדש בנבנישתי (הקדש שרכש את הקרקע בסוף המאה ה-19, ואשר נציגי העמותה מונו כנאמניו בשנת 2001), ומשכנת בבתי משפחות מתנחלים. משפחות פלסטיניות אלה מצטרפות לעשרות משפחות אשר פונו בשנים האחרונות. על פי [נתוני בצלם](#), 28 משפחות נמצאות בסכנת גירוש בעתיד הקרוב, לאחר שבית המשפט דחה את בקשתן לערער וקבע שההליכים המשפטיים בעניין מוצו. מספר תביעות נוספות בעניין של 25 משפחות מהשכונה מתנהלות בבית משפט השלום או ממתיונות להכרעה בערעורים שהוגשו לבית המשפט העליון.

במקביל, במטרה להקים את [פארק "גן המלך"](#), נהרסו בשכונת אל-בוסתאן הסמוכה 48 בתים בין אוקטובר 2023 לאפריל 2026, בעקבות צווי הריסה שהוציאה עיריית ירושלים. 14 מהבתים נהרסו בין מרץ לאפריל 2026, ובהם חיו 56 תושבים, לרבות 20 ילדים. נגד 17 בתים נוספים כבר הוציאה העירייה צווי הריסה, אך סכנת גירוש נשקפת [לכל 123 המשפחות](#) הנותרות בשכונת אל-בוסתאן, המונות 1,450 נפשות, בהן 900 ילדים.

לקריאה נוספת:

ארגון בצלם: [טיהור אתני מתמשך: הריסות בתים, גירוש ונישול בסילוואן](#), 22.3.2026, 27.4.2026עמותת עיר עמים: [גירוש - זרועות הנישול של הרשויות הישראליות במזרח ירושלים](#), 29.1.2026**3.2 הפליה במתן שירותים ובתשתיות**

למרות שתושבי ירושלים המזרחית מהווים 40% מכלל תושבי העיר, ומחויבים בתשלום ארנונה ככל תושב אחר, הם סובלים באופן שיטתי מהפליה קשה במתן שירותים עירוניים וברמת התשתיות המוניציפליות הקיימות בשכונותיהם. [ליקויים שעליהם דווח](#) בדוח לשנת הכיבוש ה-58 מוסיפים לפגוע באיכות חייהם, וחלקם אף החמירו. כך למשל, עתירה שהוגשה באוגוסט 2024, בדרישה מרשויות המדינה לעמוד בחובתם החוקית ולהבטיח [אספקת מים](#) סדירה ומספקת לתושבי שכונת כפר עקב, עודה מתנהלת. אספקת המים טרם הוסדרה, והרשויות השונות מוסיפות לגרור רגלים ולחמוק מאחריות.

במקביל, ובהתאם לחקיקת הכנסת, הופסקה פעילות אונר"א בירושלים המזרחית, ומטה הארגון בגבעת התחמושת [נהרס בינואר 2026](#) על ידי רשות מקרקעי ישראל. הפסקת פעילות הארגון נעשתה בתגובה לטענות כי עובדים עזתים של הארגון השתתפו בטבח שבעה באוקטובר. בתי ספר בניהול הארגון נסגרו

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דיין; לוחמים לשלום; Watchdog; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

ב-2025, ובראשית 2026 [נסגרה מרפאה](#) שהפעיל הארגון בעיר העתיקה מאז שנות החמישים, מבלי שהותרה פתיחתה מחדש. על עיריית ירושלים מוטלת החובה לספק את שירותי החינוך, הבריאות, הרווחה והתברואה שסיפק עד כה הארגון.

לקריאה נוספת:

האגודה לזכויות האזרח בישראל: [עידכונים בנושא זכויות תושבי ירושלים המזרחית](#)

3.2.1 חינוך

במוסדות החינוך הערבי בירושלים המזרחית לומדים 107,290 תלמידים. על פי [דו"ח עמותת עיר עמים](#), המבוסס על ניתוח מידע שקיבלה מעיריית ירושלים, מערכת החינוך במזרח העיר סובלת ממחסור חמור של כ-1,461 כיתות, שאמורות לאכלס עשרות אלפי תלמידים. לקראת שנת הלימודים שהחלה בספטמבר 2025 נבנו רק 20 כיתות חדשות, למרות שמתווה העירייה כולל צפי לפתיחת כ-1,200 כיתות נוספות בשנים הקרובות.

כ-60% מן המורים והמורות המלמדים בירושלים המזרחית מחזיקים בתואר אקדמי שנרכש בגדה המערבית, ופתיחת הכיתות החדשות תחייב העסקת מאות מורים נוספים, כאשר כבר כיום קיים מחסור במורים. על כן, [חוק מניעת העסקת עובד הוראה שיש לו תואר אקדמי ממוסד ברשות הפלסטינית](#), שהתקבל בכנסת בינואר 2026, צפוי לפגוע קשות בחינוך הערבי ובמערך המורים במזרח העיר. החוק קובע באופן גורף כי אדם שהשלים תואר במוסד אקדמי פלסטיני לא יוכל לעסוק בחינוך ובהוראה בישראל, והוא פוגע בציבור הערבי כולו.

בהקשר של ירושלים המזרחית, הרי שבנוסף למשבר ההוראה שאליו יוביל החוק מציב מכשול נוסף, כיוון שרבים מתושבי ותושבות ירושלים המזרחית פונים ללמוד במוסדות האקדמיים הפלסטיניים בשל חסמים מערכתיים וכלכליים העומדים בדרכם למוסדות להשכלה גבוהה בישראל. בנוסף לפגיעה בזכות לחינוך ולנגישות להשכלה גבוהה, החוק פוגע בערך השוויון, בחופש העיסוק ובכבוד האדם, וזאת ללא כל ביסוס עובדתי לטענת יוזמי החוק כי מי שרכש תואר אקדמי במוסד בגדה המערבית הרי שהוא ספוג ב"אידיאולוגיה ניאאו-נאצית", "מחשבות ג'יהאדיסטיות" ו"כוונות להשמדת ישראל". בפברואר 2026 [עתרו לבג"ץ](#) האגודה לזכויות האזרח, עמותת עיר עמים וארגונים נוספים בדרישה לביטול החוק, ולמניעת הפעלתו עד שתתקבל פסיקה בעניין.

לקריאה נוספת:

האגודה לזכויות האזרח בישראל: [לבטל את החוק המונע העסקת מורים שיקבלו תואר מהרשות הפלסטינית](#), פברואר 2026

3.2.2 אי פינוי אשפה

רבבות התושבים והתושבות בשכונות ירושלים המזרחית, ובשכונות שמעבר לחומת הפרדה בפרט, מוסיפים לסבול ממחסור בשירותים אזרחיים, מתשתיות לקויות ומשירותים עירוניים באיכות זמינות פחותים מאוד מאלה הניתנים במערב העיר. ברבעון האחרון לשנת 2025 אף חלו ליקויים חמורים באיסוף האשפה בשכונות שמעבר לגדר הפרדה – מחנה פליטים שועפאט, ראס ח'מיס, ראס שחאדה ודחייית א-סלאם – בהן מתגוררים רבבות תושבים ואזרחים ישראלים. כתוצאה מכך הצטברו כמויות אדירות של אשפה, פחים עלו על גדותיהם והררי זבל נערמו ברחובות. כלבים משוטטים שהגיעו לנבור באשפה אף תקפו תושבים, וחולדות ניצפו מתרוצצות לכל עבר. ערימות האשפה שהצטברו אף חסמו צירי תנועה מרכזיים. מדובר במפגע תברואתי, סביבתי, בטיחותי ואסתטי קשה, הפוגע בזכויות היסוד של התושבים לבריאות, לכבוד ולשוויון. האחריות החוקית לפינוי אשפה ולשמירה על בריאות הציבור חלה על העירייה; זו התקשתה למצוא קבלן מהימן לפינוי האשפה, ולא הגיבה [לפניות חוזרות ונשנות](#) מן האגודה לזכויות

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; Watchdog; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

האזרח מטעם תושבי השכונות. בפברואר 2026 נשלחה התראה אחרונה לפני פנייה לערכאות. מאז, לאחר חודשים של סבל, חל שיפור מסוים במצב, בעקבות כניסת מכרז חדש לתוקף.

לקריאה נוספת:

האגודה לזכויות האזרח בישראל: [לפנות את הררי האשפה שנערמים בשכונות שמעבר לחומה בירושלים](#), פברואר 2026

3.3 אגן העיר העתיקה

3.3.1 ארכיאולוגיה

השימוש בארכיאולוגיה, מורשת ועידוד תיירות ככלים להשתלטות על מרחבים, אתרים ונכסים שונים בירושלים המזרחית נמשך ומתרחב. כך למשל, שגרת החיים של תושבי סילוואן נפגעת בקביעות בשל חפירות ארכיאולוגיות שונות, ובתים בשכונת אל-בוסתאן נהרסים והשכונה כולה בסכנת גירוש בצל פרויקט פארק "גן המלך". בפברואר 2026 אישרה הממשלה [תקציב של 250 מיליון שקלים לטובת פרויקט הרכבל](#), המיועד לקדם תיירות באמצעות נסיעת רכבל מהירה אל הכותל המערבי תוך מעבר מעל בתי שכונת סילוואן. [הפרויקט השאפתני](#) צפוי לפגוע בפרטיות התושבים ולייצר מפגעים סביבתיים ואסתטיים, מבלי שיביא להם תועלת ממשית.

3.3.2 פגיעה בחופש הפולחן ושחיקת הסטטוס קוו

חודש הרמדאן בשנת 2026, שהחל ב-19 בפברואר, עמד בסימן החמרה חסרת תקדים במדיניות הישראלית כלפי המתפללים המוסלמים בירושלים המזרחית. בניגוד לציפייה לחזרה לשגרה לאחר שנתיים של לחימה, בפועל הוקשחו המגבלות שנאכפו מאז אוקטובר 2023.

[על פי נתוני המשטרה](#) שהגיעו לידי עמותת עיר עמים, מספר המתפללים המוסלמים בהר בשנת 2025 צנח לפחות ממחצית לעומת העשור הקודם. ניתן לייחס זאת למדיניות הישראלית להגבלת גיל המתפללים, למניעת הגעה מתושבי הגדה המערבית, וכן ליחס הקשה מצד משטרת ישראל.

במקביל להדרת המתפללים המוסלמים, תועדה [שחיקה מכוונת בסטטוס קוו](#): המשטרה אפשרה הרחבה של תפילות יהודיות במתחם ואף התירה השנה הכנסת דפי תפילה, פעולות שבוצעו תחת אבטחה כבדה ובזמנים שבהם נמנעה לחלוטין כניסת מוסלמים.

מאז החלה המלחמה באיראן ב-28 בפברואר 2026, נסגרו אתרים קדושים ברחבי העיר העתיקה. כתוצאה מכך מתחם הר הבית נסגר לכניסת מתפללים מוסלמים לאורך כל יתרת חודש הרמדאן. במקביל [נאסרה גם כניסת יהודים](#) לרחבת הכותל המערבי, והותרו תפילות בחללים מוגנים במנהרת הכותל ולתושבי הרובע היהודי בלבד. אתרים הקדושים לנצרות נסגרו אף הם. ב-29 במרץ, ולראשונה מזה מאה שנים ויותר, [נמנעה כניסת הפטריארך הלטיני](#) לכנסיית הקבר לשם עריכת טקס יום ראשון של הדקלים, למרות שכוונתו היתה לנהל את הטקס בנוכחות שלושה אנשים בלבד, ושעריכת הטקס תואמה מראש. הדבר עורר תרעומת בינלאומית, ובעקבותיה הותר קיום הטקס כעבור מספר ימים.

3.3.3 איסור כניסת פלסטינים לעיר העתיקה

בזמן המערכה עם איראן, שהחלה ב-28 בפברואר 2026, [אסרה משטרת ירושלים](#) באופן גורף על כניסתם של פלסטינים תושבי ואזרחי ישראל לעיר העתיקה בירושלים, למעט פלסטינים המתגוררים בה. בנוסף אסרה המשטרה על מסחר במקום והורתה על סגירת חנויות, למרות שלא חל איסור על פעילות מסחרית בעיר העתיקה, או בירושלים בכלל. עשרות סוחרים נקנסו בסכומים גבוהים על כך שפתחו את חנויותיהם בניסיון להתפרנס במהלך המלחמה, תוך שהמשטרה מסתמכת על סעיפי סל שונים בחוק.

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; מחסום Watch; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

באותו זמן ממש הורשו יהודים להכנס לעיר העתיקה ללא כל הגבלה, ובתי עסק ברחבי העיר נותרו פתוחים לקהל הרחב ללא מגבלות.

ב-18.3.2026 [פנו האגודה לזכויות האזרח ועמותת עיר עמים](#) למשטרה בשם תושבים מירושלים המזרחית בטענה שהאיסורים מוטלים בחוסר סמכות, בהיעדר כל עוגן חוקי המתיר למשטרה למנוע כניסה לאזור מסוים על בסיס מוצא, דת ולאום, ובאין איסור של פיקוד העורף על פעילות מסחרית בעיר העתיקה, או בירושלים בכלל. הפגיעה הקשה שנגרמה כתוצאה מהמגבלות לחיי היום-יום ולזכויות האדם של התושבים הפלסטינים לא שירתה כל אינטרס ציבורי, ונעדר גם כל יסוד להבחנה הפסולה בין יהודים לפלסטינים. מאז הוכרזה הפסקת אש הוסרו המגבלות, אך, על פי ארגון עיר עמים, רק באופן חלקי.

3.3.4 אלימות וגזענות במצעד הדגלים

ב-14 במאי 2026 התקיים במימון עיריית ירושלים ["מצעד הדגלים"](#) השנתי, שתקציבו השנה עמד על כחצי מיליון שקלים. גם השנה צעדו במסגרתו אלפי צעירים וילדים יהודים דרך הרובע המוסלמי בעיר העתיקה, תוך גילויי אלימות וגזענות כלפי תושבים ובעלי עסקים פלסטינים. תושבים נותרו ספונים בבתיהם מפחד הצועדים, ובתי עסק נסגרו. גם [כנסיות העיר העתיקה](#) הודיעו מראש כי לא יפתחו את שעריהן בעת המצעד, לנוכח ניסיון העבר ושכיחות פשעי השנאה כלפי נוצרים בעיר העתיקה, לרבות יריקות על אנשי דת.

במקביל הטילה המשטרה מגבלות גישה חמורות על מתפללים מוסלמים, ומנעה גישה לאל-אקצא מגברים מתחת לגיל 60 ומנשים מתחת לגיל 50. כמו כן, ובניגוד לסטטוס קוו, פקדו את הר הבית השר לביטחון לאומי, איתמר בן גביר, ועשרות פעילי תנועת המקדש.

3.4 הגבלת תנועה וחסירת גישה

כשליש מתושביה הפלסטינים של ירושלים המזרחית, משמע מעל ל-100,000 בני אדם, חיים כיום מעברם של חומת הפרדה ומחסומי קבע. [כפי שדווח בדוח לשנת הכיבוש ה-58](#), מיד לאחר שבעה באוקטובר 2023 נסגרו כל המחסומים ההיקפיים סביב ירושלים המזרחית, וניתקו באחת את תושבי העיר הפלסטינים שמעבר לגדר הפרדה ממרכז חייהם. הצבת מחסומים זמניים וחסירת המעבר בין שכונות בירושלים המזרחית הובילו אף הן לפגיעה רחבה בחופש התנועה של פלסטינים תושבי העיר, ולניתוקם הכפוי. מלבד מספר הקלות נקודתיות, מציאות קשה זו נמשכת גם כיום.

שכונת כפר עקב שבירושלים, שבה מתגוררים רבבות תושבי קבע ואזרחים ישראלים, נמצאת מעבר לחומת הפרדה. התנועה אליה וממנה מצומצמת למעברים בודדים, ובכולם יש מחסומים המופעלים תוך מגבלות חמורות, הן כלפי הולכי רגל והן כלפי נהגים, באופן הפוגע קשות בשגרת חייהם של עשרות אלפי תושבים מזה למעלה משנתיים. גם מאז שהוכרז על הפסקת הלחימה בעזה לא חל שיפור בתנאי המעבר, והמצב אף החמיר, כפי שתואר בעידכון מנובמבר 2025 [לעתירה בעניין](#). בניגוד לעבר, הטרמינל הרגלי במעבר קלנדיה, שהוא המעבר המרכזי לשכונה וממנה, נסגר כעת בשעות הערב לתנועת הולכי רגל, ואף הוחמרו נוהלי הבידוק ונוספו דרישות שרירותיות ולא עקביות, כגון דרישה מתלמידים ובני נוער לדקלם את מספרי תעודת הזהות שלהם. גם המעבר לכלי רכב נסגר לתנועה בשעות הלילה מפעם לפעם, וללא התרעה מראש. נוסעים בתחבורה הציבורית, ובהם קשישים, חולים ובעלי מוגבלויות, נדרשים לעתים קרובות לרדת מהאוטובוס ולעבור בידוק פיזי. עם פרוץ המלחמה עם איראן בסוף פברואר 2026 הוחמר המצב עוד יותר, כאשר הוצב מחסום נוסף באחת מהכניסות האחרות. אף שהוצג כזמני, המחסום ממשיך לפעול, ונסגר לסירוגין בשעות שונות של היום והלילה ללא כל התראה.

מגבלות התנועה מקשות על פינוי רפואי או הגעה מהירה של שירותי חירום במקרה הצורך. מעבר מהיר אפשרי רק עבור מי שמחזיק באישור מיוחד, אך מאז ינואר 2025 לא ניתנו אישורים כאלה. באוגוסט

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; מחסומים; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

2025 הגישו האגודה לזכויות האזרח והמוקד להגנת הפרט עתירה לבג"ץ בשם [שבעה חולים וחולות קשים מכפר עקב](#), בדרישה להתיר להם מעבר מהיר דרך מחסום א-ג'יב. בעתירה נטען כי המדיניות הנוכחית שרירותית, בלתי סבירה ופוגעת בזכויותיהם לחיים, לבריאות ולכבוד. בעקבות העתירה, ולאחר מספר דיונים ובקשות, התקבלו דרישות העותרים. מג"ב עוטף ירושלים יאפשר לחולים להגיע לבתי חולים ולמסגרות טיפוליות אחרות בעיר דרך מחסום א-ג'יב, שמאפשר הגעה מהירה ובטוחה אליהם, ויתר על תנאים שרירותיים שנלוו לקבלת אישור המעבר במחסום (למשל, שרק מלווה אחד יצטרף לחולה למרות ששניים מקבלים אישור, או שהאישור יהיה רק לחצי שנה), וינמק סירוב לבקשות. ב-6.5.2026 פסק בית המשפט כי העתירה מיצתה את עצמה, ומחק אותה תוך חיוב המשיבים בהוצאות.

מובלעת סוואחרה א-שרקיה: גדר ההפרדה תוכננה ונבנתה כך שחלק מהכפר סוואחרה א-שרקיה שבשטחה המוניציפלי של ירושלים, וכן שכונת אבו מעיירה שבג'יב אלמוכבר שבירושלים, נמצאים בצידה הפלסטיני של גדר ההפרדה, ומנותקים בכך משאר העיר ירושלים. באזור סוואחרה א-שרקיה מתגוררים כ-6,000 תושבים המנהלים את חייהם בעיר ירושלים – בה הם עובדים, לומדים, מקבלים טיפולים רפואיים ועוד – ולצורך כך עליהם לעבור יום-יום דרך מחסום בגדר. עד לשנים האחרונות, ובהתבסס על התחייבותה של המדינה בבג"ץ סלאמה, התאפשר לרוב תושבי המובלעת לעבור רגלית במחסום בכל שעות היממה, וברכב במהלך שעות היום. אולם בשנים האחרונות נתקלים רבים מתושבי המובלעת בקשיים בירוקרטיים לעניין רישום ואישור מעבר לכלי רכב. פניות התושבים הרבות בעניין לא הועילו, וחופש התנועה שלהם מוגבל שלא כדין ובניגוד למסגרת המשפטית שאמורה להנחות ניהול קטע זה של גדר ההפרדה. בהיעדר מענה, הגיש המוקד להגנת הפרט [עתירה](#) בשם התושבים, ודיון בה נקבע ליוני 2026.

לקריאה נוספת:

האגודה לזכויות האזרח בישראל: [לאפשר מעבר של חולים קשים תושבי כפר עקב דרך מחסום א-ג'יב](#), 6.5.2026

המוקד להגנת הפרט: [תגובת העותרים בעתירה נגד סגירת מחסום קלנדיה – בג"ץ 8026/23](#)

3.5 גירוש, שלילת תושבות ושליטת אזרחות

כפי שדווח בדוח לשנת הכיבוש ה-58, בנובמבר 2024 חוקקה הכנסת את [חוק גירוש משפחות מחבלים](#), [תשפ"ה-2024](#), המסמך את שר הפנים לגרש למספר שנים אזרח או תושב ישראל, בן משפחה ממדרגה ראשונה של פעיל טרור, בתנאים מסוימים הקבועים בחוק. החוק, הייחודי לישראל, פוגע פגיעה אנושה בזכותו של כל אדם לתושבות ולאזרחות ובשרשרת הזכויות הכרוכות במעמד זה, ואינו קובע אמות מידה להפעלתו. במרץ 2025 [פנה המוקד להגנת הפרט](#) אל היועצת המשפטית לממשלה ואל היועצת המשפטית לכנסת, בדרישה שיורו על עצירת יישום החוק בשל אי חוקיותו. בשלב זה, החוק אינו מיושם.

חודשים מספר לאחר שחוקק חוק זה, ביולי 2025, העבירה הכנסת [תיקון לחוק הכניסה לישראל](#) [המאפשר שלילת תושבות מבני משפחה של מפגעים](#). התיקון, שעבר במהירות ובניגוד לחוות דעת של הייעוץ המשפטי לכנסת והייעוץ המשפטי לממשלה, מאפשר שלילת מעמד גורפת, ללא בדיקה פרטנית, מפלסטינים שקרוב משפחתם – גם במעגלים רחבים – מעורב בעבירות ביטחוניות, ואפילו אם אינם נמצאים בקשר כלשהו עם קרוב המשפחה שלו מיוחסות העבירות. עוד קובע התיקון באופן גורף כי כל פלסטיני ששהה בישראל שלא כדין ולו לרגע אחד, ובלי קשר לנסיבות חייו וחיי משפחתו, לא יוכל לרכוש מעמד בישראל מכל סיבה שהיא למשך עשר שנים. באוגוסט 2025 [עתרו האגודה לזכויות האזרח](#), [המוקד להגנת הפרט וארגון רופאים לזכויות אדם לבג"ץ](#), בבקשה לבטל את התיקון לחוק ולהוציא צו ביניים להקפאתו עד להכרעה בעתירה. בעתירה הדגישו הארגונים את המובן מאליו – שענישת אדם על

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; Watchdog; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

מעשיו של אדם אחר נוגדת את עקרונות המשפט, וכי התיקון מאפשר ענישה קולקטיבית ורחבה על מי שלא ביצעו כל עבירה. העתירה עודנה תלויה ועומדת.

תיקון זה מצטרף לשני תיקונים קודמים המתייחסים אל מפגעים בלבד: האחד, [תיקון משנת 2018](#) המסמיך את שר הפנים לשלול תושבות קבע מתושבי ירושלים המזרחית בגין מעשים המהווים הפרת אמונים למדינת ישראל, כגון פעולות טרור, ריגול או בגידה. השני, [תיקון משנת 2023](#) המאפשר שלילת תושבות או אזרחות ממי שהורשע בפעילות טרור, הוטל עליו עונש מאסר בפועל והוא או מי מטעמו מקבל תגמולים מהרשות הפלסטינית בעבור מעשיו. התיקון השני סותר את העקרונות שנקבעו על ידי בית המשפט העליון ביולי 2022, ולפיהם הליך של ביטול אזרחות חייב לכלול תנאים פרוצדורליים שיבטיחו את הזכות להליך הוגן, וכי אין להותיר אדם ללא כל מעמד. [בפברואר 2026](#) הוגשו לבית המשפט המחוזי בירושלים שתי הבקשות הראשונות לשלילת מעמד לפי החוק. בשני המקרים מדובר בתושבי ירושלים המזרחית שהם בעלי אזרחות ישראלית. במקביל מתנהלת עתירה בבג"ץ לביטול התיקון לחוק.

בעקבות התיקון לחוק משנת 2018, במרץ 2026 התקבלה החלטה לשנמך את מעמדו של תושב ירושלים המזרחית ממעמד של תושב קבע למעמד של שהייה ארעית מסוג א/5. המעמד מאפשר לו לשהות בירושלים באופן חוקי, אולם דורש חידוש כל מספר שנים בהתאם להחלטת משרד הפנים ובכפוף לבדיקה ביטחונית.

החוק והתיקונים הללו, אם המדינה תמשיך ליישם, רלוונטיים במיוחד (אך לא רק) לתושבי ירושלים המזרחית. על כן, מעבר ליעודם העונשי, הם מצטרפים לארגז הכלים הביורוקרטי המאפשר גירוש ושלילת תושבות מפלסטינים תושבי ירושלים המזרחית.

לקריאה נוספת:

המוקד להגנת הפרט: [שלילת תושבות בירושלים, עידכונים](#)

4. מעצר וכליאה

גם בשנת 2026, מעל ל-9,000 כלואים פלסטינים ביטחוניים, ובהם ילדים, מוחזקים בתנאי כליאה קשים ביותר וסובלים מאלימות, השפלה, צפיפות, הרעבה והזנחה, לרבות הזנחה רפואית. אלה כוללים אסירים, עצורים, עצורים מינהליים ועצורים מכוח חוק כליאתם של לוחמים בלתי חוקיים.

כתוצאה מתנאי הכליאה הקשים, כלואים שוחררו ממשמורת כשהם סובלים מפגיעות פיזיות בלתי הפיכות, לרבות קטיעת איברים. בנוסף, לפי נתוני ארגון רופאים לזכויות אדם, לפחות 103 פלסטינים, לרבות נער בן 17, מתו תחת משמורת ישראלית בין אוקטובר 2023 ומרץ 2026 בשל פגיעות קשות, היעדר טיפול רפואי ותנאי המחיה הקשים. זהו מספר שיא חסר תקדים, המעיד על חומרת המצב. עם זאת, ככל הידוע, טרם הוגש ולו כתב אישום אחד נגד חייל או סוהר בגין מות כלוא, וידוע על מקרה אחד בלבד שבו הורשע חייל בהתעללות בעצורים, כאשר הוביל אותם מרצועת עזה למתקן כליאה. צו החירום הכליאתי למתקני שירות בתי הסוהר (שב"ס), שהוצא עם פרוץ המלחמה באוקטובר 2023, מוארך שוב ושוב, וכרגע תקף עד לסוף יולי 2026. מכוחו מעוגנת הצפיפות הקשה במתקני הכליאה, לרבות האפשרות להלין אלפי אסירים ועצורים על הרצפה ולמנוע באופן גורף ביקורי משפחות מכלל הכלואים הביטחוניים. בהתאם למדיניות השר לביטחון לאומי, אף תנאי הכליאה האחרים – ובהם אספקת מזון ושירותים רפואיים – מינימליים וחסרים, עד כדי הרעבה ופגיעה בבריאותם ובחיייהם של כלואים רבים. לאחרונה קבע בג"ץ באופן חד משמעי כי על שב"ס [למלא אחר פסיקתו כלשונה](#) ולספק לכל כלוא את התזונה הנחוצה לו ולבריאותו.

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; Watchdog; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

בהיעדר מנגנון מסודר ושיטתי לרישום מעצרים, נותרות גם בשנת 2026 משפחות פלסטיניות רבות מהגדה המערבית ומרצועת עזה ללא מידע בסיסי היכן מוחזקים קרוביהן, בגירים או ילדים, שנעצרו. נכון למאי 2026 מוסיפה המדינה למנוע מהצלב האדום גישה לכלואים, בניגוד להוראות הדין ההומניטרי. כך, רק עורכי הדין המייצגים את הכלואים רשאים לבקרם, אך גם על ביקורים אלה מוטלות מגבלות שונות, לרבות איסור גורף על עורכי דין מסוימים להכנס למתקני שב"ס, תוך פגיעה בזכויותיהם ובזכויות הכלואים שהם מייצגים.

סקירת מצב הכלואים כיום, למעלה מחצי שנה לאחר שנכנס הסכם הפסקת הלחימה בעזה לתוקפו, מגלה כי השינוי בתנאי הכליאה הקשים מועט ואיטי. המצב מחייב מעורבות בלתי פוסקת של ארגוני זכויות האדם הישראליים המתעדים, מדווחים, ועותרים במטרה לשפר את מציאות הכליאה, שהוגדרה על ידי הסנגוריה הציבורית בפשטות כ"בלתי אנושית".

4.1 מנגנוני מעצר וכליאה

פחות מ-15% מן הכלואים הביטחוניים, רובם ככולם פלסטינים, המוחזקים בבתי כלא של שב"ס, הם אסירים שהורשעו ונשפטו למאסר. למעלה ממחצית מ-9,384 הכלואים (על פי [נתוני ראשית מאי 2026](#)) מוחזקים כעצורים מינהליים או כלואים מכוח חוק לוחמים בלתי חוקיים, משמע – ללא אישום, ללא משפט וללא ידיעה מתי ישוחררו. זאת לרבות ילדים, חולים, נשים, קשישים [ואנשי צוותים רפואיים](#).

לעדכון שוטף על מספר הכלואים הפלסטינים המוחזקים על ידי שב"ס:

המוקד להגנת הפרט: [כלואים "ביטחוניים" מוחזקים בבתי הכלא בישראל](#)

4.1.1 עצורים תחת חוק כליאתם של לוחמים בלתי חוקיים (חוק הלב"חיים)

מאז שבעה באוקטובר 2023 נעצרו אלפי פלסטינים תושבי רצועת עזה תחת חוק כליאתם של לוחמים בלתי חוקיים, התשס"ב-2002. על פי [נתוני המוקד להגנת הפרט](#), במאי 2026 החזיקה ישראל ב-1,283 כלואים תחת חוק זה במתקני כליאה של שב"ס. לא ידוע כמה כלואים נוספים, העצורים תחת חוק זה, מוחזקים כעת במתקני כליאה צבאיים.

מספר הכלואים במתקנים צבאיים פחת משמעותית מאז שוחררו כ-2,000 כלואים במסגרת הסכם הפסקת הלחימה שנכנס לתוקף באוקטובר 2025. עם זאת, בדצמבר 2025, על פי עדכון של הוועד נגד עינויים, [הודיעה המדינה](#) לבג"ץ כי היא מוסיפה לעצור פלסטינים תושבי עזה תחת חוק זה, גם מאז נכנס ההסכם לתוקפו.

יש להדגיש כי כליאה במתקן צבאי, להבדיל מכליאה במתקן שב"ס, משמעה היעדר כל פיקוח חיצוני על תנאי הכליאה, על היחס אל הכלואים ועל מצבם הבריאותי. כמו כן, בעוד שב"ס מחויב לפרסם נתוני כליאה, נתוני הכליאה במחנות הצבאיים אינם מפורסמים.

חוק הלב"חיים יועד מלכתחילה להסדיר את מעצרים של מי שחשודים בהשתתפות בלחימה כחברים בקבוצות חמושים ואשר אינם אזרחי ישראל, ומיושם בדרך כלל כאשר המעצר מבוצע מחוץ לשטח המדינה. על ידי אפיון זה, החוק מונע מן העצורים זכויות שמעניק המשפט הבינלאומי לאזרחים או לשבויי מלחמה. מאז שבעה באוקטובר 2023 תוקן החוק מספר פעמים. בהתאם [לנוסחו הנוכחי](#), נכון לחודש אפריל 2026, הוא מאפשר החזקת עציר במשך 25 יום (וקטין – 15 יום) מבלי שיוצא נגדו צו כליאה על ידי גורם צבאי שייצין את העילה למעצר, עד 40 יום לפני שיובא בפני שופט (קטין – עד 25 יום), ועד 25 יום לפני שיתאפשר לו ייצוג משפטי. ביקורת שיפוטית מתקיימת באמצעות היוועדות חזותית, משמע ללא נוכחות פיזית. לפעמים מדובר בפועל במכשיר טלפון שמחזיק חייל. זהו מצב שאינו מאפשר תקשורת סבירה עם העצור, ואינו מאפשר לעורך דינו ולשופט להתרשם ממצבו הגופני. בניגוד לפרקטיקות בעבר,

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; Watchdog; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

משפחות העצורים אינן מיוודעות בדבר המעצר ומקום הכליאה, ולא ניתנת לנציגי הצלב האדום אפשרות לבקר במתקני הכליאה.

מרגע שניתן צו כליאה לפי חוק זה, הוא תקף ללא הגבלת זמן כל עוד מאשר שופט את המשכו כל שישה חודשים, מבלי שתדרש הגשת כתב אישום. לעצורים ולבאי כוחם לא ניתנת הזדמנות לעיין בראיות שלכאורה מצדיקות את כליאתם. במציאות הכליאה לאחר שבעה באוקטובר, מדובר בחודשים רבים בתנאים המסכנים את בריאותם ואת חייהם של העצורים. [עתיירה בעניין](#), שהוגשה על ידי ארגוני זכויות אדם, בטענה כי החוק פוגע באופן קיצוני ובלתי מידתי בזכויות לחירות, להליך הוגן ולייצוג משפטי, עודה תלויה ועומדת.

שחרורם של אלפי פלסטינים שנעצרו לפי חוק הלב"חים בלא שהוגשו נגדם כל כתבי אישום, עוד טרם הסכם הפסקת הלחימה, כמו גם [מידע שהודלף מחיל המודיעין](#) ודווח בפרסום של "שיחה מקומית", מעידים כי החוק משמש לא פעם ככלי למעצר עודף, קולקטיבי וחסר צידוק.

לקריאה נוספת:

הוועד נגד עינויים בישראל: [בג"ץ לב"חים הודעה לעיתונות](#), 6.1.2026

שיחה מקומית, יובל אברהם: [מנתוני אמ"ן עולה: רק רבע מהעצורים מעזה רשומים כפעילים צבאיים](#), 4.9.2025

4.1.2 מעצרים מינהליים

נכון למאי 2026, ועל פי נתוני שב"ס בלבד, החזיקה ישראל ב-3,376 [עצורים מינהליים](#), רובם ככולם תושבי הגדה המערבית. עצורים מינהליים [מוחזקים במעצר ללא כתב אישום או משפט](#), על סמך "סוד סביר להניח כי יפגעו בשלום האזור או שלום הציבור", ובדרך כלל על סמך מידע חסוי שאין להם או לעורך דינם גישה אליו. מעצר מינהלי יכול להימשך חודשים ואף שנים, תוך שהוא מוארך מדי שישה חודשים על ידי שופט צבאי.

בשנים האחרונות גובר השימוש במעצר מינהלי גם כלפי ילדים פלסטינים. על פי נתוני שב"ס, במהלך שנת 2025 הוחזקו במתקניו בסך הכל כ-350 ילדים פלסטינים בממוצע חודשי. מתוכם, לפחות מחציתם הוחזקו או עדיין מוחזקים במעצר מינהלי, על פי נתוני ארגון הורים נגד מעצרי ילדים. הילד הצעיר ביותר שהוחזק במעצר מינהלי בשנת 2025 היה בן 14 בלבד. רבים מהילדים בגדה המערבית נעצרים במהלך פשיטות ליליות על בתיהם ולעיני בני משפחותיהם, בעוד אחרים נעצרים במרחב הציבורי, בדרך כלל בגני טענות כי יידו אבנים.

4.2 מוות במשמורת הצבא או שב"ס

ארגון רופאים לזכויות אדם תיעד לפחות [103 מקרי מוות](#) של פלסטינים, עצורים ואסירים ביטחוניים, שמתו בעת שהוחזקו במתקני שב"ס (52% מהמקרים), במתקני הכליאה הצבאיים, או כאשר הובלו על ידי הצבא למתקנים אלה, משבעה באוקטובר 2023 ועד מרץ 2026. משמע, לפחות תשעה תיעודים חדשים של מקרי מוות במשמורת מאז פרסום דוח הכיבוש הקודם, שהתייחס למידע עד [לאוקטובר 2025](#). חלק מהתשעה מתו בחודשים האחרונים ואחרים עוד קודם לכן, אך דבר מותם לא נמסר עד כה על ידי הרשויות. בין התשעה גם איש צוות רפואה שנעצר בעזה בדצמבר 2024 ומת בכלא קציעות ב-13 בפברואר 2026. גורלם של מאות פלסטינים עזתים נוספים שנכלאו על ידי הצבא והוחזקו במשמורת אינו ידוע. מכאן עולה החשש כי מספר המתים אף גבוה יותר. יצוין כי זהותם של חלק מהמתים במשמורת הצבא כלל אינה ידועה.

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; Watchchion; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

פרטים הנוגעים למות עצורים אינם גלויים ואינם נמסרים אף למשפחות. בחלק מהמקרים נמנעת נתיחה שלאחר המוות, או שמתקיימת שלא בנוכחות רופא או רופאה מטעם המשפחה. מן המקרים שאפשר היה לבדוק עולה כי הכלואים נפטרו מסיבות שונות או משילוב ביניהן: תנאי הכליאה הקשים, לרבות [המחסור החמור במזון](#); מצבים רפואיים שמהם סבלו קודם לכליאה ואשר לא זכו למענה רפואי הולם; פציעות שלא טופלו; או אלימות קשה שהופעלה כלפיהם בזמן הכליאה. ככל הידוע, עד לחודש מאי 2026 לא הועמד אף חייל או סוהר לדין בגין מות כלואים במשמורת.

לקריאה נוספת:

ארגון רופאים לזכויות אדם בישראל: [מותם של פלסטינים המוחזקים במשמורת ישראל: העלמה, הרג שיטתי וטיוח](#), נובמבר 2025

עיתון הארץ: [פרמדיק עזתי מת בשדה תימן ביום מעצרו, המדינה מסרבת להסביר את הנסיבות](#), 15.12.2025

עיתון זמן ישראל: [עשרות פלסטינים מתו במאסר במהלך המלחמה. רק מקרה אחד הועבר לחקירה](#), 16.2.2026

4.3 תנאי כליאה

תנאי הכליאה הן במתקנים הצבאיים והן במתקני שב"ס מוסיפים להיות קשים מאד, וכאמור אף הובילו למקרי מוות. אוכלוסיית הכלואים הביטחוניים כולה – אסירים, עצורים, עצורים מנהליים וכלואים תחת חוק הלב"חים, בגירים וקטינים, לרבות מי שנכלאו עוד לפני אוקטובר 2023 – חיה בתנאים שהורעו משמעותית ובמתכוון עוד טרם שבעה באוקטובר 2023, וביתר שאת מאז. הרעבה ותזונה לקויה, צפיפות קשה, היעדר תנאי היגיינה בסיסיים והזנחה רפואית יוצרים מציאות יומיומית בלתי נסבלת. בעקבות שורת ביקורים רשמיים בעשרות מתקני כליאה [התריעה הסנגוריה הציבורית](#) – גוף ממשלתי רשמי במשרד המשפטים – על ההחמרה הקשה בתנאי הכליאה בכלל ובתנאי הכלואים הביטחוניים בפרט, אותם הגדירה חד משמעית כ"בלתי אנושיים". אך גם לאחר שפורסם דוח הסנגוריה הציבורית בדצמבר 2025, ותוך התעלמות מוחלטת מתוכנו הקשה, ממשיכות ממשלת ישראל ורשויותיה במדיניות המתעללת. כך, בין היתר, על ידי הארכת תוקף [ההכרזה על "מצב חירום כליאתי"](#), המאפשרת כליאה בתנאי צפיפות קשים והלנת כלואים על הרצפה; התחמקות ממילוי ראוי של הוראות בג"ץ לעניין תזונת כלואים; ואי מתן טיפול הולם למחלות מדבקות הפושות במתקני הכליאה.

לקריאה נוספת:

ארגון בצלם: [גיהנום על אדמות](#), ינואר 2026

הוועד נגד עינויים, עדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל, המוקד להגנת הפרט, הורים נגד מעצרי ילדים ורופאים לזכויות אדם: דוח צללים לוועדת האו"ם נגד עינויים, נובמבר 2025:

[Torture as State Policy: Abuse of Palestinian Detainees in Israel and Absence of Accountability Since October 7, 2023](#)

4.3.1 הרעבה

כמות המזון המוגש לכלואים הביטחוניים, לרבות ילדים, מצומצמת ביותר ובאיכות ירודה. זאת, בהתאם [למדיניותו המוצהרת](#) של השר לביטחון לאומי, איתמר בן גביר. מאז פרצה המלחמה באוקטובר 2023 הורעו התנאים עוד יותר. כלואים רבים [דיוחו](#) על סבל רב כתוצאה מרעב יומיומי ועל אובדן משקל משמעותי. המחסור במזון והתזונה הלקויה הובילו להתדרדרות בריאותית קשה ואף למוות.

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; מחסום Watch; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

שנה וחצי לאחר שהוגשה, קיבלו שופטי בג"ץ בספטמבר 2025 [עתירה](#) שהגישו האגודה לזכויות האזרח וארגון גישה, וקבעו בפסק דינם כי שב"ס מחויב על פי חוק לספק לאסירים הביטחוניים תנאי קיום בסיסיים, ובכלל זה מזון בכמות ובהרכב המתאימים לשמירה על בריאותם. דעת הרוב קבעה כי קיים חשש שאספקת המזון לאסירים במתכונת הנוכחית אינה מבטיחה עמידה בסטנדרט החוקי, ולפיכך הובהרו בפסק הדין חובותיה של המדינה ופורטו שורת צעדים שעל שב"ס לנקוט בעניין. אולם בחודשים שחלפו מאז ניתנה הפסיקה נאסף מידע ונגבו עדויות שלפיהם [לא חל שינוי ממשי בהזנת הכלואים](#), ומצבם לא השתפר. הארגונים העותרים ביקשו וקיבלו הבהרה מבית המשפט לשב"ס כי פסק הדין מחייב את שיפור תזונתם של כלל הכלואים, ולא רק פיקוח וטיפול במי שמסת גופם פחתה באופן משמעותי. לאור הפרשנות המצמצמת של פסק הדין שנטל שב"ס לעצמו, והחשש כי הרעב ימשך, נתן בג"ץ ב-23.4.2026 החלטה בהליך בזיון בית המשפט, ולפיה על שב"ס לפרש את פסיקת בג"ץ כך שניתן יהיה לספק לכלואים ביטחוניים תוספת מזון על פי צרכיו של כל כלא, במסגרת הגמישות התפעולית של שירות בתי הסוהר.

לקריאה נוספת:

[האגודה לזכויות האזרח: לחדול ממדיניות ההרעבה של אסירים ביטחוניים](#)

4.3.2 מניעת טיפול רפואי

ארגון רופאים לזכויות אדם מצא כי הזנחה רפואית מהווה גורם מרכזי לעלייה החדה בתמותת הכלואים. מתוך עשרה דוחות נתיחות שלאחר המוות, בשישה מקרים נמצאה [הזנחה רפואית](#). במקרים אחרים הוביל היעדר הטיפול הרפואי [להשלכות בריאותיות](#) בלתי הפיכות, לרבות קטיעת איברים והתדרדרות גופנית קשה בשל מחלות כרוניות שלא טופלו במועד.

תנאי הכליאה הבלתי אנושיים, לרבות הרעבה, איזוק ממושך, צפיפות והיעדר תנאי היגיינה בסיסיים, ואלימות פיזית קשה ושגרתית המופעלת נגד הכלואים – כל אלה יוצרים או מחמירים פציעות או מחלות כרוניות ובעיות בריאותיות קשות ולעיתים מסכנות חיים, שמהן סבלו כלואים בעת הגעתם למתקני הכליאה. למרות זאת זוכה מצבם הבריאותי של הכלואים להתעלמות או לטיפול מאוחר וחסר.

[דוח](#) ארגוני זכויות האדם לוועדת האו"ם נגד עינויים מציין על סמך עדויות כי נשים כלואות, לרבות נשים הרות, לא קיבלו מוצרי היגיינה או גישה לטיפול גניקולוגי.

הצפיפות הקשה מובילה להתפשטות מחלות מדבקות, ובראשן מחלת הגרדת, למרות הסבל הרב שלו היא גורמת ולמרות שקיים טיפול זמין למחלה. בניגוד להצהרות שב"ס במסגרת העתירה שהוגשה בנושא (ושלבסוף [נדחתה](#) על סמך הצהרת שב"ס), העניין אינו מטופל כנדרש על מנת למגר את המחלה, וזו מוסיפה לפגוע בכלואים רבים. כך למשל, על פי [דוח ארגון בצלם](#), בנובמבר 2025 נמנע מפגש עורך דין עם לקוחו הכלוא בכלא קציעות, בטענה שכלל האסורים בשלושה אגפים סובלים ממחלת הגרדת. מידע שנאסף בקביעות על ידי ארגון רופאים לזכויות אדם, ונכון לאפריל 2026, מצביע על המשך הדבקות המוניות בגרדת, ו[התפשטות מחלת מעיים זיהומית](#) בבתי הכלא מגידו, עופר וגלבוע מזה חודשים רבים.

במרץ 2025 [נפטר הנער וליד אחמד](#), בן 17, בכלא מגידו. אחמד נעצר כחצי שנה קודם לכן בבריאות ובמצב גופני תקינים. נתיחת גופתו העלתה כי סבל בעת מותו מהרעבה, מדלקת במעי הגס וממחלת הגרדת. עם זאת, ולמרות שקבע כי הנער "ככל הנראה הורעב", סגר [בית המשפט](#) את תיק החקירה בעניין במרץ 2026.

4.3.3 צפיפות

מצוקת הצפיפות בבתי הסוהר בישראל אינה חדשה, אך היא החריפה משמעותית מאז פרצה המלחמה באוקטובר 2023, ללא הקלה משמעותית גם בעקבות הפסקת הלחימה ושחרור כ-2,000 כלואים

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; Watchchions; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

פלסטינים באוקטובר 2025. נכון לסוף מרץ 2026, [על פי דיווח המשרד לביטחון לאומי](#), כ-93% מהכלואים הביטחוניים מוחזקים בתנאים שאינם עומדים בפסיקת בג"ץ ביחס לתנאי מחייה מינימליים, ורבים מולנים על הרצפה. הצפיפות הקשה הובילה בין היתר להתפרצות מגפת הגרדת.

האגודה לזכויות האזרח, ארגון רופאים לזכויות אדם והוועד נגד עינויים עתרו לבג"ץ באוקטובר 2023 בדרישה [לבטל את הוראת השעה](#) המאפשרת למנהלי בתי הסוהר להלין כלואים על הרצפה ולהחזיקם בצפיפות בלתי מוגבלת בעת הכרזה על מצב חירום כליאתי. העתירה נדחתה מיד ללא תגובה מצד המדינה, ובית המשפט ציין בין היתר בהחלטתו כי מדובר בהוראת שעה לזמן קצר יחסית, וכי מצופה שמצב החירום יתייבב. אולם גם כיום, כעבור שנתיים ומחצה, [ולאחרונה ב-15 במרץ 2026](#), מוסיפה ממשלת ישראל להאריך את הוראת השעה לעניין "מצב חירום כליאתי" ואת הצווים המוצאים מכוחה, על מנת לאפשר צפיפות קשה והלנת כלואים על הרצפה בסטייה מהוראות החוק בעניין.

כצעד נוסף, [עתירה ותיקה בנושא](#), אשר תלויה ועומדת בבג"ץ, עודכנה על ידי ארגוני זכויות אדם בדרישה לפתרון המצוקה החריפה. לבקשת המדינה [נדחה הדיון](#) בעניין שוב ושוב, ולמעט הבעת אי נוחות מהמצב, השופטים נמנעו עד כה מנקיטת צעדים משמעותיים. כך, כעניין של מדיניות מוצהרת, נשאר הצפיפות הקשה בעינה גם בשנת 2026.

4.4 התעללות שיטתית בכלואים

כפי שדווח [בדוח לשנת הכיבוש ה-58](#), אלימות, התעללות והשפלה היו לחלק קבוע ובלתי נפרד משגרת היום-יום שלה נתונים הכלואים הביטחוניים. מידע שאספו ועדויות שגבו ארגוני זכויות אדם ושפורסמו [בדוחות](#) ובתחקירי עיתונות מציגים מציאות מחרידה, שבה חשופים הכלואים והכלואות, לרבות הילדים, הקשישים, החולים והנכים שבהם, לאיומים ולאלימות קשה מרגע מעצרו ועד לשחרורם. זאת גם במקרים שבהם שוחררו העצורים לבסוף ללא כל אישום. עצורים עזתים ששוחררו באוקטובר 2025 תיארו אלימות ומכות אפילו בעת שהוחזקו באוטובוס שהחזירם לעזה. [עדויות](#) שגבה ארגון בצלם לאחרונה מתייחסות לשימוש במכות חשמל, שימוש ברימוני גז והלם, כיבוי סיגריות ושפיכת נוזלים רותחים על גופם של כלואים, שיסוי כלבים ועוד. כמו כן נעשה שימוש באלימות פסיכולוגית, בהשפלות ובאימים על חייהם ושלומם של בני משפחה. מן העדויות הרבות של עצורים ששוחררו ואף של חיילים, קצינים ורופאים שנאספו בשנתיים האחרונות, עולה דפוס עקבי ומכוון של אלימות פיזית, השפלה ואיומים.

למרות שרבים מהכלואים ששוחררו חשים פחד ובושה, נאספו בחודשים האחרונים [עדויות ומידע על פגיעות מיניות](#) בכלואים [ועל אימים באלימות מינית](#). תקיפות מיניות, שעליהן נאסף ורוכז מידע בדוח ארגון בצלם, כללו פגיעות באיברי מין באמצעות מכות, איזוק, מכות חשמל או נגיחות כלבים, מקרים של הפשטה שלא לצורך, לעיתים לעיני כלואים או אנשי סגל, צילום סרטונים משפילים בעלי אופי מיני ואף מעשי סדום תוך שימוש בחפצים שונים. מפגיעה כזו, החדרת מקל לרקטום ודימום פנימי כתוצאת מכך, סבל העצור העזתי שחקירת ההתעללות בו הובילה ל"פרשת שדה תימן", ואשר האלימות שספג תועדה במצלמות מתקן הכליאה והפציעות שנגרמו לו תועדו במסמכים רפואיים. חלק מהמקרים שעליהם נאסף מידע הובילו לפציעות קשות ולנכות, כמו גם לטראומה נפשית קשה לקורבנות ואף לכלואים אחרים שהיו עדים להתעללות, כפי שהעידו כלואים ששוחררו ורואיינו על ידי תחקירני [בצלם](#).

למרות העדויות הרבות להתעללות ולאלימות כלפי כלואים, מאז אוקטובר 2023 ידוע על [מקרה אחד](#) בלבד שבו נשפט ונענש חייל מילואים בשל הכאת עצורים עזתים כפותים שהוביל במשאית למתקן כליאה. חמישה כתבי האישום שהוגשו בגין תקיפה חמורה של העצור העזתי בפרשת שדה תימן [בוטלו במרץ 2026](#) על ידי הפרקליט הצבאי הראשי. זאת לאחר שהעצור שוחרר לעזה באוקטובר 2025, מבלי שנגבתה עדותו קודם לכן, ובשל מגוון שיקולים נוספים [שפירט הפצ"ר בהחלטתו](#), ואשר סובבים סביב השתלשלות החקירה אך אינם נוגעים לתקיפה עצמה.

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דיין; לוחמים לשלום; מחסוּחֹן; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

ביטול כתבי האישום בגין חשדות למעשים כה חמורים, כאשר קיימים ראיות ומסמכים רפואיים, והשבת הנאשמים [לשירות מילואים פעיל](#), ממחישים כי בפועל אין כיום בישראל מערכת אפקטיבית לחקירה, אכיפה או משפט שתגן על כלואים פלסטינים מפני התעללות על כל גווניה, תחקור חשדות להפרות קשות של זכויותיהם ותעמיד לדין חשודים בגין.

לקריאה נוספת:

ארגון בצלם: [גיהנום עלי אדמות](#), ינואר 2026

הוועד נגד עינויים, עדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל, המוקד להגנת הפרט, הורים נגד מעצרי ילדים ורופאים לזכויות אדם: דוח צללים לוועדת האו"ם נגד עינויים, נובמבר 2025:

[Torture as State Policy: Abuse of Palestinian Detainees in Israel and Absence of Accountability Since October 7, 2023](#)

UN Committee against Torture: [Concluding Observations on the Sixth Periodic Report of Israel, Advanced Unedited Version](#), 25 November, 2025

4.5 תנאי כליאה ואלימות כלפי ילדים פלסטינים

בשנת 2025 נמשכה ואף החריפה הפגיעה בילדים פלסטינים, בני פחות מ-18 שנים, המצויים במערכת המעצר והכליאה הישראלית. כ-350 ילדים פלסטינים מוחזקים במוצע בכל חודש במתקני הכליאה בישראל. כמחציתם עצורים במעצר מינהלי, ללא אישום או משפט, כאשר צעיר העצורים המינהליים הוא ילד בן 14 בלבד.

הדין הצבאי הישראלי, החל על מעצרים וכליאה של ילדים פלסטינים תושבי הגדה, מספק להם הגנה פחותה מאשר החוק הפלילי הישראלי והחוק הבינלאומי, אך בפועל אפילו הוא אינו מיושם במקרים רבים.

ממידע ועדויות שאסף ארגון הורים נגד מעצרי ילדים מילדים פלסטינים שנעצרו ונכלאו, ומנתונים שפורסמו בדוחות של ארגונים בינלאומיים לזכויות ילדים, עולה כי מעל 70% מהילדים סבלו מאלימות בעת ביצוע המעצר ו/או במהלך השהות במתקני הכליאה. הנתונים מבוססים בין היתר על [Save the Children the Children שפורסם ביולי 2023](#) וכלל ראיונות עם 228 ילדים פלסטינים. דוחות ועדויות מאוחרים יותר מצביעים על המשך ואף על החמרה בדפוס האלימות, הבידוד והשימוש במעצר מינהלי של ילדים פלסטינים גם במהלך 2025–2026. רבים מהילדים נחקרים ללא נוכחות הורה או עורך דין, ומעל לרבע מהם דיווחו כי חקירתם התנהלה תחת תנאי לחץ משמעותיים, כגון קשירה וכיסוי עיניים בזמן העברה, חקירות לילה או לאחר מניעת שינה, איומים, צעקות והשפלות, לחץ לחתום על מסמכים בעברית – שפה שאינה שגורה בפיהם, החזקה בבידוד או מניעת קשר עם משפחה או עורך דין.

כאמור, במרץ 2025 [נפטר הנער וליד אחמד](#), בן 17, בכלא מגידו. נתיחת גופתו העלתה כי סבל בעת מותו מהרעבה, מדלקת במעי הגס וממחלת הגרדת.

נתונים אלה מצביעים על פגיעה שיטתית בזכויותיהם של ילדים פלסטינים מצד מערכת המעצר והכליאה הישראלית, תוך התעלמות מההגנות המוקנות להם אפילו לפי הדין הצבאי הישראלי המוחל בגדה המערבית, ובוודאי שבניגוד לדין הבינלאומי ולאמנה הבינלאומית לזכויות הילד. לאופן ביצוע המעצרים ולתנאי הכליאה יש השלכות נפשיות וחברתיות קשות וארוכות טווח.

היקף הפגיעות המדווחות בילדים פלסטינים בעת מעצר וכליאה, ומיעוט המקרים שבהם מתקיימת חקירה המניבה מסקנות וצעדים אפקטיביים, מצטרפים לתמונת המצב הכללית המעידה על חוסר היעילות של מנגנוני הפיקוח והאחריותיות שאמורים להבטיח הגנה על זכויותיהם של עצורים וכלואים פלסטינים בכלל, ושל הילדים בפרט.

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; Watchdog; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

4.6 העלמה כפויה

בהיעדר מנגנון מסודר ושיטתי לרישום מעצרים, וככל שגדל מספר העצורים הפלסטינים המוחזקים בידי כוחות הביטחון הישראליים, גם בשנת 2026 נותרו משפחות פלסטיניות רבות מהגדה המערבית ומרצועת עזה ללא מידע בסיסי היכן מוחזקים קרוביהם, בגירים או ילדים, שנעצרו.

מאז אוקטובר 2023, ובניגוד למחויבותה על פי הדין הבינלאומי, חדלה ישראל מהעברת מידע על עצורים לארגון הצלב האדום ואינה מאפשרת לנציגיו לבקרים. לפני למעלה משנתיים [עתר](#) האגודה לזכויות האזרח, רופאים לזכויות אדם, המוקד להגנת הפרט וארגון גישה לבג"ץ בדרישה שהמדינה תאפשר את חידוש מפגשי הצלב האדום עם כלואים פלסטינים במתקני הכליאה השונים. [בתשובתה העדכנית](#) ממאי 2026 הסכימה המדינה לראשונה לאפשר ביקורים של הצלב האדום במתקני הכליאה, אך עמדה על סירובה לאפשר לארגון להפגש עם כלואים. הסדר כזה אינו מספק מענה לצורכי הכלואים, ואינו תואם את אופן עבודתו של הארגון או את מחויבותה של ישראל תחת הדין הבינלאומי. בפועל, בעת כתיבת דוח זה האיסור הגורף מאוקטובר 2023 עומד בתוקפו.

נוכח מציאות זו, ארגוני זכויות האדם הפכו במקרים רבים לכתובת היחידה עבור משפחות המבקשות לקבל מידע בסיסי על יקיריהן העצורים. בשנים 2024-2025 טיפל המוקד להגנת הפרט במספר חסר תקדים של פניות הנוגעות לאיתורים של עצורים פלסטינים. במהלך שנת 2025 בלבד טיפל המוקד ב-29,137 בקשות לאיתור עצורים. מתוכם, 11,781 היו בקשות חדשות, ו-17,356 היו בקשות חוזרות לגבי עצור שהמוקד פעל בעבר לאיתורו אך הועבר למקום כליאה חדש ללא יידוע המשפחה או שאי הודאות לגבי מיקומו לא נפתרה, וכן מעצרים חוזרים של עצורים ששוחררו. לשם ההשוואה, בשנת 2022 מספר האיתורים שבהם טיפל המוקד עמד על 4,481 בלבד.

המצב חמור עוד יותר בכל הנוגע לתושבי רצועת עזה. במקרים רבים בקשות האיתור מובילות למבוי סתום, לרבות מקרים שבהם האנשים נראו לאחרונה בעת שהיו בחזקת הצבא.

בשנתיים האחרונות נאלץ המוקד להגנת הפרט אף להגיש 119 עתירות הביאס קורפוס בניסיון לחייב את הרשויות לדווח למשפחות היכן מוחזקים קרוביהן העצורים. במרבית המקרים הובילו העתירות לאיתור העצורים. עם זאת, ב-39 מקרים, כשליש מכלל המקרים, לא מסרו הרשויות מידע בעקבות העתירה. בשלושה מקרים נקבע כי תתקבל החלטה שיפוטית רק לאחר הכרעת בג"ץ בעתירה שהוזכרה לעיל, ואשר כאמור תלויה ועומדת כבר למעלה משנתיים. למרות העדויות שהובאו בעתירות ובשני [מכתבי תלונה עקרוניים](#) שהגיש המוקד לפרקליטה הצבאית הראשית, המדינה לא פתחה בחקירה בנושא או ביצעה בדיקה של נוהלי הצבא בנוגע לרישום עצורים.

הליך הביאס קורפוס הוא מהצווים הקדומים והחשובים ביותר בהגנה על זכויות האדם, ותפקידו במקור להגן על כל אדם מפני מעצר בלתי חוקי או שרירותי. אפשר להגישו רק כאשר קרוב משפחה מדרגה ראשונה מסוגל לחתום על יפוי כוח ולהגיש תצהיר מפורט המתאר את נסיבות המעצר. בפועל, באלפים מהמקרים שטופלו בשנתיים האחרונות אין אפשרות לאסוף תצהירים מקרובי משפחה של עצורים מעזה בשל תנאי המלחמה או העקירה. כתוצאה מכך, עד היום חסר מידע על אלפי תושבי עזה שנראו לאחרונה כאשר נלקחו למעצר.

לקריאה נוספת:

המוקד להגנת הפרט:

[Enforced Disappearances of Gaza Residents in Detention Patterns, Legal Implications, and Oversight Gaps Since October 2023](#), May 2026

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; Watchdogs; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

4.7 מניעת ביקורים

4.7.1 מניעת ביקורי משפחה

"מצב החירום הכליאתי" שעליו הוכרז באוקטובר 2023 מעוגן בהוראת שעה ומוארך שוב ושוב מאז. מכוחו נמנעים באופן גורף ביקורי משפחות של כלואים ביטחוניים בבתי הסוהר בישראל. עת נכנס התיקון לתוקפו נקבע כי הנחיותיו יעודכנו מעת לעת בהתאם להתפתחויות ביטחוניות ואחרות. מאז, מעל לשנתיים לאחר פרוץ המלחמה, ולמרות הפסקת הלחימה בעזה, מדיניות מניעת הביקורים הקיצונית תקפה, כרגע עד לסוף יולי 2026.

בנובמבר 2025 הגישו המוקד להגנת הפרט, האגודה לזכויות האזרח והוועד הציבורי נגד עינויים [עתירה לבג"ץ](#) בשםם של שבעה תושבי הגדה המערבית, בדרישה לבטל את איסור הביקורים. לטענת העותרים, אין די בטיעון כללי ועמום של "צרכים ביטחוניים" בכדי להצדיק את הפגיעה המתמשכת בזכות הבסיסית של הכלואים לחיי משפחה, בפרט לאחר שהושג הסכם להפסקת הלחימה ברצועת עזה. בעתירה נטען כי הארכת האיסור על ביקורי משפחה תחת מעטה של מצב חירום ההולך ומתארך ללא אינדיקציה באילו תנאים יגיע לסימו, שוללת זכויות יסוד של עשרות אלפים – כלואים ובני משפחותיהם, לרבות ילדים – באופן המרוקן מתוכן את התחייבותה של המדינה לשמור על זכויות הכלואים החיים באזורים שמצויים תחת שליטתה הצבאית.

כעבור כשבוע בלבד דחה בג"ץ את העתירה, בנימוק של אי-מיצוי הליכים מינהליים מול שב"ס. עוד באותו יום התקבל מענה משב"ס, ובו סירוב לחידוש הביקורים בטענה שהסיכון הביטחוני ממשיך להתקיים. בינואר 2026 חזר שב"ס על התנגדותו במכתב נוסף למוקד להגנת הפרט, בטענה כי לא חל שינוי משמעותי במצב הביטחוני בעקבות הפסקת הלחימה בעזה.

4.7.2 מניעת ביקורים של עורכות ועורכי דין

הזכות לייצוג משפטי ולמפגש עם עורך דין היא מאבני היסוד של ההליך המשפטי ההוגן, ומעוגנת היטב במשפט הבינלאומי, לרבות הדין ההומניטרי. הדין הישראלי מכיר בזכותם של כלואים פלסטינים – חשודים, נאשמים ושפוטים כאחד – לייצוג משפטי ולמפגש עם עורכי דין. יחד עם זאת הדין מאפשר להטיל מגבלות על מימושה של הזכות לייצוג, כגון מניעת מפגש של חשוד עם עורך דין לתקופה מסוימת לצורכי חקירה.

לפגיעה בזכות למפגש עם עורך דין יתכנו השלכות הרוח גורל על כל כלא, לרבות סכנה ממשית לגביית הודאות שווא, ופגיעה בזכויות ההליך הוגן, לכבוד, לחיים, לבריאות ולגישה לערכאות. עבור כלואים ביטחוניים, שהחל מאוקטובר 2023 נמנעו מהם ביקורי משפחה וביקורי הצלב האדום, למפגשים עם עורך דין יש חשיבות מכרעת. זוהי הדרך היחידה לעמוד על תנאי כליאתם ועל מצבם המשפטי, ובתוך כך לחשוף מקרי התעללות והתנכלות שיטתיים ולפעול משפטית וציבורית להפסקתם.

החל מאוקטובר 2023 חלה עליה חדה בהיקף הפגיעה במפגשי כלואים ביטחוניים עם עורכי דינם, באמצעות הכרזה על עורכי דין, רובם פלסטינים אזרחי ישראל, כמנועי כניסה למתקני הכליאה. מפרסומי שב"ס עולה כי עד אוגוסט 2025, 52 עורכות ועורכי דין הוכרזו כפסולי כניסה למתקני שב"ס, בטענה כי הם מעבירים מסרים לאסירים או פועלים מטעם ארגוני טרור. הקרן למגיני זכויות אדם מייצגת 10 עורכי דין שכניסתם נמנעה למשך חודשים, ולעיתים למעלה משנה. הבדיקה המשפטית מגלה כי ברוב המקרים הבקשה למניעת הכניסה מתבססת על מידע סודי, שלעורך או עורכת הדין אין כל יכולת להתמודד איתו. במקרים אחרים, מניעת הכניסה התבססה על הטענה כי עורך הדין התכוון להעביר מידע לאסיר על מצבם של בני משפחתו ולמסור לו דרישת שלום מהם. לפגיעה בזכותם של הכלוא למפגש עם עורך דין למשך חודשים ארוכים מתווספת הפגיעה בעורך הדין, בשמו הטוב, בפרנסתו ובזכותו לחופש העיסוק.

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; Watchchion; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

עורכי דין רבים אף מצאו עצמם מתמודדים עם הליכים משמעותיים מול לשכת עורכי הדין, על בסיס תלונות שהגיש שב"ס ללשכה, שרובן נשענות על מידע סודי.

4.7.3 ביטול מגבלה על ביקורים של חברי כנסת

באפריל 2026, בעקבות עתירה שהגישו ח"כ ד"ר אחמד טיבי וארגון עדאלה – המרכז לזכויות המיעוט הערבי, [ביטול בג"ץ](#) הסדר שנקבע בהחלטת השר לביטחון לאומי, ולפיו נציג אחד בלבד מכל סיעה בכנסת יהיה רשאי לבקש מפגש עם אסיר ביטחוני. שופטי בג"ץ מצאו שההסדר מעורר קשיים עקרוניים ומעשיים, פוגע ביכולתם של חברי הכנסת למלא את תפקידם בפיקוח הפרלמנטרי על הרשות המבצעת לעניין תנאי מאסר, ופוגע במעמדו העצמאי של כל חבר כנסת כ"חידה חוקתית". כמו כן מצאו השופטים כי ההסדר לוקה בחוסר עקביות ובהפליה בין חברי כנסת לפי השתייכות סיעתית.

5. ישראל – צמצום המרחב הדמוקרטי

במהלך העשור האחרון, וביתר שאת בתקופת כהונתה של ממשלת ישראל ה-37, אלמנטים המאפיינים משטר דמוקרטי – ובראשם מנגנוני הפרדת רשויות, מערכות שלטון ואכיפת חוק אפקטיביות ושוויוניות, תקשורת חופשית וחברה אזרחית אקטיבית – מצויים תחת מתקפה, עוברים דה-לגיטימציה ומופשטים ממעמדם. במקביל פועלת הממשלה לחזק את סמכויותיה ולהכפיף לשיקולים פוליטיים מנגנונים שעצמאותם חיונית לקיום ממשל תקין, כגון המנגנון לבחירת שופטים, תפקיד היועץ המשפטי לממשלה, תפקיד נציב שירות המדינה ועוד.

כמו כן, ניכרת נסיגה ממחויבויות המדינה ורשויותיה לערכי זכויות האדם, ובהם הזכויות לחיים, לכבוד האדם, לחירות ולשוויון. קידום חקיקה להחלת עונש מוות, היעדר ענישה בגין אלימות קשה נגד פלסטינים בגדה, אכיפה בררנית, ניסיונות להגביל פעילות של ארגונים ופעילי זכויות אדם ישראלים ופגיעה בחופש הביטוי והמחאה משחיתים אף הם עקרונות המנחים שלטון דמוקרטי, ושוחקים את מרחב ההתנגדות האזרחית לכיבוש.

לקריאת דוחות ועדכונים ראו באתר האגודה לזכויות האזרח: [דמוקרטיה ושלטון החוק](#); [חופש הביטוי](#)

5.1 חוק עונש מוות

[חוק "עונש מוות למחבלים"](#) עבר בכנסת בקריאה שנייה ושלישית ב-30.3.2026. החוק, המפר את הזכות לחיים ומכוון נגד פלסטינים בלבד, קודם בהתלהבות על ידי מפלגות הקואליציה, ובראשן סיעת עוצמה יהודית, וכן על ידי מפלגת האופוזיציה ישראל ביתנו. החוק עבר ברוב של 62 חברי כנסת מול 48 מתנגדים. מיד עם אישורו הוגשו לבג"ץ מספר עתירות על ידי ארגוני זכויות אדם וחברי כנסת, בדרישה לביטולו בשל מהותו הבלתי מוסרית, אי חוקתיותו ואופיו המפלה והגזעני. בית המשפט איחד את הדיון בעתירות השונות, והטיל על המדינה להשיב לטענות העותרים ולבקשה לצו ביניים עד ל-24.5.2026. בית המשפט לא נעתר לבקשת העותרים להוציא צו ארעי למניעת יישומו של החוק.

החוק קובע שני מסלולים להפעלתו – האחד בגדה המערבית, באמצעות הדין הצבאי (תיקון לצו בדבר הוראות ביטחון), והשני במדינת ישראל, באמצעות המשפט הפלילי הישראלי (תיקון לחוק העונשין). בבתי המשפט הצבאיים בגדה המערבית, החוק קובע עונש מוות בתלייה כעונש חובה (למעט חריגים לשיקול דעתו של בית המשפט) על נאשמים פלסטינים בלבד שיורשעו ברצח על רקע לאומי. הסדר זה לא יחול על מתנחלים, גם אם יורשעו ברצח בגדה, שכן הם אינם נשפטים בבתי המשפט הצבאיים. בבתי המשפט בישראל קובע החוק עונש מוות או מאסר עולם על מי שיורשע בעבירות רצח בניסבות של טרור, לפי

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; Watchdog; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

הגדרתו בחוק הישראלי, שלגביהן ייקבע כי נעשו מתוך כוונה לשלול את קיומה של מדינת ישראל – הגדרה שבמתכוון אינה חלה על מורשעי רצח בנסיבות טרור ממניעים אחרים, ובפועל אינה רלוונטית ליהודים. כלומר, גם הסדר זה לא יחול על יהודים.

כל אחד מההסדרים הללו כלשעצמו פוגע אנושות בזכויות היסוד לחיים, לכבוד ולהליך הוגן. בנוסף לכך, ההסדר המחיל את עונש המוות בשטחים מחמיר הרבה יותר מן ההסדר המחיל את עונש המוות בישראל, ובכך יוצר הפליה קשה נוספת, מעבר להחלתו בפועל על פלסטינים בלבד. הוא מצמצם את שיקול הדעת השיפוטי ומסיר את החובה להרשעה פה אחד, ובכך פוגע קשות בזכויות נאשמים בהליך הפלילי, ומעלה חשש כבד מענישה בלתי הפיכה גם במקרים של הרשעות שגויות.

חוק עונש מוות מנוגד לדין הבינלאומי ולערכים דמוקרטיים. חקיקתו מנוגדת למגמה העולמית שהביאה לביטול עונש המוות ברוב מדינות העולם, בשל היותו עונש אכזרי ובלתי הפיך, המנוגד לערכי זכויות האדם הבסיסיים ביותר. מדינת ישראל נמנעה עד כה באופן גורף מהטלת עונש מוות (למעט במשפט אייכמן ב-1962). כמו כן, בעולם בכלל ובישראל בפרט לא נמצאה ראייה חד משמעית לכך שעונש מוות, בכל חומרתו וסופיותו, מהווה גורם מרתיע, ובפרט כאשר מדובר בפשיעה על רקע אידיאולוגי או דתי.

לקריאה והאזנה נוספות:

עתירת האגודה לזכויות האזרח בישראל: [לבטל את חוק עונש מוות](#), 30.3.2026

עדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל: [עתירה לבג"ץ נגד חוק עונש מוות – מעגן ענישה בלתי אנושית והפליה שיטתית](#), 31.3.2026

הוועד נגד עינויים בישראל: [הפודקאסט של הוועד נגד עינויים בעניין חוק עונש מוות](#)

5.1.1 הצעת חוק "העמדה לדין של משתתפי אירועי טבח שבעה באוקטובר"

ב-11.5.2026 [אישרה הכנסת](#) בקריאה שנייה ושלישית, ברוב של 93 חברים מול אפס מתנגדים, הצעת חוק נוספת הכוללת אפשרות לעונש מוות. [החוק להעמדה לדין של נאשמים בהשתתפות בטבח שבעה באוקטובר](#) כולל הקמת טריבונל צבאי מיוחד שבין סמכויותיו גם הוצאה להורג, לפי ההוראות הקיימות בחוק הישראלי האזרחי וכן בחקיקה הצבאית (דברי חקיקה שקדמו לחוק עונש המוות החדש ובנפרד ממנו). למרות שהחוק מאפשר הטלת עונש מוות, הדורש משנה זהירות בשל חומרתו והיותו בלתי הפיך, הוא מאפשר סטייה מסדרי הדין ומדיני ראיות הנהוגים בתחום הפלילי, ומיועדים להגן על זכויות הנאשמים, בהתאם לשיקול דעת בית המשפט בנסיבות התואמות את הנחיות החוק. אין חולק על הצורך להעמיד לדין את מי שנטלו חלק בזוועות שבעה באוקטובר, אולם האפשרות לסטות מסדרי הדין מעוררת חשש מפני פגיעה בזכויות בהליך הפלילי. כמו כן, מדאיג במיוחד המשך נירמול עונש המוות וההוצאות להורג ככלי ענישה לגיטימיים בישראל.

לקריאה נוספת:

הוועד נגד עינויים בישראל: [צדק לקורבנות – כן; משפטי ראווה, עינויים ומוות – לא](#), 5.5.2026

5.2 הצעת החוק לפיצול תפקיד היועץ המשפטי לממשלה

בחודשים האחרונים נדונה בוועדת החוקה, חוק ומשפט [הצעת חוק לפיצול תפקיד היועץ המשפטי לממשלה, התשפ"ה-2025](#), שיזם יו"ר הוועדה, ח"כ רוטמן. ההצעה מבקשת לחלק את התפקיד לשניים – יועץ משפטי לממשלה (יועמ"ש) ותובע כללי. לצד זאת כוללת ההצעה שורה של שינויים מבניים, המחלישים באופן משמעותי את עצמאותו של מוסד היועץ המשפטי ואת מערכת אכיפת החוק. בין היתר, ההצעה מבקשת לשנות את מנגנון המינוי כך שיהיה נתון בידי הממשלה לפי המלצת שר המשפטים, מבטלת למעשה את המעמד המחייב של חוות הדעת של היועמ"ש, מרחיבה את האפשרויות לפיטוריו על

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; Watchdogs; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

בסיס עילות עמומות ושיקול דעת ממשלתי רחב, ומאפשרת לממשלה לבחור ייצוג משפטי עצמאי גם ללא אישור היועמ"ש. בנוסף, ההצעה מגבילה את יכולתו של היועמ"ש להציג בבית המשפט עמדה משפטית הסותרת את מדיניות הממשלה, ומכפיפה אותו לפיקוח פוליטי הדוק יותר.

ליועץ המשפטי לממשלה תפקיד מרכזי במערכת האיזונים והבלמים בין מוסדות המדינה, בפרט כיוון שבישראל אין הפרדה מוסדית מלאה בין הרשות המחוקקת לרשות המבצעת. לאורך השנים נתפס היועמ"ש כ"שומר סף" מרכזי, שתפקידו להגן על שלטון החוק והאינטרס הציבורי. השינויים המוצעים מבטלים בפועל את מעמדו של היועמ"ש כשומר סף, ומסירים מגבלות משמעותיות על כוחו של הדרג הפוליטי. בכך גדל החשש כי אכיפת החוק תושפע משיקולים פוליטיים, וכי תיפגע היכולת לבלום שימוש לרעה בכוח שלטוני. הכפפת היועמ"ש לממשלה עלולה ליצור נאמנות פוליטית במקום מחויבות עצמאית לשלטון החוק, לשוויון ולהגנות כלפי הציבור כולו, תוך סיכון להגנה על זכויות אדם, לטוהר הבחירות ולמאבק בשחיתות שלטונית.

המחלוקת הציבורית סביב ריבוי הסמכויות המצויות כיום באחריות היועמ"ש לגיטימית, אולם הצעת החוק הנוכחית אינה מציעה פתרון ראוי, אלא מכוונת לשינוי יחסי הכוחות בין הרשויות כחלק ממהלך רחב המנוהל על ידי הממשלה ואשר כוונתו המוצהרת היא החלשת מעמדם של שומרי הסף, רשויות אכיפת החוק והרשות השופטת.

בצל מדיניות הממשלה הנוכחית, כבר כיום רשויות אכיפת החוק לא מספקות הגנה מלאה לאזרחים, והדבר נכון שבעתיים כאשר מדובר בפשיעה לאומנית נגד פלסטינים בגדה המערבית. פגיעה נוספת במעמד היועמ"ש עלולה להחליש עוד יותר את היכולת והנכונות לאכוף את החוק.

לקריאה נוספת:

האגודה לזכויות האזרח בישראל: [חיסול שומר הסף: הסכנות בהצעת החוק לפיצול תפקיד היועץ המשפטי לממשלה](#), 20.1.2026.

5.3 פגיעה בחופש הביטוי והמחאה

על אף שחופש הביטוי וחופש המחאה הן זכויות יסוד המעוגנות במשפט הישראלי והבינלאומי, התעצמו בשנים האחרונות הניסיונות לצמצם את מרחב המחאה נגד הכיבוש ונגד מדיניות הממשלה.

פגיעה בחופש הביטוי והמחאה מצמצמת את המרחב האזרחי ומאפשרת המשך הפרות זכויות האדם – בגדה המערבית, בעזה ובישראל עצמה – ללא ביקורת והגבלה. אפילו בעתות חירום או מלחמה המדינה אינה רשאית לשלול או להגביל זכויות אלה ללא צידוק או באופן שאינו מידתי, שכן דווקא בתקופות אלו גוברת חשיבותן ככלים לביקורת ציבורית על מדיניות ממשלתית ועל שימוש בכוח צבאי.

5.3.1 הפגנות ואירועי מחאה

בעקבות עתירות שהוגשו בשנתיים האחרונות בגין עשרות מקרים שבהם המשטרה או רשויות מקומיות סירבו לתת אישורים להפגנות נגד המלחמות בעזה ובאיראן, הבהיר בג"ץ כי חופש המחאה חל גם בעתות מלחמה. עם זאת ניכר בשטח כי להתנגדות המשטרה יש אפקט מצנן.

[המשטרה הגבירה את פעילותה](#) נגד פעילי מחאה מאז החלה המלחמה עם איראן בסוף פברואר 2026. [פיזור בררני](#) ולעיתים אלים של הפגנות ומשמרות מחאה, [היעדר הגנה על מפגינים](#) שלווים מפני תקיפות והטרדות של פעילי ימין, משמשים בפועל ככלי להפחדה ולהרתעה מפני השתתפות בפעולות מחאה חוקיות.

לאחרונה אף תועדו מקרים שבהם נעשה שימוש בכללי רישוי עסקים ככלי להגבלת [מחאות](#) או [אירועים פוליטיים](#) שמובעת בהם ביקורת על מעשי הממשלה והצבא או תמיכה בזכויות של פלסטינים.

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; Watchdogs; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

בשנה האחרונה אף הלכו ורבו המקרים שבהם ערכה המשטרה ללא כל סיבה [חיפוש בעירום חלקי או מלא](#) על גופם של מפגינות ומפגינים. חיפוש גופני משמש כלי להשפלה ולביזוי של נשים וגברים, באופן החורג בצורה בוטה מסמכויות המשטרה, פוגע פגיעה חמורה בזכויות לכבוד האדם, לפרטיות ולצנעת הפרט ובחופש הביטוי והמחאה, ואף עולה לכדי הטרדה מינית. כפי שפורט בפניות חוזרות ונשנות של האגודה לזכויות האזרח למפכ"ל המשטרה, ליועץ המשפטי למשטרה וליועצת המשפטית לממשלה, הסמכות לבצע חיפוש בעירום מלא נתונה למשטרה על פי החוק רק במקרים חריגים, שבהם קיים חשד סביר שבגוף החשוד נמצאת ראייה, ובוודאי שהיא אינה מוסמכת לבצע חיפוש כזה במפגינים. גם חיפוש בעירום חלקי יכול להתבצע, בהתאם לנוהלי המשטרה, רק לאחר שקילת שיקולים כגון חומרת העבירה, אופייה והמסוכנות הנשקפת ממנה. כאשר מפגינות ומפגינים מעוכבים או נעצרים רק משום שהפגינו, עולה חשש ברור וסביר כי מטרת החיפוש הינה הרתעה, ביזוי והשפלה.

[צילום מפגינים](#) הוא צעד נוסף שנוקטים שוטרים על מנת להרתיע מפגינים בשנים האחרונות. שוטרים מצלמים מפגינים במכשיריהם האישיים באופן מופגן ותוך קירוב המכשיר לפני המצלמים, מעבירים את התיעוד ביניהם ביישומי מסרים, ומשתמשים לעיתים בתמונות כדי לזהות, לעכב, לעצור או להרחיק מפגינים ללא עילה חוקית. זוהי פרקטיקה חסרת הצדקה הפוגעת באופן שאינו מידתי במרחב האישי, בפרטיות וכמובן בזכות להפגין. מעבר לפגיעה הישירה במצלמים, גם להתנהלות זו אפקט מצנן ומרתיע כלפי כלל הציבור.

בעקבות [עתירת האגודה לזכויות האזרח בנושא](#), הציגה המשטרה בנובמבר 2025 נוהל חדש לעניין צילום מפגינים, אולם הנוהל לוקה בחסר ואין בו כדי להגן על מלוא זכויות המפגינים. לפיכך, הוגשה עתירה מתוקנת בעניין בפברואר 2026.

5.3.2 הרחבת עבירות ביטוי

בנובמבר 2025 אושרה לקריאה שנייה ושלישית בוועדת החוקה [הצעה לתיקון סעיף 24 לחוק המאבק בטורח – הסתה לטרור](#). ההצעה, הממתינה כעת להצבעה במליאה ועלולה לעבור כבר במושב הכנסת הקרוב, משלבת מספר הצעות חוק פרטיות שהוגשו בשנים 2023 ו-2024, על ידי חברי הכנסת לימור סון הר מלך ויצחק קרויזר (עוצמה יהודית), אליהו רביבו (ליכוד) וצבי סוכות (הציונות הדתית). ההצעה מבקשת להרחיב את היקף ההפללה בגין התבטאויות ולהקל על פתיחה בחקירה ונקיטת צעדים פליליים. היא מבטלת את הצורך באישור הפרקליטות לפתוח בחקירה בגין חשד להסתה לטרור, דרישה הקיימת כיום לגבי כל עבירות הביטוי ושתפקידה להגן על האיזון בין חופש הביטוי לאיסור על הסתה לטרור או לגזענות. על פי ההצעה, קצין משטרה בדרגת תת-ניצב יוסמך לאשר חקירות בגין הסתה לטרור. בעיתונות דווח כי [גורמי משטרה התנגדו לשינוי זה בסמכות המשטרה](#) והביעו חשש לפוליטיזציה של ההליך. עוד מבקשת ההצעה להפחית את הרף ההסתברותי הנדרש להוכחה כי האמירה הנדונה אכן עלולה להוביל לביצוע מעשה טרור. משמעות הדבר היא הסתת כובד המשקל מהשלכות האמירה על המעשה שכלפיו היא מסיתה לכאורה, אל תוכן האמירה עצמה, למרות שאמירה בפני עצמה, קשה ככל שתהיה, איננה אסורה בחוק כל עוד אינה מסיתה לדבר מעשה.

ככל שתתקבל ההצעה, יוסר הרסן המצוי כיום בידי הפרקליטות, שתפקידה לאזן בין מניעת הסתה אסורה לבין הגנה על חופש הביטוי, ויווצר חשש מפני ריבוי מעצרים והשתקת הציבור. חשש נוסף הוא כי הנוסח המתוקן יעמיק את האכיפה הבררנית כלפי הציבור הערבי, אשר חוק המאבק בטורח מוחל כלפיו באופן כמעט בלעדי כבר כיום.

במקביל לקידום הצעת חוק זו, פועל השר לביטחון לאומי להעברת חקירות הסתה לקצין שמונה מטעמו. בינואר 2026 פורסם כי [השר מינה קצין כאחראי על חקירות הסתה](#), מחוץ למדור החקירות במשטרה וככל הנראה ללא עבודת מטה מסודרת. התפקיד נעדר סמכויות, ובמרץ 2026 דווח בתקשורת כי ראש אגף החקירות במשטרה [מונע את גישתו של הקצין למערכות מידע משטרטיות](#), עם זאת דווח עוד במרץ

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; Watchdog; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק

כי אותו קצין פנה ישירות לקציני משטרה בבקשה להעברת מידע על "[שמות שמטרידים אותם](#)". בהמשך לפניית האגודה לזכויות האזרח אל היועצת המשפטית לממשלה, בטרם הוגשה [עתירה](#) בעניין, התקבל [מענה](#) על פיו מפכ"ל המשטרה הבהיר ליועמ"שית כי הוא בודק את הנושא, וכי עד שבדיקתו תסתיים, עבודת היחידה החדשה והקצין שהוצב בה מוקפאים. לכשתסתיים הבדיקה תשיב היועמ"שית לטענות העתירה.

5.3.3 מדיניות השתקה באקדמיה

ברוח התקופה, אוניברסיטאות ומכללות ברחבי הארץ אימצו במידה כזו או אחרת [מדיניות השתקה](#). לקראת סוף 2025 הוציאה אוניברסיטת תל אביב [הנחיות חדשות](#) המגבילות באופן משמעותי את היכולת לקיים הפגנות, אירועים ציבוריים או אירועי תרבות באוניברסיטה. בין היתר נאסרו מחאות בתוך הקמפוס, נדרש אישור משטרתי לכל אירוע תרבות, נוספו מגבלות קשות על הקמת דוכנים, ונאסרה חלוקת פלאיירים. שר החינוך קיש ממשיך [להלך אימים](#) על המוסדות להשכלה גבוהה, ובעידודו מקדמת הממשלה הצעות חוק שמטרתן [להשתיק את המוסדות האקדמיים](#) ולשלול [בתקציביהם](#).

5.3.4 פגיעה בתקשורת הזרה בחקיקה ובמעשה

הטלת מגבלות על עיתונאים או איסור דיווח תקשורתי פוגעים בחופש העיתונות ובזכות הציבור לדעת. מאז פרצה המלחמה בעזה באוקטובר 2023, ועד היום, לרבות התקופה מאז נכנס לתוקפו הסכם הפסקת הלחימה באוקטובר 2025, ישראל אינה מאפשרת לעיתונאים כניסה חופשית ועצמאית לרצועת עזה. ארגון העיתונאים הזרים עתר נגד איסור זה, ועתירתו טרם הוכרעה. כמו כן מבוטלות אשרות שהייה של עיתונאים זרים המסקרים באופן ביקורתי את התנהלותה של ישראל בכלל, ובשטחים בפרט.

במקביל ממשיכה המשטרה להצר צעדיהם של עיתונאים זרים. במהלך חורף 2025-2026 אף חלה החרפה ביחס לעיתונאים באזור אלאקצא / הר הבית, כאשר המשטרה עשתה שימוש נרחב ולא חוקי בסמכותה להרחיק מהמקום את הציבור הכללי, ומנעה מעיתונאים כניסה למתחם.

באפריל 2024, בחסות המלחמה בעזה, נחקק חוק מניעת פגיעת גוף שידורים זר בביטחון המדינה (הוראת שעה – חרבות ברזל), התשפ"ד-2024. החוק, המוכר בכינוי "[חוק אלג'זירה](#)", היה חוק זמני אשר הסמיך את שר התקשורת, בהסכמת ראש הממשלה והממשלה או ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי, להטיל סנקציות על ערוצים זרים המשדרים מישראל: להפסיק את שידורי הערוץ על ידי ספקי תכנים ישראלים, להגביל את הגישה לאתר האינטרנט שלו, לסגור את משרדי הערוץ בישראל ולתפוס מכשירים המשמשים לאספקת תכני הערוץ, לרבות טלפונים ניידים. באוקטובר 2025 פג תוקפו, אך בדצמבר 2025 נחקק [חוק מניעת פגיעת גוף שידורים זר בביטחון המדינה \(הוראת שעה\)](#), התשפ"ו-2025, הדומה מאד לחוק שפקע. [החוק החדש, שתוקפו שנתיים](#), מסמיך את השר באופן חסר תקדים להורות לרשתות חברתיות להפסיק את השידור של ערוץ תקשורת אשר ייקבע כי תכניו מסכנים באופן ממשי את ביטחון המדינה, וכן להפריע לשידורי הליווי של הערוץ. כחודש לאחר שנחקק החוק החדש, הוטלו מגבלות על ערוץ אלג'זירה.

במרץ 2026, בחסות המלחמה עם איראן, נעצרו שני עיתונאים זרים, כתבי ה-CNN, לאחר שדיווחו מאזור הקריה. כמו כן, המשטרה עשתה שימוש בחוק החדש כדי לסגור את שידורי סוכנות הידיעות AP, מאחר שאלג'זירה מנויה על שידורי הסוכנות, אולם לאחר זמן קצר כתבי AP הורשו לחזור לשידור.

5.4 פגיעה בארגוני זכויות אדם

5.4.1 קידום חקיקה להגבלת פעילותם של ארגוני זכויות אדם

מאז פברואר 2025 מקדמת הממשלה את הצעת חוק העמותות (תיקון – תרומה מישות מדינית זרה, התשפ"ה-2024). בנוסחה המקורי ביקשה ההצעה להטיל מיסוי בגובה 80% על תרומות המתקבלות על ידי עמותות ישראליות ממדינות זרות או גופים מדינתיים זרים, וליטול מבתי המשפט את הסמכות לדון בעתירות המוגשות על ידי עמותות שמימון העיקרי מגיע מישויות כאלה. ביולי 2025 הוצג נוסח חדש על ידי יו"ר ועדת חוקה, חוק ומשפט, ח"כ רוטמן, בשיתוף עם המציע של ההצעה המקורית, ח"כ קלנר. לפי הנוסח החדש תרומות מישויות מדיניות זרות ימוסו בסך של 23%. לחלופין, ניתנת האופציה להצהיר כי העמותה לא תעסוק בשלל פעילויות שהוגדרו "פוליטיות", כגון ארגון פעילות מחאה, קידום חקיקה, פעילות בכנסת וכיו"ב. הפרת המחוייבות הזו תגרור מיסוי מוגבר ועיצומים כספיים. אופציית התצהיר מהווה תמריץ שלילי למעורבות חברתית, אך כיוון שהעשייה אליה היא מתייחסת מהווה חלק משמעותי מעבודת ארגוני חברה אזרחית בכלל ואלו העוסקים בהגנה על זכויות אדם בישראל ובשטחים הכבושים בפרט, יוצא שבפועל אופציית התצהיר אינה רלוונטית עבור מרבית הארגונים.

בנוסף כוללת ההצעה סעיף המחייב את העמותות המקבלות מימון מישות מדינית זרה בתשלום אגרה גבוהה במיוחד בהגשת עתירות לבג"ץ – 50 אלף ש"ח במקום אלפיים ש"ח בלבד. אם תתקבל ההצעה תהיה זו מגבלת נגישות חמורה לאחד הכלים המרכזיים העומדים לרשות העמותות והקהלים שהן מייצגות.

בפועל מדובר בכלי להשתקת עמותות המבקרות את מדיניות הממשלה ולסיכון קיומן. החוק, אם יתקבל, יפגע בחופש הביטוי, בחופש ההתאגדות ובזכות לנגישות לסעד משפטי. כמו כן, בהיותה ממוקדת בתרומות מישויות מדיניות זרות בלבד, פוגעת הצעת החוק בעיקרון השוויון ומפלה עמותות אלה לעומת עמותות המקבלות תרומות מישויות זרות פרטיות או מכל גורם אחר.

במהלך השנה האחרונה התקיימו בעניין מספר דיונים בוועדת החוקה, חוק ומשפט. על אף שההצעה לא אושרה לקריאה ראשונה, [הדיונים עצמם היוו קרקע לדה-לגיטימציה](#) ולהסתה נגד ארגוני זכויות אדם, לרבות ארגונים המתנגדים לכיבוש.

5.4.2 שימוש באמצעים בירוקרטיים להטרדת ארגוני זכויות אדם

בנוסף להליך חקיקתי זה ולהסתה הקשה, מופעלים נגד הארגונים כלים אדמיניסטרטיביים שונים, המונעים לעיתים מזומנות מתלונות של ארגוני ימין או חברי כנסת. ח"כים וארגוני ימין אף מגישים תלונות נגד ארגונים למשטרה או לרשם העמותות בטענה לתמיכה בטרור. מטרתם של צעדים אלה להטריד את הארגונים, ולהסיט אותם לעיסוק בטענות ובהליכים נגדם במקום שיעסקו בפעילותם הרגילה, תוך ניסיון לפגוע בהמשך עבודתם וקיומם. כמו כן מוגשות תלונות לרשם העמותות בטענות בגין אי-סדרים לכאורה בדיוחי עמותות לגבי תרומות זרות ותלונות בכלל, דבר המוביל לביקורות בארגונים ולהליכים אדמיניסטרטיביים מיותרים, המסתיימים בדרך כלל בלא כלום. בנקים מסרבים לעיתים לקבל או להעביר כספי עמותות בטענות שווא לחשש מתמיכה בטרור, ובשנים האחרונות ארגונים נאלצו לנקוט בהליכים משפטיים כדי לפתור בעיות מסוג זה.

הפלטפורמה – ארגונים ישראליים למען זכויות אדם: במקום – תכנון לזכויות אדם; בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים; גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע; האגודה לזכויות האזרח בישראל; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; הורים נגד מעצרי ילדים; המוקד להגנת הפרט; הקרן למגיני זכויות אדם; זזים; חקל - ברית להגנה על זכויות אדם; יש דין; לוחמים לשלום; Watchchion; עיר עמים; עמק שווה; עקבות – המכון לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני; קול רבני לזכויות אדם; רופאים לזכויות אדם – ישראל; שוברים שתיקה; שלום עכשיו; תורת צדק